

บทที่ 5

พลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในยุคกระจายอำนาจของจังหวัดชลบุรี

ในการนำเสนอพลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในยุคกระจายอำนาจของจังหวัดชลบุรี พบว่า ในสถานการณ์ของจังหวัดชลบุรีนั้นการเข้าสู่ยุคการกระจายอำนาจในความหมายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการตัดสินใจ (Autonomy) อย่างเป็นทางการจากระบบราชการส่วนภูมิภาคก็จะเริ่มมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาหลังจากการประกาศนโยบายกระจายอำนาจในรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2540 รวมทั้งกฎหมายลูกที่ตามมา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ถือเอาปี พ.ศ. 2540 เป็นจุดเปิดเข้าสู่เครือข่ายกระจายอำนาจ อย่างไรก็ตามในการที่จะเข้าใจเครือข่ายกระจายอำนาจในจังหวัดชลบุรีนั้นจำเป็นต้องเข้าใจเครือข่ายท้องถิ่นที่มีการเชื่อมร้อยอยู่ก่อนและเป็นฐานในการปรับไปสู่เครือข่ายการกระจายอำนาจต่อไป ในบทนี้ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นหัวข้อย่อย 5 หัวข้อ ดังนี้

1. เครือข่ายท้องถิ่น-ท้องถิ่นภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก (พ.ศ. 2509-2540)
2. เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก (พ.ศ. 2540-2549)
3. เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์การนำของสมาชิกครอบครัว ก (พ.ศ. 2549-2555)
4. ปัจจัยที่มีผลต่อพลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี
5. ผลกระทบของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในยุคกระจายอำนาจในจังหวัดชลบุรี

เครือข่ายท้องถิ่น-ท้องถิ่นภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก (พ.ศ. 2509-2540)

เส้นทางชีวิตของนาย ก ก่อนก้าวขึ้นมาเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในจังหวัดชลบุรีนั้น เริ่มต้นจากตระกูลที่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีนอพยพ “ก๋งของก๋งเป็นคนจีน” (พรหมมาส ยิ้มละไม, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2552) ครอบครัวเดิมของนาย ก ถือได้ว่าค่อนข้างมีฐานะเศรษฐกิจที่ดีและมีหน้ามีตาในสังคมบางแสน ทั้งนี้เพราะนาย ค ผู้เป็นพ่อมีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ขณะที่นาง ค แม่ของนาย ก มีอาชีพขายเนื้อหมูในตลาดหนองมนและเป็นเจ้าของธุรกิจโรงฆ่าสัตว์ (ขนาดเล็ก) (อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป., หน้า 18; ปชป. คว่ำแก้วไฉ่นายกเล็กเมืองชลฯ พร้อมกวาด สท. 14 ที่นั่ง, 2549)

หลังจากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดกลางดง นาย ก ก็ได้ไปสมัครเรียนต่อที่โรงเรียนชลราษฎรอำรุง โดยในช่วงปิดเทอมก็ได้มีโอกาสไปคลุกคลีที่บ้านของ

ผู้เป็นอาที่มีอาชีพขับรถโดยสารประจำทาง นาย ก ก็ได้มีโอกาสติดตามไปเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ จนเกิดความชอบ กระทั่งเมื่อโรงเรียนเปิดเรียนนาย ก ตัดสินใจไม่ไปเรียนหนังสือและหันหน้าเข้าสู่อาชีพเด็กท้ายรถประจำทาง

สายบางแสน-ชลบุรี หลังจากนั้นก็พัฒนาไปเป็นกระเป๋ารถและคนขับรถในที่สุด ต่อมา นาย ก ได้ขอเงินจากครอบครัวเพื่อนำมาลงทุนซื้อรถกระบะเพื่อใช้รับส่งผู้โดยสารสายชลบุรี-ศรีราชา แต่กิจการดังกล่าวก็ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากมีปัญหาในเรื่องของการแย่งชิงผู้โดยสาร กระทั่งมีการทะเลาะเบาะแว้งขึ้นลงไม่ลงมือกับเจ้าของรถคนอื่น ๆ ประกอบกับรายได้จากค่าโดยสารก็ไม่มากพอ ทำให้นาย ก ตัดสินใจเลิกอาชีพดังกล่าว เมื่อคำนวณการมาประมาณหนึ่งปีเศษ ๆ หลังจากเลิกอาชีพขับรถโดยสารแล้วในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ นั้น นาย ก มีโอกาสไปฝึกหัดเล่นลูก เพื่อหวังที่จะเอาดีทางการแสดงแต่ก็ต้องพบกับความผิดหวัง (อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป., หน้า 20-21; ปชป.คว่ำแก้วไฉ่นายกเล็กเมืองชลฯ พร้อมกวาด สท. 14 ที่นั่ง, 2549; สมชาย คุณปลื้ม, ม.ป.ป. อ้างถึงในชัยชนันต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555)

ด้วยสภาพภูมิประเทศในแถบจังหวัดชลบุรีถูกล้อมรอบด้วยทะเล ดังนั้นอาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ จึงอยู่ที่การทำประมง นาย ก เองหลังจากที่ไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพบนฝั่งก็หันหน้าลงสู่ทะเล โดยการสมัครเป็นลูกจ้างเรือประมงแต่ก็ทำได้เพียงสองปีก็ต้องเลิก เพราะครบอายุบวช หลังจากลาสิกขาบทก็อายุครบเกณฑ์ทหาร เมื่อไปเป็นทหารจนปลดประจำการ นาย ก ก็กลับมาสร้างเนื้อสร้างตัวอีกครั้งโดยการขับรถส่งปู ส่งปลาตามตลาดต่าง ๆ (อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป., หน้า 21-22)

ต่อมานาย ก ได้พบรักและแต่งงานกับนาง ข ในปี พ.ศ. 2505 ลูกสาวเจ้าของท่าเรือแห่งหนึ่งที่อำเภอศรีราชา เรือประมง ไปะจับปลารวมทั้งเจ้าของที่ดินในเขตบางแสน - หนองมน ภายหลังการแต่งงานนาย ก ก็ลงทุนซื้อเรือประมง 1 ลำเพื่อออกหาปลาในท้องทะเล เมื่อค่อนข้างที่จะมีรายได้ที่แน่นอนจากการทำประมง นาย ก ก็เริ่มผันตัวเองเข้าสู่วงการการเมือง โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน และได้รับตำแหน่งทางการเมืองครั้งแรกในปี พ.ศ. 2509 โดยได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลแสนสุข (ผลเลือกตั้งเทศบาลบ้านสวน “ฉัตรชัย” จากกลุ่มปชป. ชนะขาด, 2549; อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป., หน้า 23) การได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านของนาย ก เกิดจากเงื่อนไขทางสังคมของชุมชนบางแสนในช่วงนั้นที่ต้องการผู้ใหญ่บ้านที่มีใจนักเลงดังเช่น นาย ก ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า (ชาติรี ศิริวรรณ, 2544 อ้างถึงในพรรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 104)

“เริ่มจากการเมืองท้องถิ่นสมัยแรก สมัยก่อนมีการแก่งแย่งกัน เมื่อแก่งแย่งกันแล้วเกิดข้อพิพาทระหว่างหมู่บ้านจึงมามองว่าใครจะเป็นคนประสานตรงนี้ได้ จุดที่จะประสานได้คือ ต้องเป็นบุคคลที่เป็นน้ำหน้าถือดา เป็นคนจริง เป็นนักเลง กล้าได้กล้าเสีย ท่านนายกเป็นคนที่อยู่ตรงนั้น”

การเป็นผู้ใหญ่บ้านบนฐานของความเป็นนักเลงที่รักท้องถิ่นหนองมนทำให้นาย ก มีบทบาทโดดเด่นในฐานะผู้ให้การอุปถัมภ์ชาวบ้านดังที่นาย ก และที่ปรึกษาส่วนตัวได้กล่าวไว้ดังนี้ (เชาว์ มณีวงษ์, 2544 อ้างถึงในพรรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 105)

“หลังจากที่ได้รับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านแทนพ่อตาของเค้า ตำแหน่งกับคุณสมบัติส่วนตัวที่ สัมมาบวกกับหน้าที่หรือตำแหน่งทางราชการทำให้กำนันมีความสำคัญขึ้น เป็นที่พึ่งของลูกบ้าน ได้แล้วเป็นคนที่พูดคำไหนคำนั้น มีสัจจะวาจา ใจกว้าง มีใจนักเลง ก็เลยเป็นที่ชื่นชมของคน ทั้งหลาย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ใช้เวลาสะสมมาเป็นเวลานาน นาย ก ก็เริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของ คนตำบลแสนสุข ”

“ตอนเป็นผู้ใหญ่บ้านดังกว่าตอนเป็นกำนันอีก ก็อายุน้อยแค่ 30 กว่า สมัยก่อนมี 7 โรงพัก 7 อำเภอ ขึ้นโรงพักทุกวันมีไป 4-5 หมื่นบาท ขึ้นโรงพักไป ลงมาก็หมด ช่วยเค้าอย่างเดียว จนโด่งดัง” (สมชาย คุณปลื้ม, 2544 อ้างถึงในพรรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 105)

หลังจากที่มีบทบาทในฐานะผู้อุปถัมภ์ของท้องถิ่นแล้วนาย ก ก็เริ่มเชื่อมโยงเครือข่าย ทางด้านการปกครองท้องถิ่นกับกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับหนองมนตามที่ได้มีผู้กล่าว ไว้ว่า (อัมพล บุญชอบ, 2544 อ้างถึงในพรรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 105)

“สาเหตุหนึ่งที่คนเข้าร่วมกลุ่มก็เพราะว่าเค้าเห็นว่านาย ก เป็นคนที่มีความจริงใจ มีการ ช่วยเหลือไม่ว่าใครเดือดร้อนก็เข้าไปช่วยทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องเงินทองหรืออะไร เริ่มจาก ประสานกับผู้ใหญ่ มีความเดือดร้อนอะไรก็จะ โยงโยไปถึงผู้ใหญ่ได้ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ก็จะเคลียร์กัน ได้ แม้กระทั่งว่าเกิดกรณีพิพาท ก็จะเรียกมาไกล่เกลี่ยให้ปรองดองกันได้ เป็นจุดที่ว่าสามารถเคลียร์ ปัญหาต่าง ๆ ให้จบได้”

เครือข่ายทางการปกครองท้องถิ่นของนาย ก ได้พัฒนามาเป็นเครือข่ายทางการเมือง เมื่อ นาย ก ได้ถูกขอให้เป็นหัวคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดชลบุรี เนื่องจากผู้สมัคร ส.ส. เห็นว่านาย ก เป็นผู้กว้างขวางที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่รู้จักในหมู่มากัน ผู้ใหญ่บ้าน กลไกที่นาย ก ใช้เพื่อสร้างเครือข่ายตั้งแต่แรกจะเป็นการประชุมประจำเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือการประชุมเกี่ยวกับงานของจังหวัด เช่น การจัดงานประจำปีของจังหวัด งาน ปราบปรามยาเสพติด หรือการช่วยเหลือน้ำท่วม ภายใต้การประชุมกลไกดังกล่าว นาย ก มักแสดง บทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือกำนันผู้ใหญ่บ้านผู้อื่นจนมีฐานะเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ เช่น การช่วยเหลือ เรื่องเงินสำหรับผู้เดือดร้อนด้วยบุคลิกแบบใจนักเลงคือ พูดตรงและโผงผาง ดังนั้น เมื่อมีผู้สมัคร ส.ส. ต้องการให้นาย ก เป็นหัวคะแนนใหญ่ นาย ก จึงขอความช่วยเหลือกำนันผู้ใหญ่บ้านมาช่วยหา เสียงในฐานะหัวคะแนนระดับท้องถิ่นได้โดยง่าย (ปฐม วรรณะภูติ, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2554)

ด้วยความเป็นผู้ใหญ่บ้านและการมีเครือข่ายอย่างกว้างขวางในวงการผู้ใหญ่บ้าน เมื่อมี

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2512 นาย ก ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ จังหวัดชลบุรี ได้ส่งผู้ใกล้ชิด (ซึ่งเป็นพรรคพวกของนาย ก) มาขอให้ นาย ก ช่วยสนับสนุนด้วย ความเป็นเพื่อนเนื่องจากเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่านายประสงค์ถึงแม้จะเป็นคนของตระกูลเนื่อง จ้างค์ที่มีที่ดินเป็นจำนวนแสนไร่ นั้นเป็นคนที่ไม่ค่อยมีเงินทุนในการลงเลือกตั้งนัก (เลอพงศ์ สิงห์โตทอง, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2555) นาย ก จึงขอร้องไปยังเครือข่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ ตนเองรู้จัก ให้ช่วยสนับสนุนนาย ก กระทั่งนาย ก ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ จังหวัดชลบุรี (สมชาย คุณปลื้ม, 2529 อ้างถึงในชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555)

เครือข่ายทางการเมืองในฐานะห้วคะแนนการเลือกตั้งของนาย ก ได้สร้างผลงานเป็นที่ รู้จักกันโดยทั่วไปเมื่อนาย ก เข้ามาเป็นห้วคะแนนให้กับนายบุญชู โรจนเสถียร ในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปีพ.ศ. 2518 พบว่า การเมืองระดับชาติห้ำหั่นการเลือกตั้งมานานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมาเนื่องจากไม่มีการเลือกตั้ง ส.ส. เกิดขึ้น รัฐบาลหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ก็จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2518 กล่าวได้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้เมืองชลบุรีมีผู้สมัคร หน้าใหม่อย่างนายบุญชู โรจนเสถียรอดีตรองผู้ว่าการใหญ่ธนาคารกรุงเทพฯ ที่มาลงรับสมัคร เลือกตั้งในพื้นที่บ้านเกิดของตนเอง กล่าวได้ว่าผู้สมัครคนนี้นั้นค่อนข้างที่จะรู้ทิศทางลมทางการเมือง ในชลบุรีเป็นอย่างดี จึงได้เข้าพบกับเสี่ยจิวผู้ยิ่งใหญ่ในจังหวัดชลบุรีในขณะนั้นเพื่อร้องขอให้เสี่ยจิว ช่วยสนับสนุนตนเอง นาย ก ซึ่งในช่วงนั้นได้ทำงานร่วมกับเสี่ยจิว นาย ก ให้เหตุผลว่า สาเหตุที่ทำให้ ตนเองและเสี่ยจิว รู้จักและสนิทสนมกันนั้น เป็นผลมาจากในสมัยวัยรุ่น นาย ก เป็นช่วงที่ชอบ เสี่ยงโชค จึงได้มีโอกาสเข้าไปบ้านเสี่ยจิว (สมชาย คุณปลื้ม, ให้สัมภาษณ์สำนักข่าวไอทีทีวี, มปป.) จนกระทั่งมีความสนิทสนมกัน กระทั่งได้รับความไว้วางใจจากเสี่ยจิวให้เข้ามาช่วยในการประกอบ ธุรกิจ ประกอบกับตัวนาย ก เองก็ได้รับการชักชวนจากพี่น้องเพื่อขอให้สนับสนุนนายบุญชู อันเป็น ผลให้นาย ก มีโอกาสเข้าไปทำงานทางการเมืองระดับชาติอีกครั้ง ในฐานะห้วคะแนนของนายบุญชู ดังคำกล่าวของนาย ก ที่ว่า (สมชาย คุณปลื้ม, 2544 อ้างถึงในพรรณศิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 106)

“เริ่มเข้าสู่วงการเมืองโดยเริ่มงานหาเสียงให้บุญชู โรจนเสถียร ตอนนั้นอยู่พรรค กิจสังคม บุญชูเป็นรัฐมนตรีคลัง ก็คะแนนมาชนะในถิ่นผม ชนะพลตรีศิริ 4-5 พันคะแนน ผมก็ เลยโด่งดังไปเลยเป็น ห้วคะแนน ชั้นดี”

กล่าวได้ว่าการเป็นห้วคะแนนให้กับนายบุญชูครั้งนี้นอกจากนาย ก จะสามารถสร้าง เครือข่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ตนเองรู้จักให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิมแล้ว ยังเป็นเสมือนกับเครื่องมือในการ ช่วยขยายเครือข่ายให้กับนาย ก ให้กว้างขวางขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้เพราะนาย ก ได้มีโอกาสเข้าไปพบปะ กับกลุ่มคนต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเครือข่ายที่ตนเองรู้จัก ดังคำสัมภาษณ์ของนาย ก ที่ว่า

(สมชาย คุณปลื้ม, ม.ป.ป. อ้างถึงในชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555)

“เมื่อเรารับปากใคร ความจริงใจเรามีล้านเปอร์เซ็นต์อยู่แล้ว มีเพื่อนอยู่ที่ไหน อำเภออื่น ๆ เรากลับเขาจะไม่ได้ก็เลยวิ่งไปหาหมด ทำให้ความกว้างขวางมันก็มีมากขึ้นเรื่อย ๆ”

นอกจากเครือข่ายของเสี่ยจิวและนาย ก ที่มีส่วนช่วยนายบุญชูแล้ว ปัจจัยที่สำคัญที่มีส่วนช่วยให้นายบุญชูสามารถเอาชนะคู่แข่งจนได้จากการบอกเล่าของนาย ก คือ “เงิน” อันเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้เงิน (เป็นจำนวนมาก) ในการเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี

“เมื่อก่อนความจริงหาเสียงเขาไม่ใช่ดั่งกันเท่าไรหรอก พอบุญชูมาลงก็เลยคิดมาจนถึงทุกวันนี้ ตอนนี้อย่าไปจ่ายเงินให้มัน ๆ ถึงมาลงคะแนน ปากตรอกนึกเดี๋ยวกี่ไม่เดินกันแล้วต้องเอารถไปรับ” (สมชาย คุณปลื้ม, 2529 อ้างถึงในชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555)

กล่าวได้ว่าความสำเร็จของเครือข่ายการปกครองท้องถิ่นจากการเป็นหัวหน้าคะแนนทางการเมือง เป็นเสมือนแรงผลักดันให้นาย ก ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งกำนันตำบลแสนสุขในปี พ.ศ. 2519 โดยไม่มีการแข่งขัน ทั้งนี้เพราะในบรรดาผู้ใหญ่บ้านจำนวน 15 หมู่บ้าน ในตำบลแสนสุขไม่มีใครเสนอตัวลงสมัครกำนัน ดังนั้น นาย ก จึงถูกรื้อขอกจากบรรดาผู้ใหญ่บ้านเหล่านี้ให้รับตำแหน่งกำนันตำบลแสนสุข (สมชาย คุณปลื้ม, ม.ป.ป. อ้างถึงในชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555) การขึ้นเป็นกำนันทำให้เครือข่ายท้องถิ่นของนาย ก ได้ขยายไปกว้างขวางไปทั่วในระดับจังหวัดเนื่องจากการเป็นกำนันทำให้นาย ก ได้รับตำแหน่งเป็นประธานกำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีบทบาทกว้างขวางขึ้นดังที่มีผู้อธิบายไว้ดังนี้ (อัมพล บุญชอบ, 2544 อ้างถึงในพรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 108)

“ท่าน เริ่มจากการที่เป็นกำนันมาก่อน ก็มาคลุกคลีอยู่กับพวกกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นฐานเสียงจนกระทั่งมีความคุ้นเคยกัน เวลามีปัญหาอะไรเกี่ยวกับท้องถิ่นต่าง ๆ ก็เข้ามาหาเพื่อช่วยให้ท่านกำนัน แก้ไขก็เป็นการเริ่ม โยงใยเครือข่าย ตอนแรก ๆ ก็เป็นจุดเล็ก ๆ ที่บางแสนก่อน ต่อมาชื่อเสียงของท่านก็ดังขึ้นมีการรวมตัวของกำนันผู้ใหญ่บ้านเพราะเป็นประธานชมรมผู้ใหญ่บ้านชื่อเสียงจะมาจากจุดนี้คือ ท่านจะมาจากกำนันผู้ใหญ่บ้านก่อนแล้วก็จะขยายไปตามลูกบ้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอะไรผู้ใหญ่บ้านก็จะรับมาแล้วก็ไปหากำนัน กำนันก็จะแก้ไขปัญหาก็แทบจะทุกเรื่อง ”

เครือข่ายท้องถิ่นที่มีเหนียวแน่น (Interlocking) เมื่อบทบาทของนาย ก ในฐานะหัวหน้าคะแนนให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรีประสบความสำเร็จในการทำงานเลือกตั้งมาอย่างต่อเนื่อง นักการเมืองที่นาย ก ให้การสนับสนุนในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรีในช่วงเครือข่ายท้องถิ่นมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีที่นายก ให้การสนับสนุนนับตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2512-2522

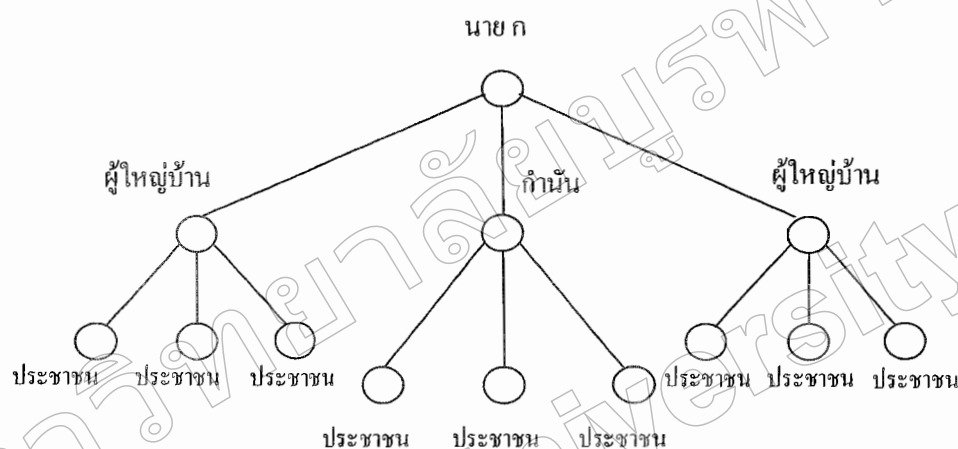
วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี/ พรรคการเมืองที่สังกัด	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนนที่ได้รับ	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ที่นายก ให้การสนับสนุน
10 ก.พ. 2512	-	นายประสงค์ เนื่องจำนงค์	อิสระ	ไม่มีข้อมูล	นายประสงค์ เนื่องจำนงค์
	-	พล.ต.ศิริ โสธิน	สหประชาไทย		พล.ต.ศิริ โสธิน
	-	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ประชาธิปไตย		
26 ม.ค. 2518	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ประชาธิปไตย	43,760	นายบุญชู โรจนเสถียร
	1	นายบุญชู โรจนเสถียร	กิจสังคม	30,594	นายตรงค์ สิงโตทอง
	2	นายตรงค์ สิงโตทอง	สันติชน	19,842	
	2	นายประจวบ ศิริรวาท	ชาติไทย	17,197	
4 เม.ย. 2519	1	นายบุญชู โรจนเสถียร	กิจสังคม	43,255	นายบุญชู โรจนเสถียร
	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ประชาธิปไตย	41,106	พล.ต.ศิริ โสธิน
	2	พล.ต.ศิริ โสธิน	ชาติไทย	32,256	
	2	นายประสิทธิ์ จิตต์อารีย์	ประชาธิปไตย	28,487	
22 เม.ย. 2522	1	นายประโชชน์ เนื่องจำนงค์	อิสระ	43,194	
	1	นายตรงค์ สิงโตทอง	กิจสังคม	34,803	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี/ พรรคการเมืองที่สังกัด	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนนที่ได้รับ	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ที่นาย ก ให้การสนับสนุน
1		นายโกวิท ศรีสวัสดิ์	กิจสังคม	29,796	นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์
2		พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน (ถึงแก่กรรม 31 ก.ค.2522) นายคณิน บุญสุวรรณ (แทน 21 ต.ค.)	ชาติไทย กิจสังคม	20,766	นายโกวิท ศรีสวัสดิ์ นายตรงค์ สิงห์โตทอง นายคณิน บุญสุวรรณ จ.ส.อ.อุดม โอภาศรี
2		จ.ส.อ.อุดม โอภาศรี	กิจสังคม	18,262	

ที่มา: ปรับปรุงจากพรชัย เทพปัญญา, 2552

กล่าวโดยสรุปแล้วเครือข่ายท้องถิ่นที่กำนันผู้ใหญ่บ้านของนาย ก ที่กล่าวมาข้างต้น มีลักษณะเป็นแบบเครือข่ายอุปถัมภ์ที่มีนาย ก เป็นบุคคลศูนย์กลางโดยมีลักษณะความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่เป็นลูกพี่และผู้ใต้อุปถัมภ์ที่เป็นลูกน้องโดยมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันรวมถึงความสัมพันธ์พื้นฐานจะเป็นความสัมพันธ์แบบส่วนตัวที่ไม่เป็นทางการ เราสามารถสรุปเครือข่ายท้องถิ่นดังกล่าวเป็นตัวแทนในช่วงที่นาย ก อยู่ในตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน ดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 เครือข่ายท้องถิ่นภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก

จากภาพที่ 15 จะพบว่า เครือข่ายอุปถัมภ์ของท้องถิ่นภายใต้การนำของนาย ก นั้น ซึ่งนาย ก ในฐานะลูกพี่มีศักยภาพในการใช้ทั้งพระคุณและพระเดชในการสร้างสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ แต่เครือข่ายท้องถิ่นของนาย ก จะ “โตด้วยพระคุณ ไม่ใช่พระเดช” (เบงก์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2555) ในการใช้พระคุณนั้นนอกจากการให้ช่วยเหลือเรื่องเงินแล้วนาย ก ยังช่วยจัดสรรงานที่ได้ผลประโยชน์จากทางราชการมาให้แก่ลูกน้องที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านอีกด้วย เช่น โครงการรับเหมาก่อสร้าง เป็นต้น ส่วนการใช้พระเดชนั้นยังพบว่ายังมีบางสถานการณ์ที่นาย ก จำเป็นจะต้องใช้พระเดชได้แก่ (เบงก์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2555)

“เวลาโมโหจะมูทะลุ กำนันเคยชกคนโกงหวบบนเวทีเลย”

“เวลาจะจัดการกับศัตรู กำนันจะบอกลูกน้องว่า คนนี้จะล่อกู”

ในกรณีของผู้ใต้อุปถัมภ์ซึ่งในที่นี้กำนันผู้ใหญ่บ้านพบว่า “นาย ก จะชอบคนที่ซื่อสัตย์” โดยมีงานหลักได้แก่ การช่วยเหลือหาเสียงซึ่งนาย ก จะเรียกมาคุยทีละคน ตัวอย่างเช่น กำนัน ณ มักจะถูกตามไปช่วยเหลือตั้งแต่สมัยที่พลตรีศิริ สิริโยธิน ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรีไปจนถึงคุณบุญชู โรจนเสถียร ในนามพรรคกิจสังคม (เบงก์ สิริมงคล, สัมภาษณ์,

28 เมษายน 2555)

เครือข่ายท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีได้มีการรวมศูนย์อยู่ที่ตัวนาย ก หลังจากการเสียชีวิตของเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2524 อำนาจในชลบุรีจึงเริ่ม เครือข่ายรูปแบบดังกล่าวได้เริ่มทำงานในปี พ.ศ. 2526 เมื่อรัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งครั้งนี้ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำหรับเครือข่ายทางการเมืองของนาย ก อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะนาย ก เริ่มหันมาสนับสนุนญาติพี่น้องของตนเองให้เข้าสู่วงการเมืองระดับประเทศ ดังนั้นการเลือกตั้งในวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 กล่าวคือ นาย ข ในฐานะน้องภรรยาของนาย ก จึงถูกส่งลงรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 2 ของจังหวัดชลบุรี พร้อมๆ กับการให้การสนับสนุนพรรคพวกที่นาย ก เคยให้การสนับสนุนมา เช่น นายประ โยชน์ เนื่องจางค์ นายรงค์ สิงห์โตทอง และนายจรูญ งามพิเชษฐ์ (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น“สันต์ศักดิ์”) รายชื่อนักการเมืองที่นาย ก ให้การสนับสนุนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรช่วงปี พ.ศ. 2526-2535 ดังแสดงได้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ที่นาย ก ให้การสนับสนุนนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526-2535

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี/	พรรคการเมืองที่สังกัด	คะแนนที่ได้รับ	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่นาย ก ให้การสนับสนุน
18 เม.ย. 2526	1	นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์	ชาติประชาธิปไตย	51,236	นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์
	1	นายตรงค์ สิงห์โตทอง	กิจสังคม	45,650	นายตรงค์ สิงห์โตทอง
	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ก้าวหน้า	29,951	นายนิคม แสนเจริญ
	2	นายนิคม แสนเจริญ	กิจสังคม	29,951	นายเจริญ งามพิเชษฐ์
	2	นายเจริญ งามพิเชษฐ์	กิจสังคม	21,191	
27 ก.ค. 2529	1	นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์	ชาติประชาธิปไตย	83,698	นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์
	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ก้าวหน้า	83,075	นายนิคม แสนเจริญ
	1	พ.ต.ท.รุ่งโรจน์ เรืองฤทธิ์	ก้าวหน้า	76,646	นายเจริญ งามพิเชษฐ์
	2	นายนิคม แสนเจริญ	กิจสังคม	37,151	
	2	นายเจริญ งามพิเชษฐ์	กิจสังคม	32,678	
24 ก.ค. 2531	1	นายนิคม แสนเจริญ	กิจสังคม	85,739	นายนิคม แสนเจริญ
	1	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ก้าวหน้า	75,691	นายเทอดธรรม อัมราลิขิต
	1	นายเทอดธรรม อัมราลิขิต	กิจสังคม	64,488	นายเจริญ งามพิเชษฐ์
	2	นายตรงค์ สิงห์โตทอง	ก้าวหน้า	57,692	นายถาวร ตีรัตน์ณรงค์
	2	นายเจริญ งามพิเชษฐ์	กิจสังคม	56,099	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี/	พรรคการเมืองที่สังกัด	คะแนนที่ได้รับ	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่นาย ก ให้การสนับสนุน
22 มี.ค. 2535	1	นายเทอดธรรม อัมราลิขิต	สามัคคีธรรม	89,862	นายเทอดธรรม อัมราลิขิต
	1	นายสง่า ชนสงวนวงศ์	สามัคคีธรรม	81,940	นายสง่า ชนสงวนวงศ์
	1	น.ส.เสาวลักษณ์ สุริยาพิชัย	เอกภาพ	59,787	นายสนธยา คุณปลื้ม
	2	นายสนธยา คุณปลื้ม	สามัคคีธรรม	102,970	นายเจริญ งามพิเชษฐ์
	2	นายเจริญ งามพิเชษฐ์	สามัคคีธรรม	85,622	
	2	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	เอกภาพ	73,749	
13 ก.ย. 2535	1	น.ส.เสาวลักษณ์ สุริยาพิชัย	เอกภาพ	74,678	นายวิทยา คุณปลื้ม
	1	นายวิทยา คุณปลื้ม	ชาติพัฒนา	73,086	นายสนธยา คุณปลื้ม
	1	นายคณิน บุญสุวรรณ	เอกภาพ	68,811	
	2	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	เอกภาพ	84,920	
	2	นายสนธยา คุณปลื้ม	ชาติพัฒนา	66,786	
	2	นายธงชัย พิมพ์สกุล	เอกภาพ	55,634	

ที่มา: ปรับปรุงจากพรชัย เทพปัญญา, 2552; สิ้นรัชชย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 182-183, เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2531, หน้า 82-103

ความสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละครั้งของนาย ก นั้น ก็คือผู้ที่อยู่ในเครือข่ายท้องถิ่นที่สำคัญ กล่าวคือ ในแต่ละพื้นที่ที่จะมีคนของตนเองคอยดูแลอยู่ เช่น ในพื้นที่เขตอำเภอเมืองชลบุรีนาย ก ก็จะมอบหมายให้ นาย น กำนันตำบลบางทรายและนาย ช เป็นผู้ดูแล ในเขตศรีราชาก็จะให้นาย ฉ กำนันตำบลบึง คูแลควบคู่กับนาย บ หรือในเขตพัทยาก็จะมอบหมายให้นาย ป เป็นผู้ดูแล ขณะที่การจัดเครือข่ายในองค์กรปกครองท้องถิ่นจะเป็นการส่งลูกน้องคนสนิทลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีนาย ก เป็นผู้ดูแลเครือข่ายเหล่านี้ในระดับภาพรวมของจังหวัด ทั้งนี้เพราะที่นาย ก เคยดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และกำนันของตำบลแสนสุขมาตลอด จึงมีความผูกพันกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่เป็นอย่างดี (ปิดเพิ่ม...คดีทุจริตซื้อที่ดินทิ้งขยะเขาไม้แก้วของเมืองพัทยา, 2549)

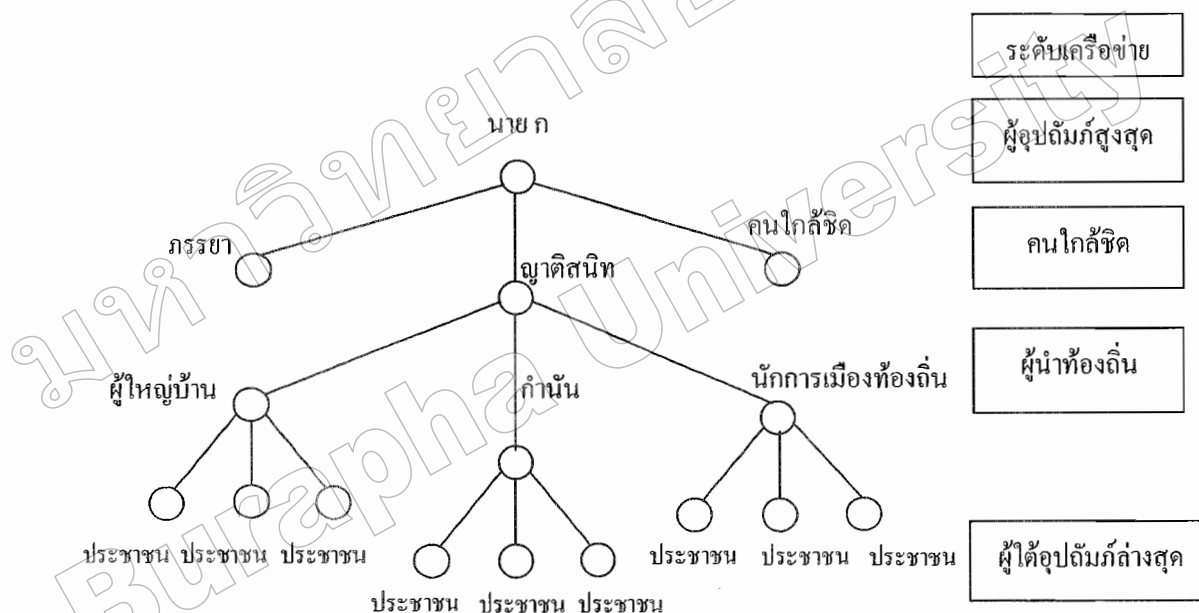
ผลประโยชน์ตอบแทนที่หวัคะแนนเหล่านี้ได้รับมีมากมายหลายรูปแบบ เช่น เงินสนับสนุนตามคะแนนเสียงที่มีการประมาณการไว้ว่าจะได้รับ (โดยนาย ก จะไม่เข้าไปแทรกแซงแต่จะปล่อยให้หวัคะแนนเหล่านี้บริหารจัดการเงินที่ได้รับไปเอง) หรือผลตอบแทนอื่น ๆ หากหวัคะแนนได้ตามเป้าที่วางไว้ แม้กระทั่งการนำงบประมาณที่ได้รับจากบ.ส.ส. หรือเครือข่ายการนักการเมืองระดับชาติ ผันส่งสู่พื้นที่ของหวัคะแนน โดยผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการเหล่านี้ เช่น การรับเหมาก่อสร้างก็ถูกกระจายไปให้กับลูกน้องและหวัคะแนน อันเป็นเสมือนเครื่องมือในการสร้างพันธมิตรอย่างดีกับผู้นำองค์กรท้องถิ่น ลักษณะของการแบ่งโครงการของรัฐให้กับลูกน้องนาย ก จะอาศัยกติกาที่ว่าหากโครงการใดมีมูลค่า 100 ล้านบาทขึ้นไป นาย ก ก็จะให้บริษัทในเครือของตนเองเป็นผู้รับงานนั้นไป แต่หากโครงการใดมีมูลค่าน้อยกว่า 100 ล้าน ก็จะให้ลูกน้องรวมถึงนักการเมืองท้องถิ่นในกลุ่มของตนเองเป็นผู้ดำเนินการ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550, หน้า 14; เชาว์ มณีวงศ์, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2553)

เครือข่ายท้องถิ่นที่ภายใต้การรวมศูนย์ของนาย ก ได้ยกระดับขึ้นสู่การปกครองท้องถิ่นเมื่อสุขาภิบาลแสนสุขได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลแสนสุขในปี พ.ศ. 2531 นาย ก เริ่มเปลี่ยนเส้นทางการเมืองของตนเองจากเดิมที่ทำงานการเมืองภายใต้รูปแบบของการปกครองท้องถิ่นมาสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการลงรับสมัครเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลแสนสุขในปี พ.ศ. 2532 ซึ่งการลงสมัครเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของนาย ก ครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจและบารมีของนาย ก อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะไม่มีใครลงรับสมัครเลือกตั้งแข่งขันกับนาย ก เลย (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์, 2537, หน้า 211; ตระกูล มีชัย และภารดี มหาพันธ์, 2538, หน้า 2)

การก้าวขึ้นสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายการปกครองท้องถิ่นทำให้นาย ก สามารถ ปรับฐานทางธุรกิจของครอบครัวโดยเริ่มหันไปให้ความสำคัญในการพัฒนาธุรกิจการบริการ ทั้งนี้เพราะ

ในช่วงปี พ.ศ.2536 พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลแสนสุขได้รับการยกฐานะเป็นเมืองลักษณะพิเศษ (เมืองท่องเที่ยว) ทำให้เทศบาลตำบลแสนสุขได้รับงบประมาณสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กว่าปีละ 50 ล้านบาท ประกอบกับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่อันเป็นผลให้มีนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก (ตระกูล มีชัย และภารดี มหาขันธ์, 2538, หน้า 2)

เครือข่ายท้องที่-ท้องถิ่นภายใต้การอุปถัมภ์ของนาย ก เกิดขึ้นจากการผนวกนักการเมืองที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นในฐานะลูกน้องที่ช่วยทางการเมืองจากกำนันผู้ใหญ่บ้านมาเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือนายกเทศมนตรีของเทศบาล (บุญเลิศ น้อมศิลป์, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2552) สามารถสรุปเครือข่ายท้องที่-ท้องถิ่นของนาย ก ในช่วงก่อนยุคกระจายอำนาจได้ ดังภาพที่ 16

ภาพที่ 16 เครือข่ายท้องที่-ท้องถิ่นภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก

จากภาพที่ 16 เราจะพบว่า เครือข่ายท้องที่-ท้องถิ่นในที่นี้จะเป็นเครือข่ายอุปถัมภ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในแง่ที่ถูกที่ผู้อุปถัมภ์สูงสุดจะมีเส้นสายที่มีระดับชั้นมากขึ้นในที่นี้ ได้แก่ นาย ก ภาพของผู้อุปถัมภ์สูงสุด สามารถพรรณนาได้ดังนี้

“ทุกสายก็มุ่งมาหาท่านนายก ทุกสายในที่นี้หมายถึงผู้นำในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาจังหวัด” (วัฒนา ตั้งประกอบ, 2544 อ้างถึงในพรรณศิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 55)

“คนที่เข้ามาส่วนมากก็จะเป็นผู้นำชุมชนมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม

สตรี ส่วนมากก็ไปหาบ้านใหญ่กันหมด เวลาท่านจัดงานวันเกิดก็จะเข้าไปอวยพรกัน คนก็ไปกันคับคั่ง รดตติไปตั้งแต่ต้นซอยยันท้ายซอยไปบ้านท่าน เพราะโอกาสอย่างนี้มีไม่บ่อย ได้เจอท่าน แลมอยากได้เจอสมาชิกภายในเครือข่ายแบบพร้อมเพียงกัน” (อนุชาติ สุขศิริลักษณ์, 2544 อ้างถึงใน พรรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 83)

ส่วนระดับลูกพี่ในระดับรองที่เพิ่มขึ้นมาในเครือข่ายท้องที่-ท้องถิ่นได้แก่ ภรรยาของนายก ญาติสนิท และคนใกล้ชิด โดยมีบทบาทที่สำคัญดังนี้ (วินัย พันภักพาฬ, 2544 อ้างถึงใน พรรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 96)

“ใครก็คุยกับนายกได้ทุกคน แต่จริง ๆ แล้วมันก็ขึ้นอยู่กับว่าใครสนิทสนมกันมาก ใครเป็นแกนนำก็ตัดสินใจได้ เสียงดังพูดจาใครก็ฟัง ท่านก็ฟังมากหน่อย คนเป็นแกนนำสมาชิกคนอื่น ๆ ก็ให้ความนับถือให้ความยำเกรงมากหน่อย ถ้าจะให้เท่าเทียมกันจริงๆ ทุกคนคงไม่ใช่”

นาง ข ในฐานะที่เป็นภรรยา มีบทบาทการประสานกับกลุ่มผู้นำสตรีจังหวัดชลบุรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มลูกเสือชาวบ้านอำเภอเมืองชลบุรี รวมถึงการพัฒนาชุมชนของจังหวัดชลบุรี

ลูกพี่ชั้นรองอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ ญาติสนิทในช่วงนี้ที่สำคัญได้แก่นาย ช กำนันตำบลห้วยกะปิ ซึ่งมีฐานะเป็นน้องเขยของนาย ก (ปัจจุบันเสียชีวิตไปแล้วด้วยโรคมะเร็ง) เข้าควบคุมดูแลองค์กรกำนันผู้ใหญ่บ้านในนามของ “ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดชลบุรี”

ส่วนคนใกล้ชิด ได้แก่ เพื่อนสนิทหรือลูกน้องคนสนิทตัวอย่างเช่น นาย ซ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทที่รู้จักกันมาตั้งแต่เล่นฟุตบอลจนกระทั่ง นาย ซ ได้เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยบูรพา จนถึงเกษียณอายุก็ยังคงทำบทบาทเป็นที่ปรึกษา เช่น การเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองของครอบครัว ก ในปัจจุบัน เป็นต้น (เชาวน์ มณีวงศ์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2553) กลุ่มคนใกล้ชิดมีฐานะเป็นลูกพี่ของสมาชิกเครือข่ายในระดับที่ต่ำกว่า

กลุ่มผู้ได้อุปถัมภ์ของนาย ก ที่สัมพันธ์โดยตรงกับประชาชนในที่นี้ ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมืองท้องถิ่นที่ต้องการเข้ามาเล่นการเมืองในตำแหน่งต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล หรือสมาชิกสภาจังหวัด เป็นต้น นักการเมืองท้องถิ่นได้เข้ามาเป็นเครือข่ายอุปถัมภ์ของนาย ก เนื่องจากการต้องการได้รับความสนับสนุนจากฐานเสียงดังกล่าวที่ว่า (อาวุธ บุญสุวรรณ, 2544 อ้างถึงใน พรรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 109)

“คนที่มาเป็นเครือข่ายของท่านวัตถุประสงค์คือต้องการเล่นการเมือง ขอให้ท่านช่วยบักพอบอกว่าเป็นคนของท่านนายกก็แทบจะนอนมาแล้ว”

แต่การที่จะเป็นนักการเมืองในเครือข่ายของนาย ก นั้นก็ต้องมีการก้าวขึ้นบันไดคาราทางการเมืองตามลำดับของระบบอุปถัมภ์ดังที่ว่า (ลิขิต ศิริมณีรัตน์, 2544 อ้างถึงใน พรรณศิริ

จิตรรัตน์, 2544, หน้า 76)

“ใครขึ้นมาเป็นหัวก็ต้องให้อาวุธก่อน ก่อนที่จะขึ้นมาเป็นนายกเทศมนตรี คนไหนอยู่กับแกมานาน สมาชิกคนอื่นก็เกรงใจด้วย”

กรณีการคัดสรรบุคคลที่จะลงรับสมัครเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นก็จะส่งลูกน้องหรือคนใกล้ชิดลงรับสมัคร เช่น กรณีของนาย ผ ผู้สมัครที่จะลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยา ก่อนที่จะลงสมัครต้องได้รับความเห็นชอบจากนาย ก เสียก่อนที่จะลงรับสมัครได้ ในบางกรณีที่ลูกน้องกันแข่งขันกันเองนาย ก ก็จะทำหน้าที่ “เคลียร์” โดยการเจรจาต่อรองกับลูกน้องทั้งสองกลุ่มเพื่อไม่ให้แข่งขันกัน ยกตัวอย่างเช่น การผลิตเปลี่ยนวาระการดำรงตำแหน่งผู้บริหารระหว่างกลุ่มคนทั้งสองหรือการให้อยู่ร่วมทีมเดียวกัน ดังตัวอย่างเช่น นาย ฝ ซึ่งเป็นลูกน้องคนสนิทของนาย ก จะลงรับสมัครเลือกตั้งกำนันแต่มีคู่แข่งนาย ก ก็เป็นคนกลางในการเคลียร์กับคู่แข่งที่จะลงสมัคร กระทั่งคู่แข่งยอมถอนตัวออกจากการแข่งขัน เป็นต้น โดยเครือข่ายเหล่านี้จะมีเงินอุดหนุนต่อเนื่องอย่างเป็นระบบทั้งเงินที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการและมีความเด็ดขาดของนาย ก เมื่อถึงเวลาที่ต้องใช้ไม้แข็ง (สินธุชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 153)

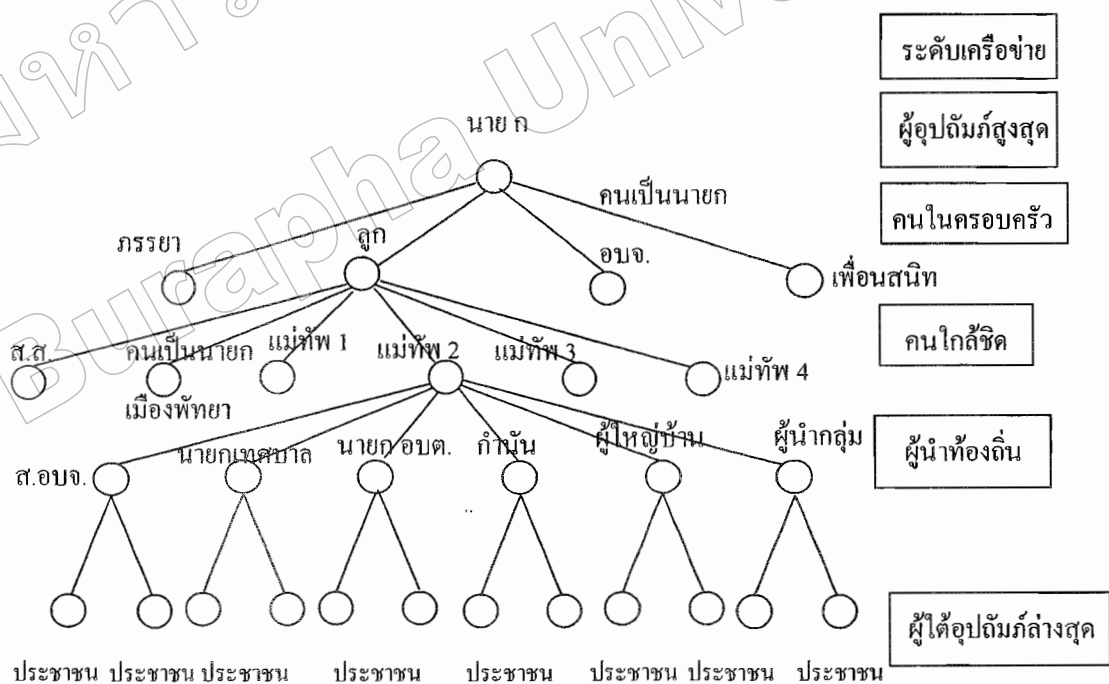
เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก (พ.ศ. 2540-2549)

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลอย่างจริงจังหลังการประกาศนโยบายกระจายอำนาจในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 รวมถึงการออกกฎหมายลูกที่ก่อให้เกิดผลบังคับใช้ ก่อนหน้านั้นในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล ผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ฉบับนี้ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในตำบลใหม่โดยอาจมีการยกฐานะสภาพัฒนาการ ที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แต่ผลของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวที่ก่อให้เกิดการกระจายอำนาจจะปรากฏหลังปี พ.ศ. 2540 เมื่อรัฐบาลได้เสนอขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในประเด็นต่าง ๆ ทั้งโครงสร้างที่มาของสมาชิก อบต. และอำนาจหน้าที่ของ อบต.

ขณะเดียวกันในปี พ.ศ. 2540 ก็มีการตราพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาบังคับใช้แทนพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 ซึ่งผลของพระราชบัญญัตินี้ทำให้มีการแยกข้าราชการส่วนภูมิภาคออกจากฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (เดิมผู้ว่าราชการจังหวัดดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด)

ขณะเดียวกันในปี พ.ศ. 2542 ก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงสถานะของสภาภิบาลเป็นเทศบาล และในปี พ.ศ. 2543 ก็มีการแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับ 11) ซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เช่นเดียวกับกับเมืองพัทยาที่มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ขึ้นโดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาโดยตรงจากประชาชน (โกวิท พวงงาม, 2543)

กระบวนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นเหล่านี้ทำให้นาย ก เริ่มจัดองค์กรเครือข่ายในรูปแบบใหม่ รูปแบบเดิมนั้นเน้นการทำงานในลักษณะที่ไม่เป็นทางการเป็นหลัก ถึงแม้ว่าไหนจะมีตำแหน่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นก็ตาม ส่วนการจัดเครือข่ายในรูปแบบใหม่ในยุคกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้นจำเป็นจะต้องมีลักษณะการทำงานแบบที่เป็นทางการควบคู่ไปกับลักษณะที่ไม่เป็นทางการ โดยเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการยังถือเป็นความสัมพันธ์หลักในการกำหนดเครือข่าย เช่น การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการพบปะระหว่างนาย ก และนักการเมืองท้องถิ่นยังคงใช้บ้านนาย ก เป็นศูนย์กลางในการกำหนดแผนและโครงการต่าง ๆ เป็นต้น เราสามารถสรุปตัวแบบเครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้การนำของนาย ก ได้ดังภาพที่ 17

ภาพที่ 17 เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก (พ.ศ. 2540-2549)

จากภาพที่ 17 เราจะพบว่าหลังจากการเข้ามาของมาของกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถูกผนวกเข้าไปอยู่ในเครือข่ายอุปถัมภ์ที่

ไม่เป็นทางการภายใต้การนำของนาย ก ซึ่งถือว่าเป็นผู้อุปถัมภ์สูงสุด ดังนั้น เครือข่ายที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะการบริหารออกเป็น 2 ชั้นคือ ชั้นเครือข่ายที่เป็นทางการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชั้นที่ไม่เป็นทางการของเครือข่ายอุปถัมภ์ทำให้เครือข่ายกระจายอำนาจของนาย ก มีระดับเครือข่ายที่มีความซับซ้อนขึ้นมากกว่าเครือข่ายท้องถิ่น-ท้องถิ่นอีกหนึ่งชั้น คือ เพิ่มชั้นคนในครอบครัวขึ้นมาเราสามารถวิเคราะห์เครือข่ายระบบอุปถัมภ์ในรายละเอียดได้ดังนี้

1. นาย ก ถือว่าเป็นผู้นำเครือข่ายที่ถือว่าเป็นผู้นำสูงสุดและเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายกระจายอำนาจของจังหวัดชลบุรีในฐานะผู้อุปถัมภ์สูงสุดและโดยทางการเป็นประธานประสานแผนงบประมาณจังหวัดชลบุรีดังที่มีผู้ใกล้ชิดนาย ก ได้สะท้อนภาพออกมาดังนี้

“ความจริงแล้วทุกคนคิดว่างบประมาณเราขอสะดวกกว่า อยู่ที่เรารู้ว่าตอนนี้เราอยู่บ้านใหญ่ เราต้องการให้พื้นที่ของตำบลเราเจริญ เราก็เลยมาทางนี้ ถ้าเกิดเราไม่เข้ามาทางนี้ เวลาของเราก็ไม่ได้ ตำบลเราก็ไม่เจริญ ทุกตำบลคิดเหมือนกันหมดเลยขอมาทางนี้เหมือนกันหมด จริง ๆ แล้วขออะไรเค้าก็ให้หมด ขออะไรที่เป็นส่วนรวมเค้าก็ให้หมด” (อนุชาติ ศิริลักษณ์, 2544 อ้างถึงในพรรณสิริ จิตร์รัตน์, 2544, หน้า 111)

“ท่านเป็นประธานประสานแผนก็ได้เข้าไปดูการบริหารงบประมาณต่าง ๆ ที่จะพัฒนาจังหวัดของเราแล้วก็รวมไปถึง อบต.และเทศบาลที่เกิดขึ้นใหม่ ทั้งจังหวัดจะได้แบ่งสรรปันส่วนกันซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นที่พึงพอใจกันทุกฝ่าย” (สวัสดิ์ หอมปลื้ม, 2544 อ้างถึงในพรรณสิริ จิตร์รัตน์, 2544, หน้า 119)

“จะแบ่งงบประมาณกันเหมือนแบ่งเค้ก แบ่งเท่าๆ กันหมด แบ่งตามความจำเป็นมาก จำเป็นน้อย อย่าง อบต. ไม่มีเงิน เงินไปอยู่ อบจ. เค้าจะแบ่งเลย เค้าดูเหตุผลว่า อบต. นี้เล็กนะ เงินยังไม่ไปเค้าก็จะแบ่ง นายเค้าประสานแผนคลุมทุกอย่าง” (ลิขิต ศิริมนิรัตน์, 2544 อ้างถึงในพรรณสิริ จิตร์รัตน์, 2544, หน้า 120)

2. ระดับเครือข่ายที่ถือว่าเป็นคนในครอบครัวในยุคกระจายอำนาจนี้จะประกอบด้วยบุคคลที่ใกล้ชิดกันแบบเปรียบเสมือนญาติไม่ว่าจะเป็นในการแต่งงาน สายเลือด หรือการนับเป็นญาติ ในที่นี้จะได้แก่ ภรรยาของนาย ก ลูก ๆ ของนาย ก ได้แก่ นาย ค ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม นาย ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นาย จ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นาย ฉ สมาชิกสภาเทศบาลแสนสุข เพื่อนสนิท อาทิเช่น นาย ช ในฐานะที่ปรึกษาส่วนตัว รวมถึงนาย ญ เป็นคนที่ได้รับความไว้วางใจให้รับตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

3. เครือข่ายในระดับคนใกล้ชิด เมื่อพิจารณาจากเส้นสายระบบอุปถัมภ์แล้วมีการวางตัวบุคคลให้อยู่ในระดับคนใกล้ชิด ได้แก่ คนที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ใช่คนในครอบครัว

เนื่องจากหลังการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นแล้ว ส.ส. ไม่มีบทบาทในการควบคุมงบประมาณโดยตรง แต่สามารถให้ท้องถิ่นของงบประมาณตามโควตาที่กำหนดไว้ได้ อย่างไรก็ดี ส.ส. ยังมีบทบาทในเครือข่ายท้องถิ่นของนาย ก ในฐานะที่เป็นผู้เชื่อมประสานกับหน่วยงานส่วนกลางและรัฐบาล

ส่วนคนที่เป็นนายกเมืองพัทยาก็ถือว่าอยู่ในระดับเครือข่ายของคนใกล้ชิดเนื่องจากเมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีงบประมาณประจำปีจำนวนมาก เช่น ไม่ต่ำกว่า 2,000 ล้านบาท ต่อปี เป็นต้น

ในกรณีของคนใกล้ชิดที่ถือว่าเป็นแม่ทัพของเครือข่ายนั้น ได้มีการวางตัวไว้อย่างไม่เป็นการโดยเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปในเครือข่าย แม่ทัพในที่นี้จะมียบทบาทเป็นศูนย์กลางของโหนดเครือข่ายประจำอำเภอในแต่ละอำเภอในจังหวัดชลบุรีดังกล่าวของแม่ทัพคนหนึ่งของเครือข่ายที่ว่า (วัฒนา ตั้งประกอบ, 2544 อ้างถึงในพรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 65-66)

“แกนนำก็จะแบ่งเป็นแต่ละอำเภอคอยประสานงานกันแต่ละอำเภอนั้น ทางอำเภอนั้นต้องไปหาอำเภอนั้น อำเภอนี้ต้องไปหาคนนั้น อันนี้มีแน่นอน อย่างอำเภอเมืองผมกล้ายืนยันผมเป็นแม่ทัพ ทุกอย่างจะมาอยู่ที่ผม มีอะไรก็จะมาเล่าให้ผมฟัง ผมจะให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น หากผมไม่ไหวถึงจะไปหาท่าน”

ตัวบุคคลที่ถือว่าเป็นแม่ทัพในแต่ละอำเภอมี่ดังนี้ (ภาสกร หอมหวล, สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2553; อภิชัย พิตยานุรักษ์สกุล, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2553; พรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า ภาคผนวก ข)

- 3.1 แม่ทัพอำเภอเมืองได้แก่ นายวัฒนา ตั้งประกอบ และนายอุกฤษณ์ ตันสวัสดิ์
- 3.2 แม่ทัพอำเภอศรีราชา ได้แก่ นายสุรสิทธิ์ ชัยตระกูลทอง และนายเบงค์ สิริมงคล
- 3.3 แม่ทัพอำเภอบ้านบึง ได้แก่ นายสุรสิทธิ์กังวลกิจ
- 3.4 แม่ทัพอำเภอพนัสนิคม ได้แก่ นายวิชัย อมราลิขิต และนายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง
- 3.5 แม่ทัพอำเภอบ่อทอง ได้แก่ นายไพฑูรย์ พันธุ์สนิท และนายจารุวัฒน์

สุขภักดิ์ถาวร

- 3.6 แม่ทัพอำเภอหนองใหญ่ ได้แก่ นายกมล เลิศประเสริฐเวช
- 3.7 แม่ทัพอำเภอพานทอง ได้แก่ นายวินัย ชุ่มครอง
- 3.8 แม่ทัพอำเภอสัตหีบ ได้แก่ นายศิริ ศิริเจริญ
- 3.9 แม่ทัพอำเภอเกาะสีชัง ได้แก่ นายดำรงค์ เกตรา
- 3.10 แม่ทัพอำเภอบางละมุง ได้แก่ นายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ และนายกำพล

อุปตะวณิชย์เจริญ

4. เครือข่ายระดับผู้นำท้องถิ่นในที่นี้ถือเป็นเครือข่ายที่ทำงานโดยตรงกับประชาชน

ทั่วไปในยุคกระจายอำนาจนี้จะประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ คนที่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (สจ.) นายกเทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล คนที่เป็นกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงผู้นำกลุ่มต่าง ๆ การทำงานในเครือข่ายของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นดังกล่าวจะเป็นไปตามคำสัมภาษณ์ที่ว่า (อัมพล บุญชอบ, 2544 อ้างถึงในพรรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 68, 125)

“ท่านวางคนเอาไว้หมดแล้วมันอยู่ทุกที่ในหมู่บ้านก็มีผู้ใหญ่บ้าน อบต. ก็มีประธาน อบต. ผู้นำท้องถิ่นเป็นคนของเราหมด”

“การแบ่งกลุ่มก็แบ่งตามอำเภอ คือ มีแกนนำอยู่ที่อำเภอ ๆ ละ 1-2 คน กลุ่มย่อย ๆ มา ก็เป็นกลุ่มของตำบล ตำบลก็จะเป็นกำนันคอยดูแล ถ้าเป็นเทศบาล พวกเทศบาลก็จะดูแลอยู่ อบต. ก็ย่อยออกมาแล้วก็มาเป็นชุมชน”

ภายใต้เครือข่ายอุปถัมภ์ของนาย ก ในยุคการกระจายสู่ท้องถิ่นเราสามารถวิเคราะห์เครือข่ายขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีตั้งแต่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลว่าถูกกำหนดโดยเครือข่ายอุปถัมภ์ที่อยู่เบื้องหลังได้ดังนี้คือ

1. กรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี หลังจากที่มีการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงาน นาย ก ได้ส่งลูกน้องคนสนิทอย่างนาย ญ สมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี เขตอำเภอหนองใหญ่ขึ้นเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ดังคำบอกเล่าของ นาย ญ (ชีวิตผู้นำบุญ โฉม ดันวิเศษ นายก อบจ.ชลบุรี ลูกผู้ชายหัวใจไม่เคยแพ้, 2545, หน้า 82) ที่แสดงให้เห็นบทบาท อำนาจและอิทธิพลของนาย ก อย่างชัดเจนในจังหวัดชลบุรี

“ช่วงนั้นผมเป็น สจ.ธรรมดาๆ มาโดยตลอด เราก็ไม่ได้หวังว่าเป็นประธานสภาฯ รองประธานสภาฯ ผมเป็น สจ.ปี 2533 จนหมดวาระปี 2538 สมัยนั้นเป็น 5 ปี พอปี 2538 ผมก็เป็นอีกสมัย ผมก็หมดวาระปี 2542, 11 ปีเต็ม ๆ พึ่งมารับตำแหน่งนายกฯ ปี 2540 เพราะช่วงแรกเริ่มมีการเคลื่อนไหวเรียกร้อง พ.ร.บ.อะไร ๆ ก็เริ่มเปลี่ยน เรื่องเลือกตั้งเรารู้ก่อนเพื่อน สจ.พวกเขาเหล่านั้นไม่เคยรู้เรื่อง เราอาศัยพอจะรู้ ผมก็เรียนท่านนายกฯ ว่าอยากจะทำงาน ท่านนายกฯ บอกว่ารู้เรื่องก็เอา แต่ข้อแม้ผมต้องมีผลงานพัฒนาชลบุรี ถ้าทำไม่ดีก็จะเลิกสนับสนุน”

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาถือได้ว่ากลุ่มเครือข่ายของนาย ก ก็ผูกขาดอำนาจในการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีมาโดยตลอด เช่นเดียวกันกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยตรงครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2545 ก็เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นถึงเครือข่ายการจัดตั้งของนาย ก ได้เป็นอย่างดีเพราะนายบุญ โฉม ในนามของ “กลุ่มไทยรักไทย พัฒนาชลบุรี” ซึ่งเป็นกลุ่มที่นาย ก ให้การสนับสนุน สามารถที่จะเอาชนะคู่แข่งด้วยคะแนนที่ทิ้งห่างกันกว่าเท่าตัว ในขณะที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีที่มีจำนวนทั้งหมด 36 คน กลุ่มนาย ก ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาถึง 35 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2547

ชื่อ-สกุล ผู้สมัครนายก อบจ.	คะแนนที่ได้รับ
นายบุญญ โฉมพิเศษ	206,479
น.ส.เสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์	107,071
นายพิสุทธิ์ ปิตานุสรณ์	17,667

ที่มา: www.atriumtech.com/cgi-bin/hilightcgi?Home=/home

ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ในนามของกลุ่มไทยรักไทย พัฒนา
ชลบุรี ที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 35 คนมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. อำเภอเมืองชลบุรีจำนวน 8 คนคือ นายสุชล สาทพันธ์ นายกิตติ รุ่งเรืองสินงาม
นายธนกฤต จูตะกานนท์ นายอัมรินทร์ ตั้งประกอบ นายชัยชนะ อาจวารินทร์ นายสัญญา หิริสัจจะ
นายศิริชัย สิทธิโสภาสนันท์ และนายศิริพงษ์ สวยสม
 2. อำเภอสัตหีบจำนวน 6 คน คือ นายสุวิทย์ ชัยตระกูลทอง นายสัมฤทธิ์ พงษ์วิรัตน์
นายทรงพล พรรณโชติกุล นายสันติ ศิริตันหยง นายสุภาพ อินทรักษาและนายอมรินทร์ ปรัชญกุล
 3. อำเภอบางละมุงจำนวน 6 คน คือ นายทองหล่อ อำผิง นายคำพล ตั้งเอกชัย
นายแสงศร สุนทรศิลป์ชัย นายเฉลิม เกตุแจ้ง นายมงคล แสงหาทรัพย์ และนายวิวัฒน์ หอมปลื้ม
 4. อำเภอสัตหีบจำนวน 4 คนคือ นาวาโทสุทัศน์ วงศ์ปรีดี นายทวีศักดิ์ นิ่มอนงค์
นายบุญญ สายนภา และนายเสน่ห์ พิทักษ์กรรม
 5. อำเภอพนัสนิคม จำนวน 4 คน คือ นายอุดมศักดิ์ เจริญวุฒิ นายประเสริฐ ศิวทัศน์
นายพรชัย วงศ์ล้อมนิล และนายเอกชาติ แจ่มอัน
 6. อำเภอบ้านบึงจำนวน 3 คนคือ นายอุทัย มณีรัตน์โรจน์ นายบรรจบ สิงโตทอง และ
นายพิภพ วัฒนากิจ
 7. อำเภอพานทองจำนวน 1 คน คือ ว่าที่ ร.ต.จิตติ คุ้มครอง
 8. อำเภอหนองใหญ่ จำนวน 1 คน คือ นายวัฒนพงศ์ ศรีเมธารักษ์
 9. อำเภอบ่อทองจำนวน 1 คน คือ นายจารุวัฒน์ สุขพันธุ์ถาวร
 10. อำเภอเกาะสีชังจำนวน 1 คน คือ นายสมศักดิ์ เนตรนิมิต
 11. กิ่ง อ.เกาะจันทร์ (ในขณะนั้น) จำนวน 1 คน คือ นายอนันต์ ปรีดาสุทธิจิตต์
- ส่วนอีกหนึ่งแห่งนั้น แพ้ให้กับนาวาโทสุทัศน์ วงศ์ปรีดีคนในกลุ่มของนางสาว
เสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ ในเขตอำเภอสัตหีบ

การที่กลุ่มเครือข่ายของนาย ก สามารถที่จะเข้าไปคุมอำนาจการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้นั้น มีผลสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ของนาย ก เอาไว้ ทั้งนี้เพราะเป็นเสมือน “พี่ใหญ่” ที่คอยช่วยเหลือและสนับสนุนเงินงบประมาณในรูปแบบของเงินอุดหนุนที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสนับสนุนให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อใช้ในการก่อสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในท้องถิ่นเหล่านั้น ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในกรณีของการเข้าไปช่วยเหลือ อบต.ในพื้นที่ของ อบจ. ชลบุรี คือ ในช่วงแรกของการจัดตั้ง อบต. ปรากฏว่า อบต.หลายแห่งขาดงบประมาณในการก่อสร้างที่ทำการของตนเอง ทาง อบจ.จึงจัดให้มีการถ่ายโอนงบประมาณให้กับ อบต. เพื่อสร้างที่ทำการของตนเอง ดังกรณีของการก่อสร้างที่ทำการของ อบต.บ้านบึง, อบต.หนองปรือ, อบต.เสม็ดหรือที่ทำการของเทศบาลตำบลศรีราชา เป็นต้น (ชีวิตผู้นำบุญ ดัชนีเศษ นายก อบจ.ชลบุรี ถูกผู้ขายหัวใจ ไม่เคยแพ้, 2545, หน้า 82-83)

ในช่วงเวลาต่อมาทาง อบจ.ก็จัดให้มีเงินอุดหนุนเข้าไปช่วยเหลือ อบต.และเทศบาลในรูปแบบของโครงการต่าง ๆ เช่น กรณีของเทศบาลเมืองแสนสุขจะได้รับส่วนแบ่งจากงบประมาณของ อบจ.ชลบุรี ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ (ของรายได้ อบจ.) ผ่านโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (แม้กระทั่งตั้งแต่ ส.ส. ในกลุ่มบ้านใหญ่ ก็จะได้รับส่วนแบ่งจากงบประมาณของ อบจ.เช่นกัน โดยได้รับประมาณ 16 เปอร์เซ็นต์ (ของรายได้ อบจ.) งบประมาณดังกล่าวจะถูกนำไปใช้เพื่อการหาเสียงโดยการให้ อบจ. ทำโครงการเศรษฐกิจตามที่ ส.ส. ได้ให้ไว้ในช่วงเวลาหาเสียง) (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550, หน้า 30-32)

หรือเงินอุดหนุนให้แก่ภาคเอกชน ภาคประชาชน (ในรูปแบบของมูลนิธิต่าง ๆ) เช่น กรณีเงินอุดหนุนให้แก่สมาคมกีฬาจังหวัดชลบุรี เป็นต้น

ส่วนงบประมาณที่เหลือเป็นโครงการของ อบจ. ที่ดำเนินการโดยตรง รวมทั้งเป็นโครงการที่นักการเมืองท้องถิ่นในเครือข่ายของกลุ่มบ้านใหญ่จากทั้ง อบต. และเทศบาลมาขอให้ อบจ. ดำเนินการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขต อบต. หรือเทศบาลนั้น ๆ (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2550 อ้างถึงในชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550, หน้า 31-32) และหากวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ได้รับจาก อบจ. นั้น กล่าวได้ว่านอกจากผลงานที่ปรากฏสู่สาธารณะชนแล้ว ผลประโยชน์ในรูปแบบของโครงการก่อสร้างก็ตกอยู่ในมือของผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้แทบทั้งหมด เพราะผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้แต่ละคนล้วนแล้วแต่มีพื้นฐานมาจากผู้รับเหมาก่อสร้างทั้งสิ้น ไม่เฉพาะแต่หน่วยงานด้านปกครองท้องถิ่นเท่านั้นสถานศึกษา องค์การกุศลต่าง ๆ ในช่วงเวลานั้นต่างก็ได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนจาก อบจ. เช่นเดียวกัน ดังปรากฏออกมาให้เห็นในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ โครงการทางด้านการศึกษา โครงการช่วยเหลือผู้ติดโรคเอดส์

โครงการเบี้ยยังชีพคนชรา และโครงการช่วยเหลือผู้พิการ โดยบุคคลเหล่านี้จะได้รับเงิน 500 บาท ต่อเดือน (ชีวิตผู้นำบุญ โฉนดพิเศษ นายก อบจ.ชลบุรี ถูกผู้ขายหัวใจไม่เคยแพ้, 2545, หน้า 83; ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550 หน้า 33)

การขับเคลื่อนงานทางการเมืองโดยอาศัยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นฐานนั้น เกิดขึ้นมาจากเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เป็นองค์กรทางการเมืองที่มีงบประมาณสูงสุด เช่น ในปี 2550 มีงบประมาณถึง 800 กว่าล้านบาท (แม้เมืองพัทยาจะมีรายได้ถึง 3,000 ล้านบาท แต่มีข้อจำกัดในการใช้งบประมาณ เพราะสามารถใช้งบประมาณได้เฉพาะในพื้นที่เขตเมืองพัทยา เท่านั้น)

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัดที่มีพื้นที่ในการทำงานครอบคลุมได้ ทั้งจังหวัด

ด้วยเหตุนี้เองการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีจึงมีการใช้ยุทธศาสตร์ “รวมศูนย์อำนาจ” ไว้ที่บุคคลคนเดียว ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ทุกโครงการจะต้องผ่านสายตาของนาย ก ก่อนทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวนาย ก ดำรงตำแหน่ง “ประธานประสานแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีบทบาทในการตัดสินใจทำโครงการของ อบจ. ดังนั้นโครงการต่าง ๆ จึงถูกจัดสรรให้กับลูกน้องของตนเองเป็นหลัก ภาพการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ตัวนาย ก เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ที่ว่า (สมชาย คุณปลื้ม, 2543 อ้างถึงในชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555, หน้า 109)

“แนวคิดผมจะทำผิดทำถูกไม่รู้แน่ ประชาธิปไตยก็จริงแข่งขันก็ไม่ได้ห้าม แต่ถ้าเป็นละกลุ่มกันมาแข่งกับผม ผมจำเป็นต้องคิดออก”

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าการขับเคลื่อนงานทางการเมืองในจังหวัดชลบุรีของกลุ่มนาย ก จะใช้องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (อบจ.) เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อน ความสำคัญของ อบจ. ในฐานะศูนย์กลางการขับเคลื่อนโครงการของกลุ่มบ้านใหญ่ เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของนาย ก ที่ออกมาต่อต้านข้อเสนอของกระทรวงมหาดไทยให้ยุบ อบจ. ที่ว่า

“อบจ. นั้น ได้สร้างผลประโยชน์เยอะ ถ้าหากยุบไปแล้วรายได้จะไปเพิ่มให้กับ อบต. หรือเทศบาลก็ถือว่าได้เพียงนิดหน่อยเท่านั้น ถ้าหากคง อบจ. ไว้ในด้านการจัดเก็บ ดูแลรวมทั้งประสานงานก็จะดีกว่าเพราะการจัดเก็บภาษีบุหรี่ย่ำมัน โรงแรม ปีหนึ่งๆ โดยเฉพาะชลบุรีได้ปีละหลายร้อยล้านบาท และอบจ. ยังช่วยเสริมท้องถิ่นให้คล่องตัวขึ้น ข้าราชการ อบจ. มีความชำนาญมากกว่า” (สมชาย คุณปลื้ม, 2544 อ้างถึงในชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555, หน้า 109)

2. เมืองพัทยา เดิมทีเดิวนั้นในเมืองในเมืองพัทยาก็มีกลุ่มการเมืองสองกลุ่มที่แข่งขันช่วงชิงอำนาจกัน คือ กลุ่มของนาย ก และกลุ่มของกำนัน ก แต่ภายหลังจากการพ่ายแพ้ในสนามการเมืองระดับชาติของนาย ก ต่อกลุ่มนาย ก ทำให้บทบาทและอำนาจทางการเมืองของนาย ก ในจังหวัดชลบุรีลดลง อันส่งผลต่อเครือข่ายของนาย ก ในเมืองพัทยา กระทั่งกลุ่มของนาย ก สามารถช่วงชิงการนำและผูกขาดทางการเมืองในเมืองพัทยาได้อย่างเบ็ดเสร็จดังคำสัมภาษณ์ของอดีตสมาชิกผู้แทนราษฎรที่สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจในเมืองพัทยาว่า

“จริง ๆ แล้ว มีสองกลุ่มหลักๆ คือ กลุ่มบ้านใหญ่กับกลุ่มของท่านอุทัย...เดิวนั้นมีเหลือกลุ่มเดียวแล้วที่ครองอำนาจ คือ กลุ่มของบ้านใหญ่เพราะเขาคุมเสียงได้ทั้งจังหวัดชลบุรีแล้วไม่ใช่แค่พัทยาหรอก” (อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2540 อ้างถึงใน นาดาชา วสินติก, 2540, หน้า 110)

ในขณะที่ภาพการผูกขาดอำนาจทางการเมืองในเมืองพัทยาก็เห็นได้อย่างชัดเจนไม่ว่าจะอยู่ในช่วงของ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 หรือ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ก็ตาม ที่นาย ก สามารถส่งคนของตนเองเข้าไปเป็นผู้บริหารเมืองพัทยาได้แทบทั้งสิ้น เช่น กลุ่มผู้บริหารเมืองพัทยาภายใต้ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 ซึ่งถือเป็นคนกลุ่มเดียวกันทั้งหมด เพียงแต่สลับผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นดำรงตำแหน่งเท่านั้น (ดังแสดงได้ในตารางที่ 4) โดยผู้บริหารที่ได้รับการสนับสนุนจากนาย ก ดังคำสัมภาษณ์ของอดีตนายกเมืองพัทยาที่ว่า

“การจะลงสมัครเราจะมีการตกลงกันหรือผลัดกันว่าใครจะลงปีนี้หรือปีนี้ของคนนี้ลงก่อนปีหน้าคุณต่อลงแล้วกัน เพราะเรากลุ่มเดียวกัน เราจะตกลงกันก่อนเสมอ” (อนุศักดิ์ รอดบุญมี, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2540 อ้างถึงใน นาดาชา วสินติก, 2540, หน้า 112)

ในขณะที่สมาชิกสภาเมืองพัทยาส่วนหนึ่งที่กลุ่มนาย ก ได้รับเลือกตั้งก็มีมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่นในปี พ.ศ. 2532 กลุ่มนาย ก ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด 9 ที่นั่งจาก 19 ที่นั่ง ขณะที่ปี พ.ศ. 2536 กลุ่มนาย ก ได้รับการเลือกตั้งทั้งหมด ปี พ.ศ. 2540 ได้รับเลือกตั้ง 8 ที่นั่งจากทั้งหมด 9 ที่นั่งภาพการผูกขาดของกลุ่มนาย ก ในเมืองพัทยา เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของผู้ใกล้ชิดนาย ก ที่ว่า

“เดิวนี่เป็นของพวกเราทั้งหมดแล้ว และเป็นของพวกเราทั้งจังหวัด ไม่ใช่แค่เมืองพัทยา เราดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือตลอด ใครเป็นพวกของเราก็ได้รับความสะดวกไปติดต่ออะไร ๆ ก็สะดวก...ก็มีหลายคนที่เคยเป็นฝ่ายตรงข้ามแล้วกลายมาเป็นพวกเราแล้วก็มาก พอเขารู้ว่าเป็นอย่างๆเขาก็มาให้ความสนับสนุนเรา” (ผู้ใกล้ชิด นาย ก, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2540 อ้างถึงใน นาดาชา วสินติก, 2540, หน้า 111)

ตารางที่ 4 รายละเอียดนายกเมืองพัทยาที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนาย ก ภายใต้ พ.ร.บ.
ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521

ชื่อ-สกุล	ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	หมายเหตุ
1. นายอนุศักดิ์ รอดบุญมี	- 8 ก.พ. 2524 – 7 ก.พ. 2526 - 21 ก.พ. 2526 – 21 ก.พ. 2528	
2. นายโสภณ เพ็ชรตระกูล	- 26 มี.ค. 2528 – 26 มี.ค. 2530 - 27 มี.ค. 2530 – 26 มี.ค. 2532 - 22 มี.ค. 2534 – 6 พ.ค. 2536	ตระกูล เพ็ชรตระกูล คือ กลุ่ม นักธุรกิจที่ประกอบธุรกิจ มากมายในเมืองพัทยา เช่น อาจารย์หรือบริษัทสาม ประสิทธิ์ เป็นต้น
3. นายสุชัย รวยริน	- 12 พ.ค. 2532 – 15 มี.ค. 2534	เป็นนักธุรกิจที่มีสายสัมพันธ์ ใกล้ชิดกับนาย ก
5. นายอนุพงษ์ อุดมรัตน์กุลชัย	- 9 ก.ค. 2536 – 6 ก.ค. 2538	ถูกกล่าวหาในกรณีการทุจริต ที่ทิ้งขยะเมืองพัทยา
6. นายไพรัช สุทธิธำรง สวัสดิ์	- 18 ก.ค. 2538 – 27 มี.ย. 2540 - 26 ส.ค. 2540 – 25 ส.ค. 2542 - 26 ส.ค. 2542 – 29 พ.ย. 2542	ในช่วงเวลานั้น ปลัดเมือง พัทยา คือ นายนายมานิจ ทำ ไคว์กลาง เดิมเป็นรองปลัด เมืองพัทยาแต่ต่อมาได้ ลาออกไปเป็นผู้อำนวยการ เลือกตั้งให้กับพรรคชาติไทย จังหวัดชลบุรี กระทั่งได้รับ การผลักดันให้เข้ามารับ ตำแหน่งปลัดเมืองพัทยา

ที่มา: เมืองพัทยา, 2553 (ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมโดยผู้วิจัย)

เช่นเดียวกันกับผู้บริหารเมืองพัทยาตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.
2542 กล่าวได้ว่ากลุ่มของนาย ก ก็สามารถส่งคนของตนเองให้เข้าไปเป็นผู้บริหารได้ทั้งหมด
ดังแสดงรายละเอียดได้ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 รายละเอียดนายกเมืองพัทยาที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนาย ก ภายใต้ พ.ร.บ.

ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

ชื่อ-สกุล	ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	หมายเหตุ
1. นายไพรัช สุทธิธำรงสวัสดิ์	12 ก.พ. 2543 – 11 ก.พ. 2547	
2. นายนิรันดร์ วัฒนศาสตร์สาร	27 มี.ค. 2547 – 26 มี.ค. 2551	- ในช่วงที่เป็นนายนิรันดร์ นายกเมืองพัทยา ได้แต่งตั้งให้ นายอิทธิพล คุณปลื้ม เป็น ประธานที่ปรึกษานายกเมือง พัทยา - ปัจจุบันนายนิรันดร์ ดำรง ตำแหน่งที่ปรึกษานายกเมือง พัทยา

ที่มา: เมืองพัทยา, 2553

ดังนั้นตามความเห็นของผู้คนทั่วไปและนักการเมืองท้องถิ่นบางคนที่มีโอกาสได้สัมผัสกับการเมืองในเมืองพัทยาต่างให้ความเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่าหากใครก็ตามที่ต้องการที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองแล้วจะต้องสังกัดกลุ่มของนาย ก เท่านั้น หากเป็นคนในกลุ่มอื่น ๆ แล้วก็ยากที่จะสอดแทรกเข้ามาได้ ดังคำสัมภาษณ์ของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้มีโอกาสคลุกคลีกับการเมืองในเมืองพัทยาที่ว่า

“คนที่อยากจะเข้ามาเล่นการเมืองท้องถิ่นของพัทยาได้หรือใครจะ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา อยู่ที่ว่าเข้าสามารถจะเข้ามาในกลุ่มที่นาย ก สนับสนุน ได้หรือไม่ ถ้าเข้ากลุ่มได้ก็ได้รับเลือกตั้ง แต่ถ้าเข้าไม่ได้หรือไม่ยอมเข้าแต่ไปตั้งกลุ่มการเมืองใหม่มาสู้ยัง ไงก็แพ้ ถึงแม้จะเป็นคนพื้นที่และมีบารมีชื่อเสียงแค่ไหนก็แพ้ บารมีเทียบกับนาย ก ไม่ได้” (วิรัช กิจสม, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2540 อ้างถึงในนาตาชา วสินดิติก, 2540, หน้า 125)

หรือ

“การที่ใครจะได้เป็นนายกเมืองพัทยา เป็นสมาชิกเมืองพัทยาหรือเป็นสตุทท้าย ส่วนการทำงานหรือการบริหารกิจการในท้องถิ่น จะทำโดยสมาชิกเมืองพัทยาแต่เป็นที่รู้กันว่า ใครจะทำอะไรต้องบอกเล่ารับรู้เท่านั้น” (อดีตสมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2541 อ้างถึงในนาตาชา วสินดิติก, 2540, หน้า 140)

หรือ

“ตัวพี่ก็ไม่ได้อยู่กลุ่มเดียวกับนายกรอก ตอนแรก ๆ ยังตั้งทีมขึ้นมาแข่งกับนายกเลย และก็แพ้ไป แต่ตอนหลังก็มาอยู่กลุ่มเดียวกัน นายกเป็นคนเก่ง มองการณ์ไกล รู้ว่าตัวแสบ ๆ เป็นใครหรือตัวเจ๋ง ๆ คือใคร นายกเขาคิดมาเป็นพวกด้วยกันหมด” (สมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2540 อ้างถึงในนาตาชา วสินดิถ, 2540, หน้า 140)

3. เทศบาล เทศบาลคือหน่วยการปกครองท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่นาย ก ได้วางเครือข่ายของตนเองไว้อย่างแน่นหนา โดยเฉพาะเทศบาลตามอำเภอใหญ่ ๆ ของจังหวัดชลบุรี กล่าวได้ว่านายกเทศมนตรีแต่ละคนล้วนแล้วแต่เป็นคนของนาย ก ทั้งสิ้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 รายชื่อนายกเทศมนตรีที่อยู่ในเครือข่ายนาย ก ช่วงปี พ.ศ. 2547

เทศบาล	อำเภอ	รายชื่อนายกเทศมนตรี
1. เมืองชลบุรี	เมืองชลบุรี	นายอุกฤษณ์ ต้นสวัสดิ์
2. เมืองหนองปรือ	บางละมุง	นายมาย ไชยนิษฐ์
3. เมืองบ้านบึง	บ้านบึง	นายรัช สุทธิธรรม
4. เมืองศรีราชา	ศรีราชา	นายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง
5. เมืองแสนสุข	เมืองชลบุรี	นายสวัสดิ์ หอมปลื้ม
6. เมืองพนัสนิคม	พนัสนิคม	นายวิชัย อัมราลิขิต
7. ตำบลบางละมุง	บางละมุง	นายลิขิต ศิริมณีตัน
8. ตำบลห้วยใหญ่	บางละมุง	นายอานนท์ อินทรสิงห์
9. ตำบลห้วยใหญ่	บ้านบึง	นายสุขุม ธนาจันทาภรณ์
10. ตำบลหนองไผ่แก้ว	บ้านบึง	นายวิบูลย์ สุนทรวัฒน์
11. ตำบลหนองคำลิ่ง	พานทอง	นายสุพล พรหมปาน
12. ตำบลพานทอง	พานทอง	นายชูเกียรติ จิตรประวัตติ
13. ตำบลห้วยกะปิ	เมืองชลบุรี	นายจักรวาล ตั้งประกอบ
14. ตำบลบ้านสวน	เมืองชลบุรี	นายสุนทร จำเนียรศิลป์
15. ตำบลคลองตำหรุ	เมืองชลบุรี	นายธีระชัย ล้อวชิระวัณณ์
16. ตำบลบางทราย	เมืองชลบุรี	นายกำพล วงศ์ทรายทอง
17. ตำบลอ่างศิลา	เมืองชลบุรี	นายวีระ มณีรัตน์
18. ตำบลแหลมฉบัง	ศรีราชา	นายบุญเลิศ น้อมศิลป์
19. ตำบลบางพระ	ศรีราชา	นายสมเจตน์ เกตุวัฒนา

ตารางที่ 6 (ต่อ)

เทศบาล	อำเภอ	รายชื่อนายกเทศมนตรี
20. ตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์	ศรีราชา	นายอาคม พันธุ์เฉลิมชัย
21. ตำบลสตึก	สตึก	นายณรงค์ บุญบรรเจิดศรี
22. ตำบลบางเสร่	สตึก	นายปิ่น โสม นิมสุวรรณ
23. ตำบลนาจอมเทียน	สตึก	นายสมพงษ์ สายนภา
24. ตำบลหนองใหญ่	หนองใหญ่	นายคมล เลิศประเสริฐเวช
25. ตำบลท่าบุญมี	เกาะจันทร์	นายณรงค์ เตชะนันทวิช
26. ตำบลเกาะจันทร์	เกาะจันทร์	นายถวิล อยู่ศรี
27. ตำบลเกาะสีชัง	เกาะสีชัง	นายดำรง เกตรา
28. ตำบลบ่อทอง	บ่อทอง	นายไพบูรณ์ พันธุ์สนิท

ที่มา: ศูนย์รวมข้อมูลองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) (ชัยนัค ประดิษฐ์ศิลป์ และ
ชัยณรงค์ เครือนวน, 2555, หน้า 114-115)

เป็นที่น่าสังเกตว่าหลายเทศบาลถูกผูกขาดโดยคนของนาย ก มาโดยตลอด เช่น กรณีของเทศบาลตำบลแหลมฉบังที่ถูกผูกขาดโดยนายบุญเลิศ น้อมศิลป์ เทศบาลเกาะสีชังถูกผูกขาด นายดำรง เกตรา เทศบาลเมืองชลบุรี ถูกผูกขาด โดยนายอุกฤษณ์ ต้นสวัสดิ์ เทศบาลเมืองพนัสนิคมถูกผูกขาด โดยนายวิชัย อัมราลิขิต เทศบาลตำบลบางทรายถูกผูกขาดโดยนายกำพล วงศ์ทรายทอง เทศบาลเมืองศรีราชาถูกผูกขาดโดยนายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง เทศบาลตำบลอ่างศิลาถูกผูกขาดโดยนายวิระ มณีรัตน์ เทศบาลตำบลบางพระถูกผูกขาดโดยนายสมเจตน์ เกตุวัฒนา เป็นต้น หรือบางเทศบาลมีการเปลี่ยนคนในกลุ่มให้เข้ามาเป็นผู้บริหารเทศบาล เช่น เทศบาลตำบลบ้านสวนจากเดิมที่มีนายวัฒนา ตั้งประกอบเป็นนายกเทศมนตรี (หลังจากเสียชีวิต) ก็ถูกเปลี่ยนผ่านมายังนายวันชัย ชิตวิเศษ และนายสุนทร จำเนียรศิลป์ หรือแม้กระทั่งเทศบาลเมืองแสนสุขจากเดิมที่นาย ก ครองอำนาจแต่หลังจากหลบหนีก็ถูกเปลี่ยนผ่านให้นายสวัสดิ์ หอมปลื้ม ขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทน

4. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ถือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ครอบคลุมพื้นที่ทุกตำบลในจังหวัดชลบุรี ดังนั้นการส่งคนของตนเองให้เข้าไปมีบทบาทในองค์กรปกครองท้องถิ่นแห่งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเป็นฐานเสียงของตนเอง

กล่าวกันว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชลบุรีนาย ก ก็สามารถสร้างเครือข่ายเข้าไปควบคุมไว้ได้

ตารางที่ 7 รายชื่อนายกองกิจการบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในเครือข่ายนาย ก ช่วงปี พ.ศ. 2547

ชื่อ อบต.	อำเภอ	รายชื่อนายก อบต.
1. เกาะจันทร์	เกาะจันทร์	นายประทุม มิ่งสอน
2. ท่าบุญมี	เกาะจันทร์	นายสุทธินันท์ ทรายสุวรรณ
3. บ่อทอง	บ่อทอง	นายศุภชัย ธาราธนวัตร
4. วัดสุวรรณ	บ่อทอง	นายวิสุทธิ์ ชื่นชมขจรสุข
5. บ่อกวางทอง	บ่อทอง	นายภูเบศ พงษ์ชมพร
6. ธาตุทอง	บ่อทอง	นายสุรศักดิ์ สุรกิจบวร
7. เกษตรสุวรรณ	บ่อทอง	นายมานพ วิโรจน์วุฒิกุล
8. พลวงทอง	บ่อทอง	นางสาวขวัญใจ เมฆมหัศจรรย์
9. หนองปลาไหล	บางละมุง	นายเฉลิม ทับทิมทอง
10. โป่ง	บางละมุง	นายประเมิน ศิริรูป
11. เขาไม้แก้ว	บางละมุง	นายจำเนียร กิติปกุล
12. ตะเียนเตี้ย	บางละมุง	นายมานพ ประกอบธรรม
13. บ้านบึง	บ้านบึง	นายชาญชัย เรืองสุข
14. คลองก้ว	บ้านบึง	นายสมศักดิ์ สวัสดิ์มงคล
15. มาบไฟ	บ้านบึง	นายลิขิต โกสินทรจิตต์
16. หนองซำซาก	บ้านบึง	นายธานี เนื่องจำนงค์
17. หนองบอนแดง	บ้านบึง	นายภูมิ ภูมิมหาชล
18. หนองซาก	บ้านบึง	นายบรรเจิด สิงห์โตทอง
19. หนองอิรุณ	บ้านบึง	นางอารีรัตน์ สิงห์โตทอง
20. หนองไผ่แก้ว	บ้านบึง	นายสุวัฒน์ เจริญวัฒนา
21. หน้าพระธาตุ	พนัสนิคม	นางวชิ เสริมศักดิ์ศิริธ
22. วัดหลวง	พนัสนิคม	นายวิเชียร อยู่นุ่ม
23. บ้านเข็ด	พนัสนิคม	นายพงษ์ศักดิ์ จูตะกานนท์
26. สระสี่เหลี่ยม	พนัสนิคม	นายอ่ำไพ วงศ์พรประดิษฐ์
27. วัดโบสถ์	พนัสนิคม	นายชูชัย แฉมเปลี่ยน
28. ภูโจ้ง	พนัสนิคม	นายสามารถ ปรีเปรม
29. หัวถนน	พนัสนิคม	นายชัยศักดิ์ บุรณเจริญกิจ

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อ อบต.	อำเภอ	รายชื่อนายก อบต.
30. ท่าข้าม	พนัสนิคม	นายเลียง บุญมี
31. หนองปรือ	พนัสนิคม	นายสมานมิตร เหลืองอ่อน
32. หนองขยาด	พนัสนิคม	นายสมชาย โปคาพจร
33. หุ้งขวาง	พนัสนิคม	นายสัญญาชัย อพิศพงศ์ชัย
34. หนองเหียง	พนัสนิคม	นายมงคล นิยม
35. นาวังหิน	พนัสนิคม	นายทองหล่อ แจ่มอัน
36. บ้านช้าง	พนัสนิคม	นายทรงศักดิ์ สัตพงษ์พันธุ์
37. โลกเพลาะ	พนัสนิคม	นายสุชาติ แสงทอง
38. ไร่หลักทอง	พนัสนิคม	นายขยทุท ตาดเค็ม
39. นามะตูม	พนัสนิคม	นายทวนทอง วรธนะชีพ
40. พานทอง	พานทอง	นายทวีวงศ์ ทองเย็น
41. มาบโป่ง	พานทอง	นายชุมพล บำรุงศิลป์
42. หนองหงษ์	พานทอง	นายพยน เจริญสุข
43. โลกขี้หนอน	พานทอง	นายสุพจน์ งามสง่า
44. บ้านเก่า	พานทอง	นายวินัย คุ้มครอง
45. หน้าประตู	พานทอง	นายเช้า เจริญสุข
46. บางนาง	พานทอง	นายสนอง จงดี
47. เกาะลอย	พานทอง	นายวิชัย แก้วตา
48. หนองรี	เมืองชลบุรี	นายสุนทร ดันติโกคากุล
49. นาป่า	เมืองชลบุรี	นายสาพันธ์ วรรณัน
50. หนองข้างคอก	เมืองชลบุรี	นายสิน เดชชีวะ
51. ดอนหัวพอ	เมืองชลบุรี	น.ส.นวรรตน์ ไตรรักษ์
52. หนองไม้แดง	เมืองชลบุรี	นายสมควร อังคนาวิน
53. คลองคำหารุ	เมืองชลบุรี	นายชุมพล ทองอยู่
54. เหมือง	เมืองชลบุรี	นายสมบุรณ์ ผดุงไทยธรรม
55. เสม็ด	เมืองชลบุรี	นายยูธนา สุภาภรณ์
56. สำนักบก	เมืองชลบุรี	นายสมยศ พรหมภักขร

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อ อบต.	อำเภอ	รายชื่อนายก อบต.
57. หนองขาม	ศรีราชา	นายชนพงษ์ เจริญนาน
58. เขาคันทรง	ศรีราชา	นายมะลิ กลั่นด้วง
59. บางพระ	ศรีราชา	นายสุพงษ์ เสมอวงษ์
60. บ่อวิน	ศรีราชา	นายชูเกียรติ เทพอรันันท์
61. สัตหีบ	สัตหีบ	นายไพโรจน์ มาลากุล ณ อยุธยา
62. นาจอมเทียน	สัตหีบ	นายสุรชัย ทองยังยืน
63. พลูตาหลวง	สัตหีบ	นายสมศักดิ์ เจริญสุข
64. บางเสร่	สัตหีบ	นายเกษม ให้สุวรรณ
65. แสมสาร	สัตหีบ	นายประเสริฐ พิทักษ์กรณ์
66. คลองพลู	หนองใหญ่	นายประวิง วัฒนแพทย์
67. หนองเสือช้าง	หนองใหญ่	นายไพโรจน์ กังวลกิจ
68. ห้างสูง	หนองใหญ่	นายสมหวัง วิริยบัณฑิต
69. เขาชก	หนองใหญ่	นายสมพงษ์ ชลวิริยะกุล

ที่มา: ศูนย์รวมข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555, หน้า 116-118)

กล่าวกันว่าหากนาย ก ให้การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นกลุ่มใด กลุ่มนั้นก็จะได้รับคะแนนเสียงสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ รูปแบบของการสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นของ นาย ก ปรากฏออกมาให้เห็นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ในช่วงการเลือกตั้งในป้าหาเสียงก็จะมีรูป นาย ก ถ่ายคู่กับผู้สมัครคนนั้นหรือการอนุญาตให้ใช้สัญลักษณ์ของกลุ่มบ้านใหญ่ติดลงในป้าหาเสียง เป็นต้น ดังนั้นในช่วงที่นาย ก เรื่องอำนาจจึงมีนักการเมืองท้องถิ่นทุกระดับต่างพากัน มุ่งหน้าเข้าหานาย ก กระทั่งมีการเปรียบเทียบในยุคที่นาย ก เรื่องอำนาจกับยุคที่กรุงโรมรุ่งเรือง เอาไว้ในลักษณะที่ว่าหาก “ถนนทุกสายต่างมุ่งสู่กรุงโรม” ฉะนั้นการเมืองในชลบุรี “นักการเมือง ทุกคนก็ต้องมุ่งหน้าสู่บ้านใหญ่” ฉะนั้น (เชาว์ มณีวงศ์, 2549, หน้า 66)

ขณะที่องค์กรของภาคประชาชนในจังหวัดชลบุรี นาย ก ก็สามารถที่จะเข้าไปจัดตั้งได้ เช่น การจัดตั้งภาคประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข ผ่านการจัดตั้งประชาคมเทศบาลเมือง แสนสุข ซึ่งนาย ก สามารถส่งคนในเครือข่ายของตนเองไปดำรงตำแหน่งประธานประชาคม

เทศบาลเมืองแสนสุข เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนการพัฒนาของเทศบาล ดังคำสัมภาษณ์ของประธานประชาคมที่ว่า

“ท่านไม่ให้ผมเป็น ส.ท. ให้ผมมาอยู่ภาคประชาชน ผมเป็นประธานประชาคมเทศบาลเมืองแสนสุข งบประมาณปี 800-900 ล้านผมต้องให้ความเห็นชอบ ผมเป็นเครื่องมือของเขาตรงนั้น” (สวท แสงนิล, สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2553)

เครือข่ายกระจายอำนาจโดยการนำของนาย ก ได้แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งในการสนับสนุนคนในเครือข่ายให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการเข้าร่วมรัฐบาลในระดับชาติ ดังจะพิจารณาได้จากการเลือกตั้งภายใต้กติกาของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 การเลือกตั้งครั้งนี้เกิดขึ้นในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 การเลือกตั้งครั้งนั้นกลุ่มของนาย ก ยังคงสังกัดพรรคชาติไทย แม้กระแสนิยมพรรคไทยรักไทยจะค่อนข้างแรงในจังหวัดชลบุรี ผลการเลือกตั้งครั้งนั้นแม้พรรคชาติไทยไม่สามารถชนะการเลือกตั้งได้ทุกเขตเพราะนายสันต์ศักดิ์ จามพิเชษฐ์ ผู้สมัครจากพรรคชาติไทยพลาดท่าสอบตก พ่ายแพ้ให้ พล.ร.ท. โรช วิกิตภูมิประเทศ ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทย แต่พรรคชาติไทยก็มีโอกาสเข้าร่วมรัฐบาล เป็นผลให้นาย ค ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และต่อมาเมื่อการปฏิรูประบบราชการนาย ค จึงถูกปรับไปเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในปีต่อมา

จากความสำเร็จทางด้านการเมืองดังกล่าวเป็นผลให้พรรคชาติไทยมีมติแต่งตั้งให้นาย ก ให้เป็น “ผู้อำนวยการสาขาภาคตะวันออกของพรรคชาติไทย ส่วนนาย ค ก็ได้รับตำแหน่ง “เลขาธิการ” พรรคชาติไทย (วิภากรกรมเจ้าพ่อตะวันออก ในวัย 66 (ตอนจบ): เปิดชุมทรัพย์พันล้าน กำนันเป่าะ, 2546)

กระทั่งปี พ.ศ. 2547 ส.ส.จากพรรคชาติไทย กว่า 20 คน ซึ่งมาจากกลุ่มชลบุรี ที่นำโดยนาย ค และกลุ่มบุรีรัมย์ที่นำโดยนายเนวิน ชิดชอบ ก็ย้ายไปทำงานการเมืองร่วมกับพรรคไทยรักไทย โดยที่นาย ค ยังคงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเรื่อยมา จนกระทั่งครบวาระในปี พ.ศ. 2548 อย่างไรก็ตามหลังการเลือกตั้งใน วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ปรากฏว่าชื่อของนาย ค หลุดออกไปจากการเป็นรัฐมนตรี โดยไปดำรงตำแหน่งเป็นเพียงที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีเท่านั้น การถูกลดชั้นทางการเมืองครั้งนี้มีการวิเคราะห์กันว่าเนื่องมาจากคดียึดตัวนาย ก

ตารางที่ 8 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีที่นาย ก ให้การสนับสนุนนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2548

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขต เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี/ สภาผู้แทนราษฎร	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนน ที่ได้รับ	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ นาย ก ให้การสนับสนุน
6 ม.ค. 2544	1	นายสง่า ธนสงวนวงศ์	ชาติไทย	36,823	นายสง่า ธนสงวนวงศ์
	2	นายวิทยา คุณปลื้ม	ชาติไทย	31,866	นายวิทยา คุณปลื้ม
	3	นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง	ชาติไทย	28,812	นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง
	4	นายสุรสิทธิ์ นิติวรรักษ์	ชาติไทย	29,906	นายสุรสิทธิ์ นิติวรรักษ์
	5	นายอิทธิพล คุณปลื้ม	ชาติไทย	35,564	นายอิทธิพล คุณปลื้ม
	6	นายชาญศักดิ์ ขวตินิติธรรม	ชาติไทย	27,633	นายชาญศักดิ์ ขวตินิติธรรม
	7	พล.ร.ท. โรช วัชรภูมิประเทศ	ไทยรักไทย	23,042	-
6 ก.พ. 2548	1	นายสง่า ธนสงวนวงศ์	ไทยรักไทย	52,900	นายสง่า ธนสงวนวงศ์
	2	นายอัมรินทร์ ตั้งประกอบ	ไทยรักไทย	40,203	นายอัมรินทร์ ตั้งประกอบ
	3	นายวิทยา คุณปลื้ม	ไทยรักไทย	40,849	นายวิทยา คุณปลื้ม
	4	นายสุรสิทธิ์ นิติวรรักษ์	ไทยรักไทย	46,068	นายสุรสิทธิ์ นิติวรรักษ์
	5	นายอิทธิพล คุณปลื้ม	ไทยรักไทย	57,751	นายอิทธิพล คุณปลื้ม

ตารางที่ 8 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขต เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี/ รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนน ที่ได้รับ	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่นายกให้การสนับสนุน
6		นายชาญยุทธ เสงตระกุล	ไทยรักไทย	62,224	นายชาญยุทธ เสงตระกุล
7		พล.ร.ท. โรช วัณทิภูมิประเทศ	ไทยรักไทย	43,370	-

ที่มา: ปรับปรุงจากพรรคไทยรักไทย, 2552: สิ้นสุดชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 182-183
หมายเหตุ นายสนธยา คุณปลื้ม เป็น ส.ส.บัญชีรายชื่อลำดับที่ 12 และนายจิราวุฒิ สิงห์โตทอง เป็น ส.ส.บัญชีรายชื่อลำดับที่ 52

เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์การนำของสมาชิกครอบครัว ก (พ.ศ. 2549-2555)

ภายหลังการสูญเสียบทบาทการนำเครือข่ายท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ของนาย ก ทั้งนี้ เพราะผลของคำพิพากษาในคดีการทุจริตการจัดซื้อที่ดินเพื่อใช้เป็นที่ทิ้งขยะของเมืองพัทยา ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรีหรือที่รู้จักกันในนามของ “คดีทุจริตที่ดินเขาไม้แก้ว” และคดีการจ้างวานฆ่า นาย ม อดีตกำนันตำบลหนึ่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลจากคดีต่าง ๆ เหล่านี้นำไปสู่การหลบหนีของนาย ก เมื่อขาดผู้นำเครือข่ายที่เปี่ยมไปด้วยอำนาจบารมี อำนาจเงิน และอำนาจในเชิงอิทธิพล ทำให้ความเข้มแข็งของเครือข่ายท้องถิ่น ได้รับการท้าทายจากกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ทั้งกลุ่มคนที่เคยอยู่ภายใต้ร่มของนาย ก ในอดีตหรือกลุ่มคนที่เป็นคู่แข่งทางการเมือง รวมถึงกลุ่มอำนาจกลุ่มใหม่ ๆ ดังจะเห็นได้จากการพ่ายแพ้การเลือกตั้ง ระดับชาติและระดับท้องถิ่น ดังนี้

1. กรณีการเมืองระดับชาติ ในการเลือกตั้งวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 กลุ่มบ้านใหญ่ได้วางตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ในนามของพรรคชาติไทยในแต่ละเขตเลือกตั้ง ดังนี้

เขตที่ 1 นายจิตติ คุ้มครอง, นายอัมรินทร์ ตั้งประกอบ, นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง

เขตที่ 2 นายจิรวุฒิ สิงห์โตทอง, นายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์, นายอุทัย มณีรัตนโรจน์

เขตที่ 3 นายชาญยุทธ เสงตระภูถ, นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์

การวางตัวผู้สมัครในลักษณะดังกล่าว ทำให้นาย ก ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่ให้ความสนใจกับกลุ่มบุคคลรุ่นเก่าที่เคยทำงานร่วมกับนาย ก รวมทั้งไม่รับฟังคำแนะนำของหัวคะแนนที่มีประสบการณ์ในการเลือกตั้ง เช่น กรณีที่นาย ค เลือกที่จะส่งนาย ข ส.จ.จังหวัดชลบุรี เขตอำเภอพานทอง ลงสมัครรับเลือกตั้งแทนนาย ค ผลจากการตัดสินใจเช่นนั้นทำให้นาย ค ผู้ซึ่งเป็นเสมือนกับทนายประจำตัวนาย ก ไม่พอใจกระทั่งออกมาประกาศว่าจะไม่ทำกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคชาติไทยและนาย ค อีกต่อไป (สง่า ธนสงวนวงศ์, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2553)

ผลกระทบจากภาวะไร้ผู้นำทางการเมืองอย่างนาย ก ในมิติหนึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของความขัดแย้งระหว่างคนในกลุ่มบ้านใหญ่ ในขณะที่อีกมิติหนึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นได้จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้แทนราษฎรในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ในจังหวัดชลบุรี กล่าวคือ ผู้สมัคร ส.ส. จากกลุ่มบ้านใหญ่ซึ่งเคยผูกขาดการเมืองในจังหวัดชลบุรีเป็นเวลาเกือบสองทศวรรษ ต้องพ่ายแพ้ให้กับพรรคการเมืองอย่างพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรีครั้งสุดท้าย เมื่อปี พ.ศ. 2519 ดังแสดงได้ในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีที่ นาย ก ให้การสนับสนุน ปี พ.ศ. 2550

วัน/เดือน/ปี ที่เลิกดำรง	เขต เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนนที่ได้รับ	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่นาย ก ให้การสนับสนุน
23 ธ.ค. 2550	1	นายประมวล เหมเปีย	ประชาธิปัตย์	109,162	-
		นายบรรจบ รุ่งโรจน์	ประชาธิปัตย์	102,943	-
		นายมานิตย์ ภาวสุทธิ	ประชาธิปัตย์	97,468	-
		นายอัมรินทร์ ตั้งประกอบ	ชาติไทย	66,786	นายอัมรินทร์ ตั้งประกอบ
		นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง	ชาติไทย	63,974	นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง
		นายจิตติ กลุ่มครอง	ชาติไทย	ไม่มีข้อมูล	นายจิตติ กลุ่มครอง
2		นางพจนารถ แก้วเล็ก	ประชาธิปัตย์	67,457	-
		นายฐานิโรจน์ โรจนกุลเสถียร	ประชาธิปัตย์	64,886	-
		นายไมตรี สอยเหลือ	ประชาธิปัตย์	64,497	-
		นายชาญยุทธ เสงตระกุล	ชาติไทย	39,685	นายชาญยุทธ เสงตระกุล
		นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์	ชาติไทย	42,236	นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์
		นายสันต์ศักดิ์ (เจริญ) งามพิเชษฐ์	ชาติไทย	48,488	นายสันต์ศักดิ์ (เจริญ) งามพิเชษฐ์

ตารางที่ 9 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี ที่เลือกตั้ง	เขต เลือกตั้ง	รายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี	พรรคการเมือง ที่สังกัด	คะแนนที่ได้รับ	รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มาจากการสนับสนุน
3		นายสรวิศ เนื่องจำนงค์	ประชาธิปัตย์	71,338	-
		พล.ต.ต.วีระ อนันตกุล	ประชาธิปัตย์	57,985	-
		นายอุทัย มณีรัตน์โรจน์	ชาติไทย	35,031	นายอุทัย มณีรัตน์โรจน์
		นายจิรวุฒิ สิงห์โตทอง	ชาติไทย	25,011	นายจิรวุฒิ สิงห์โตทอง

ผลจากการพ่ายแพ้เลือกตั้งในเวทีการเมืองระดับชาติครั้งนี้ของกลุ่มบ้านใหญ่ สร้างแรงสั่นสะเทือนอย่างมากให้กับเครือข่ายอำนาจในกลุ่ม เพราะเป็นเสมือนการพ่ายแพ้ครั้งแรกในสนามเลือกตั้งจังหวัดชลบุรี และที่สำคัญผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์หลายคนไม่เคยมีประสบการณ์ทางการเมืองเมื่อเทียบกับผู้สมัครในเครือข่ายบ้านใหญ่ที่หลายคนเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีมาหลายสมัย เช่น นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง นายสันต์ศักดิ์งามพิเชษฐ์ เป็นต้น

2. กรณีการเมืองระดับท้องถิ่นในภาวการณ์ไร้ผู้นำของกลุ่มบ้านใหญ่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งในระดับชาติเท่านั้น ในทางตรงกันข้าม การเมืองท้องถิ่นซึ่งแต่เดิมคนในเครือข่ายของกลุ่มบ้านใหญ่แทบจะผูกขาดในองค์กรปกครองท้องถิ่นทุกระดับในจังหวัดชลบุรี แต่ในภายหลังที่นาย ก หลบหนีนั้น นักการเมืองท้องถิ่นกลุ่มใหม่ ๆ นอกเหนือจากเครือข่ายของกลุ่มบ้านใหญ่ ก็ได้รับการเลือกตั้งให้เข้าไปเป็นผู้บริหารท้องถิ่นเช่นกัน ดังกรณีต่าง ๆ ต่อไปนี้

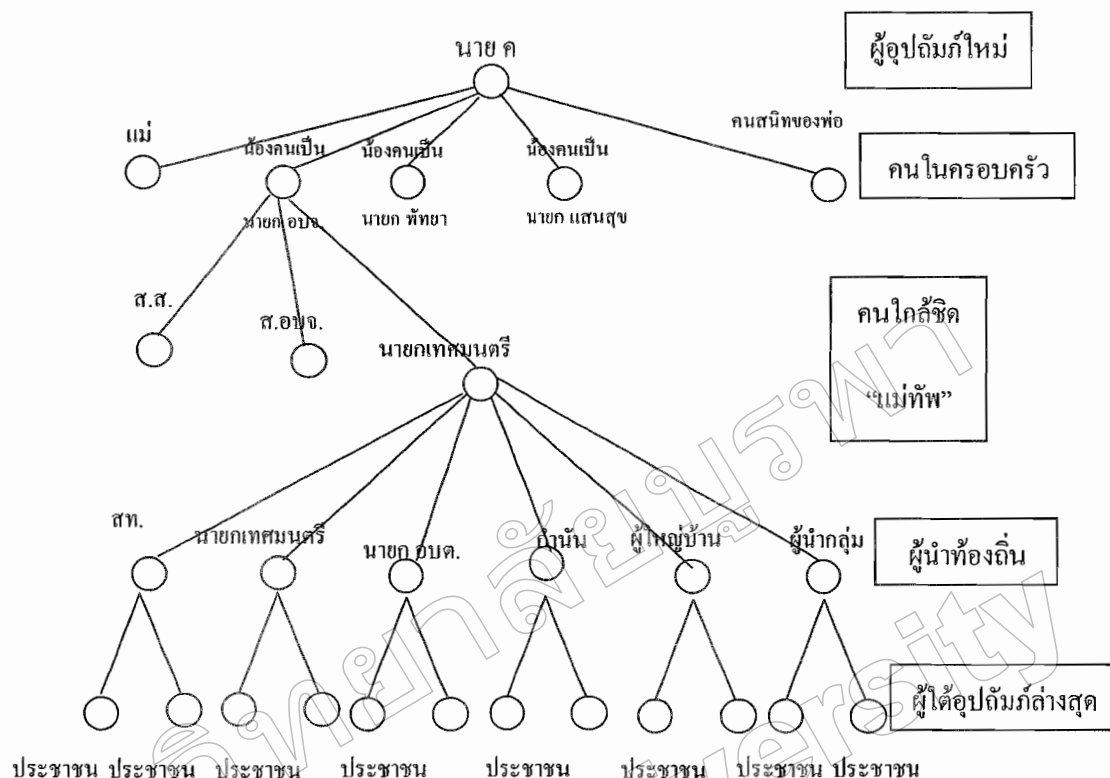
กรณีเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เดิมทีนั้นเทศบาลเมืองชลบุรีอยู่ภายใต้การบริหารงานของนายอุกฤษณ์ ต้นสวัสดิ์ (คนในเครือข่ายบ้านใหญ่) กล่าวได้ว่านายอุกฤษณ์นั้นสามารถผูกขาดการเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีเกือบทุกสมัย กระทั่งหมดวาระลงในปี พ.ศ. 2551 ทางคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ในวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2551 โดยมีผู้สมัครชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองชลบุรีคนหลัก ๆ จำนวน 2 คน คือ นายอุกฤษณ์ ต้นสวัสดิ์ กลุ่มลูกเมืองชล โฉมใหม่ นางสาวสุนนา มุทธากิจ กลุ่มประชาธิปัตย์ ซึ่งผลการเลือกตั้งปรากฏว่านางสาวสุนนา มุทธากิจ สามารถเอาชนะกลุ่มของนาย ก อย่างนายอุกฤษณ์ ต้นสวัสดิ์ ได้ด้วยคะแนน 5,879 คะแนน ต่อ 5,357 คะแนน ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองชลบุรีกลุ่มประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งถึง 14 คนจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองชลบุรี 18 ตำแหน่ง (สำนักประชาสัมพันธ์เขต 7, 2552; ปชป.คว่ำเก้าอี้นายกเล็กเมืองชลฯ พร้อมกวาด สท. 14 ที่นั่ง, 2551)

กรณีเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เช่นเดียวกันกับเทศบาลเมืองชลบุรี เดิมพื้นที่ในเขตตำบลบ้านสวนนั้นถูกผูกขาดโดยตระกูล “ช” โดยเฉพาะนาย ช ผู้เป็นเสมือนมือขวาของนาย ก ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2547 ต่อมาเมื่อนาย ช เสียชีวิตลงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองบ้านสวน จึงถูกส่งต่อไปยังนาย ข กระทั่งมีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองบ้านสวนอีกครั้งในวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2553 ในครั้งนี้มีผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจำนวน 3 คน คือ นายฉัตรชัย อังลิ้ม จากกลุ่มประชาธิปัตย์บ้านสวน นายจักรวาล ตั้งประกอบ กลุ่มบ้านสวนโฉมใหม่ นายมณฑล ชีระชนะธีระพงศ์ กลุ่มเรารักบ้านสวนและจ.ส.ท. สวัสดิ์ชัย แจ่มจรัส กลุ่มพลังใหม่บ้านสวน ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ ปรากฏว่านายฉัตรชัย สามารถที่

จะเอาชนะนายจักรวาล ด้วยคะแนน 9,209 คะแนนต่อ 8,318 คะแนน ขณะที่ผู้สมัครคนอื่น ๆ ได้คะแนนลดหลั่นกันไป คือ นายมณฑล วีระชนะวีระพงศ์ 4,037 คะแนน จ.ส.ท.สวัสดิชัย แจ่มจำรัส 347 คะแนน นอกจากความพ่ายแพ้ในตำแหน่งนายกเทศมนตรีแล้วกล่าวได้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้เครือข่ายบ้านใหญ่ยังพ่ายแพ้การเลือกตั้งสภาชิกสภาเทศบาลเมืองบ้านสวนให้แก่กลุ่มประชาธิปไตยบ้านสวน โดยกลุ่มประชาธิปไตยบ้านสวนชนะการเลือกตั้งทั้งหมด 16 ที่นั่ง ขณะที่กลุ่มบ้านสวนโคมใหม่ ได้รับการเลือกตั้งเพียง 2 ที่นั่ง (ผลเลือกตั้งเทศบาลบ้านสวน “ฉัตรชัย” จากกลุ่มปชป.ชนะขาด, 2553)

นอกจากปรากฏการณ์ของความพ่ายแพ้ในสนามการเลือกตั้งทั้งการเมืองระดับชาติและการเมืองท้องถิ่นแล้ว ภาพการไร้ผู้นำอย่างนาย ก ในจังหวัดชลบุรี ยังแสดงให้เห็นได้จากการเคลื่อนไหวของประชาชน นักธุรกิจและนักการเมืองบางกลุ่มที่ออกมาต่อต้านศูนย์กำจัดมุลฝอยรวมของจังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นโครงการที่อยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยโครงการฯ ดังกล่าวตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา เดิมทีพื้นที่โครงการฯ ถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่ของอำเภอหนองใหญ่ แต่ถูกต่อต้านอย่างหนักจากภาคประชาชนในพื้นที่ จนกระทั่งนาย ก ต้องเข้าไปแก้ปัญหาในเรื่องนี้ด้วยตนเอง โดยการเรียกประชุมผู้เกี่ยวข้องและได้ถามความเห็นในที่ประชุมว่าหากมีการย้ายศูนย์กำจัดขยะฯ เข้ามาในพื้นที่ตำบลบางพระนั้น “มีใครที่จะค้านบ้างหรือไม่” ซึ่งที่ประชุมในครั้งนั้นก็ไม่มีใครเห็นชอบตามนาย ก ทั้งนี้ นาย ก ได้ให้ความเห็นเพิ่มว่า “หากชาวบ้านคนไหนมีปัญหาให้ไปคุยที่บ้าน” และในที่สุดโครงการฯ ก็สามารถเริ่มดำเนินการได้ แต่ภายหลังการหลบหนีของนาย ก ก็เริ่มมีชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฯ (ชาวบ้านกลุ่มนี้ถูกสนับสนุนโดยผู้นำท้องถิ่นในตำบลบางพระ ที่ได้เข้ามาลงทุนในธุรกิจสนามกอล์ฟใกล้ ๆ กับบริเวณที่ตั้งศูนย์กำจัดขยะฯ) ออกมาประท้วงคัดค้านโครงการฯ ดังกล่าว ซึ่งภาพเหล่านี้ไม่เคยปรากฏให้เห็นแม้แต่ครั้งเดียวในช่วงที่นาย ก มีบทบาทในจังหวัดชลบุรี (สุริยัน บุญแท้, 2546; ภิญญู ดันวิเศษ, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2552)

ผลจากการพ่ายแพ้การเลือกตั้งทั้งการเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของเครือข่ายอุปถัมภ์ที่ขาดผู้นำอย่างเช่น นาย ก ดังนั้น นาย ก จึงได้ตัดสินใจจากต่างประเทศให้มีการปรับปรุงเครือข่ายท้องถิ่นของบ้านใหญ่เสียใหม่ ผู้ที่มารับบทบาทของผู้นำเครือข่ายต่อจากนาย ก ก็คือ คนในรุ่นลูกของครอบครัว ก โดยมีนาย ค เป็นผู้นำและน้อง ๆ ที่เข้ามาทำงานทางการเมือง ได้แก่ นาย ง นาย จ และนาย ฉ โดยยังคงให้นางสาว ร ดูแลธุรกิจครอบครัว ดังนั้น ครอบครัว ก จึงได้ปรับเครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้การนำของสมาชิกของครอบครัว ในรุ่นลูกออกมาได้ ดังรูปที่ 18

ภาพที่ 18 เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์ในการนำของสมาชิกครอบครัว ก

จากภาพที่ 18 จะพบว่าครอบครัว ก ได้มีการปรับเครือข่ายกระจายอำนาจในระดับผู้นำเครือข่ายสูงสุดและระดับรองลงมาคือ คนในครอบครัวเป็นหลักเพื่อแก้ปัญหาและแทนที่ภาวการณ์นำของนาย ก ที่มีอยู่เดิม ดังนี้

1. นาย ค ในฐานะที่มีบทบาทเป็นผู้อุปถัมภ์สูงสุดเข้ามารับตำแหน่งดังกล่าวเนื่องจากเป็นลูกชายคนโตของระบบกงสี ที่ยังใช้ในครอบครัว ก นาย ค ยังคงแสดงบทบาทการอุปถัมภ์ในลักษณะที่เป็นผู้อ่อนเยาว์กว่าสมาชิกที่อาวุโสกว่า ส่วนใหญ่การให้ความช่วยเหลือจะเป็นทางด้านวัตถุแก่ผู้ได้อุปถัมภ์ แต่ปรับจากการใช้เงินส่วนตัวของครอบครัว ก ตามแบบที่นาย ก ทำมาในอดีตมาเป็นการสนับสนุนโครงการเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่อไป การเข้าไปเคลียร์ปัญหาที่เกิดขึ้นในเครือข่ายกับเครือข่ายอื่น อาทิ การไปเคลียร์โครงการในกรณีที่มีการดำเนินงานติดขัด เป็นต้น ส่วนในการให้ผู้ได้อุปถัมภ์ สนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้งนาย ค จะใช้การเข้าไปหาสมาชิกอาวุโสของเครือข่ายในพื้นที่ แทนที่จะเรียกสมาชิกเข้ามาหาที่บ้านใหญ่ ดังเช่นสมัยที่นาย ก ทำเป็นประจำ (ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555)

2. ผู้นำเครือข่ายในฐานะที่เป็นคนในครอบครัว ได้แก่ แม่ (นาง ข) นาย ง นาย จ และ

นาย จ. รวมทั้งนาย ช. ในฐานะเพื่อนสนิทของพ่อ ได้เป็นที่ปรึกษาหลักของครอบครัว ก ผู้มีระดับนี้ ได้ปรับบทบาทในการทำงานเกี่ยวกับการเมืองและการปกครองท้องถิ่นในยุคกระจายอำนาจ ดังนี้

2.1 นาย ง. ได้ถูกมอบหมายให้เข้าไปมีบทบาทใน องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรับตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อบริหารเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี การเคลื่อนไหวเริ่มต้นจากนาย ก. ได้โทรศัพท์จากต่างประเทศขอร้องให้นาย ญ. เว้นวรรคจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งนี้เพราะต้องการให้บุตรชายของตนเองเข้ามาเป็นผู้รับผิดชอบองค์กรปกครองท้องถิ่นแห่งนี้ โดยจะผลักดันให้นาย ญ. เข้าไปเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน ประกอบกับแรงกดดันของนาย ค. ต่อมา นาย ญ. อันเป็นผลมาจากนาย ค. ไม่พอใจในการทำงานของนาย ญ. ทั้งนี้เพราะสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) ในสังกัดของกลุ่มบ้านใหญ่ ได้พยายามเรียกร้องให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุน ส.จ. ในแต่ละพื้นที่ แต่นาย ญ. กลับปฏิเสธที่จะจัดสรรงบประมาณให้ จึงนำมาซึ่งความไม่พอใจของ ส.จ. เหล่านั้น ผลจากกรณีดังกล่าวทำให้ ส.จ. ในกลุ่มบ้านใหญ่ทั้งหมด 36 คน (ภายใต้การสนับสนุนของนาย ค.) ในครั้งที่มีการประชุมเพื่อคัดเลือกผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีมีมติเปลี่ยนตัวผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยตัดสินใจไม่ส่งนาย ญ. ลงรับสมัครเลือกตั้ง เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วเมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี นาย ญ. จึงต้องประกาศวางมือทางการเมือง (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2553)

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี หลังจากการประกาศวางมือของนาย ญ. พบว่ามีผู้สมัคร 3 คน คือ นายวิทยา คุณปลื้ม ในนามกลุ่มเรารักชลบุรี ได้หมายเลข 1 นายอารยะ วิวัฒน์วานิช ในนามกลุ่มประชาธิปไตย ได้หมายเลข 2 และนายไชยเฉลิม พิทักษ์ผลิน ในนามผู้สมัครอิสระ ได้หมายเลข 3 ด้วยกระแสของพรรคประชาธิปไตย ประกอบกับการที่ไม่มีผู้นำกลุ่มอย่างนาย ก. ทำให้การลงรับสมัครเลือกตั้งผู้บริหารของท้องถิ่นในครั้งนี้แตกต่างไปจากครั้งอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะในอดีตนั้น นักการเมืองคนใดก็ตามหากอยู่ในกลุ่มหรือใช้ชื่อของกลุ่มของบ้านใหญ่ลงรับสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี โอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้งในลักษณะที่เรียกว่า “นอนมา” นั้นก็มีความเป็นไปได้สูงยิ่ง แต่ด้วยเหตุและปัจจัยหลาย ๆ ที่แปรเปลี่ยนไปทำให้การแข่งขันครั้งนี้กลุ่มบ้านใหญ่ต้องระดมสรรพกำลังอย่างเต็มที่ในการต่อสู้ทางการเมือง ทั้งนี้เพราะผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดชลบุรีถึง 8 คนให้การสนับสนุน อย่างไรก็ตามแล้วแต่ผลการเลือกตั้งในครั้งนี้ปรากฏว่ากลุ่มบ้านใหญ่โดยนายวิทยา คุณปลื้ม ก็สามารถที่จะเอาชนะผู้สมัครจากพรรคประชาธิปไตยได้ด้วยคะแนน “ขาดลอย” ดังแสดงได้ในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2551

หมายเลข	ชื่อ-สกุล	คะแนนที่ได้รับ	ร้อยละ
1	นายวิทยา คุณปลื้ม	214,515	64.2
2	นายอาริยะ วิวัฒน์วานิช	87,991	26.3
3	นายไชยเฉลิม พิทักษ์ผลิน	5,864	1.7

นอกจากกลุ่มบ้านใหญ่ที่นำโดยนายวิทยา คุณปลื้มจะสามารถเอาชนะคู่แข่งในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยคะแนนที่ทิ้งห่างเกือบสองเท่าตัวแล้ว ในส่วนของการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี ก็พบว่าคนในเครือข่ายของกลุ่มบ้านใหญ่ก็ยังได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี ถึง 33 ตำแหน่ง จากจำนวนสมาชิกสภาจังหวัดทั้งหมด 35 ตำแหน่ง ดังนี้

- อำเภอเมือง มี ส.จ. ได้ 8 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้ง 7 ตำแหน่ง
- อำเภอบางละมุง มี ส.จ. ได้ 6 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้งทั้งหมด
- อำเภอศรีราชา มี ส.จ. ได้ 6 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้งทั้งหมด
- อำเภอสัตหีบ มี ส.จ. ได้ 4 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้งทั้งหมด
- อำเภอบ้านบึง มี ส.จ. ได้ 3 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้งทั้งหมด
- อำเภอพนัสนิคม มี ส.จ. ได้ 3 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้ง 2 ตำแหน่ง
- อำเภอหนองใหญ่ มี ส.จ. ได้ 1 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้ง
- อำเภอเกาะสีชัง มี ส.จ. ได้ 1 ตำแหน่ง ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้ง

- อำเภอบ่อทอง มี ส.จ. ได้ 1 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้ง
- อำเภอพานทอง มี ส.จ. ได้ 1 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้ง
- อำเภอเกาะจันทร์ มี ส.จ. ได้ 1 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักชลบุรี ได้รับการเลือกตั้ง

2.2 นาย จ ได้ขึ้นมาเป็นผู้นำเครือข่ายในฐานะลูกของนาย ก โดยถูกวางตัวให้เป็นผู้สมัครนายกเมืองพัทยา ดังนั้น นาย ก จึงต้องโทรศัพท์จากต่างประเทศมาขอให้ นาย ส ผู้นำท้องถิ่นเมืองพัทยาในสมัยนั้น เปิดทางให้ขึ้นสู่ตำแหน่งแทน การเลือกตั้งนายกเมืองพัทยานาย ก เกิดขึ้นภายหลังจากการเลือกตั้งนายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีไม่ถึง 1 เดือน ผลปรากฏว่านาย จ ก็สามารถเอาชนะคู่แข่งที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคประชาธิปัตย์ ได้เช่นเดียวกันกับนายวิทยา ดังแสดงได้ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2551

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	หมายเลข	คะแนนที่ได้รับ
1	นายอิทธิพล คุณปลื้ม	2	17,743
2	นายสุรัตน์ เมฆะวรากล	3	7,818
3	นางสาว อลิสา พันธุศักดิ์	1	6,111
4	นางสาวสุปวีณ์ วิริยะวัฒนา	4	74
5	นายธนวัฒน์ แก้วภูทอง	5	22

ที่มา: ข่าวผู้นำท้องถิ่น

ในขณะที่ผลการเลือกตั้งสมาชิกเมืองพัทยานั้นกลุ่มเรารักภัยพิทภายใต้การนำของ นายอิทธิพล คุณปลื้ม ก็ได้รับการเลือกตั้งแบบ “ขกทีม”

เขตที่ 1 จำนวนสมาชิกเมืองพัทยา 6 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักภัยพิทยาได้รับเลือกเป็น สมาชิกสภาเมืองพัทยาทั้งหมด

เขตที่ 2 จำนวนสมาชิกเมืองพัทยา 6 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักภัยพิทยาได้รับเลือกเป็น สมาชิกสภาเมืองพัทยาทั้งหมด

เขตที่ 3 จำนวนสมาชิกเมืองพัทยา 6 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักภัยพิทยาได้รับเลือกเป็น สมาชิกสภาเมืองพัทยาทั้งหมด

เขตที่ 4 จำนวนสมาชิกเมืองพัทยา 6 ตำแหน่ง กลุ่มเรารักภัยพิทยาได้รับเลือกเป็น สมาชิกสภาเมืองพัทยาทั้งหมด

2.3 นาย จ ได้รับมอบหมายจากนาย ก ให้เข้าทำงานการเมืองที่เทศบาลแสนสุข ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ก็เป็นอีกภาพสะท้อนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสนใจของกลุ่มบ้านใหญ่ในการทำงานการเมืองระดับท้องถิ่น เพราะกลุ่มบ้านใหญ่ตัดสินใจส่งนาย จ บุตรชายคนเล็กของนาย ก ซึ่งเดิมถูกวางบทบาทให้เป็นผู้ดูแลธุรกิจของตระกูล ก เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุขแทนนาย ห การเลือกตั้งท้องถิ่นในครั้งนี้ก็เป็นเสมือนสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกลุ่มบ้านใหญ่เขตตำบลแสนสุขได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะไม่มีผู้สมัครกลุ่มใดลงแข่งขันกับกลุ่มบ้านใหญ่ อันเป็นผลให้การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นจึงการรับรองให้นาย จ ได้เข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายกำหนดเท่านั้น

2.4 นาย ข ในฐานะที่เป็นเพื่อนสนิท ของนาย ก และเป็นพี่ปรีชาของครอบครัว ก นาย ข ได้เกียรติเป็นเสมือนคนในครอบครัว การกิจของ นาย ข ในช่วงนี้ ก็คือ การตั้งพรรค

การเมืองท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวสร้างเครือข่ายที่เป็นทางการของบ้านใหญ่ ชลบุรี สถานการณ์ที่เรียกร้องให้เกิดการตั้งพรรคการเมืองใหม่ นั้น เกิดขึ้นจากสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงวิกฤตการณ์ความขัดแย้งของเสื้อเหลืองและเสื้อแดงที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2554 กล่าวคือ

ในขณะที่กลุ่มบ้านใหญ่ชลบุรียังคงขับเคลื่อนการทำงานการเมืองในระดับท้องถิ่นควบคู่ไปกับการทำงานการเมืองระดับชาติภายใต้ชื่อกลุ่ม “เรารักชลบุรี” ในตอนแรกทางกลุ่มฯ ได้เข้าไปเปิดตัวกับพรรคภูมิใจไทย ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ ทั้งนาย ค และพรรคภูมิใจไทย ต่างเคยทำงานการเมืองร่วมกันมาก่อน กระทั่งทางทั้งสองได้เปิดตัวว่าที่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรีในนามพรรคภูมิใจไทย ดังต่อไปนี้

1. นายพันธุ์ศักดิ์ เกตุวัฒนา เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
2. นายสัมฤทธิ์ พงษ์วิวัฒน์ อดีตสมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี
3. นายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์ คนสนิทนาย ก ในเขตพัทยา
4. นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์ บุตรชายนายสันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์
5. นางกุสุมา คุณปลื้ม ภรรยานายสนธยา คุณปลื้ม
6. นายรณเทพ อนุวัฒน์ รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
7. นาวาโทสุทัศน์ วงศ์ปรีดี อดีตสมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี
8. นายพุดพิงศ์ สิงห์โตทอง ผู้จัดการทีมฟุตบอลบ้านบึง FC
9. นายสุชาติ ชมกลิ่น สมาชิกสภาจังหวัดชลบุรีกลุ่มบ้านใหญ่

กล่าวได้ว่าบุคคลที่ถูกเปิดตัวเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีของกลุ่มเรารักชลบุรีครั้งนี้ หลายคนคือผู้ใกล้ชิดนาย ก ขณะที่บางคน คือ นักการเมืองท้องถิ่นรุ่นใหม่ที่จะเข้าร่วมงานทางการเมืองกับกลุ่มบ้านใหญ่ในยุคที่มีนาย ค เป็นผู้นำ

แต่ในระยะเวลาต่อมาปรากฏว่าทางกลุ่มเรารักชลบุรีได้ถอนตัวออกจากพรรคภูมิใจไทย และหันมาตั้งพรรคการเมืองของตนเอง โดยทางกลุ่มฯ มีมติให้นาย ช คนสนิทของกำนัน ก ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค สาเหตุที่กลุ่มเรารักชลบุรีถอนตัวออกจากพรรคภูมิใจไทยนั้น มีการวิเคราะห์กันว่าเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 2 สาเหตุ คือ ประการแรก เกิดจากกระแสกดดันของกลุ่มสมาชิกองค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ที่ถือว่าเป็นเครือข่ายทางการเมืองที่สำคัญของกลุ่มบ้านใหญ่ ทั้งนี้เพราะภาพลักษณ์ของพรรคภูมิใจไทย (ที่มีข่าวเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน) ประการที่สองพรรคภูมิใจไทยไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนเสื้อแดง (ที่บางคนเป็นเครือข่ายของกลุ่มเรารักชลบุรี) หากวิเคราะห์การก่อรูปของพรรคการเมืองใหม่ในชลบุรีกับบทบาททางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่อาจมองได้ใน 2 มิติ คือ

1. พรรคที่ตั้งขึ้น เป็นผลผลิตทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่ ในมิตินี้อาจวิเคราะห์ได้จากคำสัมภาษณ์ของนาย ค ผู้นำของกลุ่มบ้านใหญ่ในปัจจุบัน ที่พยายามฉายภาพให้เห็นว่าพรรคที่ตั้งขึ้นเป็นผลผลิตอันเกิดจากประสบการณ์ทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่ที่สะสมเอาไว้บนถนนทางการเมืองในระดับชาติกว่า 30 ปีและเคยร่วมงานกับพรรคการเมืองต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 5 พรรคการเมืองผ่านบทบาททั้งฝ่ายค้านและรัฐบาล เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงเห็นทั้งข้อดี และข้อเสียของพรรคการเมืองต่าง ๆ เหล่านี้กระทั่งตกผลึกทางการเมืองกลายเป็นพรรคที่ตั้งขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พรรคที่ตั้งขึ้นเป็นความตั้งใจทางการเมืองของกลุ่มชลบุรีอยู่แล้วกว่า 30 ปีในทางการเมืองของกลุ่มชลบุรีเป็นความตั้งใจอยู่แล้วว่าเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมเราจะตั้งพรรคการเมือง..... (การไปอยู่พรรคใหญ่) มีข้อจำกัดหลายเรื่องทั้งในเรื่องของมติพรรค, ในเรื่องของการดำเนินการหลายๆ อย่างต้องอยู่ภายใต้กติกาทางการเมืองหรือประเพณีทางการเมือง...การเป็นพรรคของตนเองเป็นหัวหมากกว่าทางราชสีห์ ซึ่งมันสามารถทำให้เรากำหนดทิศทางนโยบายต่าง ๆ ของเราเองในการที่จะเดินหน้าทางการเมือง รวมทั้งในเรื่องของการเจรจาทางการเมืองหลังเลือกตั้งหรือระยะเวลาอื่น ๆ เราก็ถือว่าเป็นหนึ่งในพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง” (สนธยา คุณปลื้ม, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2554)

2. พรรคที่ตั้งขึ้นเป็นการปรับยุทธศาสตร์การทำงานทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่ ผลจากความพ่ายแพ้การเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นหลายแห่งของกลุ่มบ้านใหญ่และเครือข่าย เป็นเสมือนบทเรียนในทางการเมือง ประกอบกับการเกิดขึ้นมาของกลุ่มอำนาจกลุ่มใหม่ ๆ ในจังหวัดชลบุรีภายหลังการสิ้นบารมีของนาย ก เป็นผลให้ตระกูล ก และเครือข่ายอำนาจต้องปรับยุทธศาสตร์ในทางการเมืองใหม่ โดยหันมาตั้งพรรคการเมืองและพยายามสื่อสารให้ผู้คนโดยทั่วไปโดยรับรู้ว่าการเมืองที่เกิดขึ้นนั้นเป็นพรรคของท้องถิ่นและตั้งใจทำงาน เพื่อพัฒนาท้องถิ่น (จังหวัดชลบุรี) เป็นหลัก ภาพของความเป็นท้องถิ่นของพรรคที่ตั้งใหม่นั้นเห็นได้จากแคมเปญที่ใช้ในการหาเสียง เช่น “บ้านของเรา พรรคของเรา” เป็นต้น หรือคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พรรคพลังชล คือ สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจภายในท้องถิ่น ในการร่วมกันสร้างพรรคการเมือง ตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ทุกคนคิดว่าเมืองชลสมควรที่จะมีพรรคการเมืองของเราเอง ตรงนี้เป็นการก่อเกิดของพรรคพลังชล” (สนธยา คุณปลื้ม, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2554)

ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 พรรคพลังชลส่งผู้สมัครในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี ดังต่อไปนี้ (พลังชลเปิดตัวพรรคพร้อมผู้สมัคร 8 เขต, 2554)

เขต 1 นายสุชาติ ชมกลีน

เขต 2 นายอุกฤษณ์ ตันสวัสดิ์

เขต 3 นายรณเทพ อนุวัฒน์

เขต 4 นายสัมฤทธิ์ พงษ์วิรัตน์

เขต 5 นายพันธุ์ศักดิ์ เกตุวัฒนา

เขต 6 นางสาวกุลมณีนี คุ้มปลื้ม

เขต 7 นายประเมศวร์ งามพิเชษฐ์

เขต 8 น.อ.วิโรจน์ วงแก้วหิรัญ

สำหรับการเลือกตั้งปรากฏว่าในจังหวัดชลบุรี พรรคพลังชลสามารถกวาดที่นั่ง ส.ส. ได้ถึง 6 ที่นั่ง โดยแบ่งเป็น ส.ส.เขต 1 ที่นั่งและ ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ 1 ที่นั่ง ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 12

ตารางที่ 12 รายชื่อและพรรคการเมืองที่ได้รับคัดเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เขตเลือกตั้ง	พรรคพลังชล (กลุ่มบ้านใหญ่)		พรรคประชาธิปไตย (กลุ่มประชาธิปไตย)		พรรคเพื่อไทย (กลุ่มเสื้อแดง)	
ที่	ชื่อผู้สมัคร	คะแนน	ชื่อผู้สมัคร	คะแนน	ชื่อผู้สมัคร	คะแนน
1	นายสุชาติ ชมกลิ่น	33,748	พล.ต.วีระ อนันตกุล	29,742	นายสง่า ธนสงวนวงศ์	17,518
2	นายอุกฤษฏ์ ต้นสวัสดิ์	35,016	นายบรรจบ รุ่งโรจน์	32,674	นายมานิต ภาวสุทธิ์	18,094
3	นายรณเทพ อนวัจน์	44,243	นายประมวล เอมเปี้ย	38,231	นายประเสริฐ ศิวทัศน์	10,421
4	นายสัมพันธ์ พงษ์วิรัตน์	4,344	นายสรวิทย์ เนื่องจำนงค์	49,924	นายจิรวุฒิ สิงห์โตทอง	30,323
5	นายพันธุศักดิ์ เกตุวัฒนา	36,160	นายฐานโรจน์ โรจนกุลเสถียร	25,431	นายชัยศิริมงคล พริยะภาพสกุล	17,820
6	นางสุกมล คุณปลื้ม	32,567	นายจักกฤษ ไกรมาดย์	14,490	นางสงวนิพนธ์ วงศ์หาชัยกิจ	20,060
7	นายประเสริฐ งามพิชชัญญ์	23,983	นางพจนารถ แก้วผลึก	13,208	นายอดิสร ผลลูกอินทร์	18,538
8	น.อ.วีโรจน์ วงแก้วหิรัญ	21,184	นายไมตรี สอยเหล็ก	15,900	พล.ร.อ.สุรพล จันทน์แดง	25,268

ที่มา: <http://ect.thaigov.net>

นอกจากนี้พรรคพลังชล ยังได้รับเลือกตั้งในระบบส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ 1 คน คือ นาย สันต์ศักดิ์ งามพิเชษฐ์และภายหลังจากการจัดตั้งรัฐบาลพรรคพลังชลก็ถูกดึงเข้าร่วมรัฐบาลและ โควตาในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม โดยทางกลุ่มได้ส่งนางสุกมล คุณปลื้ม ให้ ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

จากความสำเร็จทางการเมืองครั้งนี้ เป็นผลให้พรรคพลังชลมีแนวคิดที่จะขยายพื้นที่ทาง การเมืองของตนเองออกไปสู่ระดับภูมิภาค (ภาคตะวันออก) และขยายสู่ในระดับประเทศในอนาคต ต่อไป ดังการให้สัมภาษณ์ ที่ว่า

“หลังการเลือกตั้งเราได้ขยายพื้นที่ออกไป เรามีความตั้งใจว่าจะทำให้เป็นพรรคของภาค ตะวันออก เพราะครั้งที่แล้ว “บ้านของเรา พรรคของเรา” เทียนี่เราจะไปเป็น “พรรคของคน ตะวันออก” เราจะทำตรงนี้ก่อนแล้วจะค่อยๆ ขยับไปสู่พื้นที่อื่น ๆ แล้วจะต้องเติบโตเป็นพรรค การเมืองหลักของประเทศต่อไป” (สนธยา คุณปลื้ม, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2554)

ปัจจัยที่มีผลต่อพลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี

จากการศึกษาพลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีในหัวข้อที่ผ่านมาเรา สามารถสรุปได้ว่า พลวัตดังกล่าวเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนจากเครือข่ายอุปถัมภ์ในรูปแบบ ดั้งเดิม (Traditional Form) ไปสู่รูปแบบสมัยใหม่ (Modern Form) ในประเด็นต่าง ๆ ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบลักษณะเครือข่ายกระจายอำนาจเชิงอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมในรุ่นพ่อและ แบบสมัยใหม่ในรุ่นลูกในจังหวัดชลบุรี

คุณลักษณะ	แบบดั้งเดิม	แบบสมัยใหม่
1. ความต่อเนื่องยาวนาน	ยาวนานกว่า	ช่วงสั้นกว่า
2. ขอบเขตของการแลกเปลี่ยน	มีความหลากหลายรอบด้าน ในเรื่องต่างๆ	จำเพาะเจาะจงบางเรื่อง
3. ฐานทรัพยากร	ฐานมาจากส่วนตัวของผู้ อุปถัมภ์	ฐานมาจากงบประมาณของ สำนักงานหน่วยราชการ
4. ลักษณะทรัพยากรที่ใช้ในการ แลกเปลี่ยน	มีลักษณะของอุดมการณ์เชิง อุปถัมภ์	เน้นผลประโยชน์ทางวัตถุ
5. การควบคุมทรัพยากร	กระจุกมาก	กระจุกตัวลดลง

ตารางที่ 13 (ต่อ)

คุณลักษณะ	แบบดั้งเดิม	แบบสมัยใหม่
1. ความต่อเนื่องยาวนาน	ยาวนานกว่า	ช่วงสั้นกว่า
6. ความแตกต่างระหว่างสมาชิก เครือข่าย	สมาชิกอยู่ในวงแคบเดิม	สมาชิกมีความหลากหลาย ขึ้น
7. หลักประกันของสมาชิก เครือข่าย	เข้มข้นมาก	เข้มข้นน้อย

จากตารางที่ 13 จะพบว่าเครือข่ายกระจายอำนาจแบบอุปถัมภ์ของจังหวัดชลบุรีมีพลวัตเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบดั้งเดิมโดยการนำของนาย ก ซึ่งเป็นรุ่นพ่อของครอบครัว ก มาสู่รูปแบบสมัยใหม่โดยการนำสมาชิกครอบครัวในรุ่นลูกในประเด็นต่าง ๆ คือ

1. ความต่อเนื่องยาวนานของสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างลูกพี่ผู้ให้อุปถัมภ์กับลูกน้องได้อุปถัมภ์พบว่ามีลักษณะที่เปลี่ยนจากความสัมพันธ์ที่ยาวนานไปสู่ความสัมพันธ์ที่สั้นลง ตัวอย่างเช่น นาย ฅ ซึ่งเป็นอดีตนักเลงหมู่บ้านในจังหวัดอื่นที่ผันตัวเองไปเป็นมือปืนในกลุ่มปลวกแดง ต่อมาได้ถูกตามล่าจากทางตำรวจ นาย ก จึงได้เข้าช่วยเหลือโดยให้ที่พักพิงหนีการตามล่าของตำรวจเข้าไปอาศัยในบ้านเป็นเวลา 3 ปี หลังจากนั้น นาย ก ได้ไปช่วย “เคลียร์” กับตำรวจจนเรื่องการตามล่าซาลง นาย ก จึงได้ช่วยให้ นาย ฅ มีอาชีพใหม่เกี่ยวกับรับเหมาก่อสร้างโดยการให้เงินไปซื้ออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น รถแมคโคร รถบรรทุก เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อ นาย ฅ ประสบปัญหาการขาดทุนจากการรับเหมาก่อสร้างเป็นเงินถึง 10 ล้านบาท นาย ก ก็ยัง “เคลียร์หนี้” ให้ ยิ่งไปกว่านั้น นาย ก ยังสนับสนุนให้ นาย ฅ ก้าวเข้ามาสู่งานทางการเมืองตั้งแต่ผลักดันให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน และกำนันไปจนถึงประธานสภาเทศบาล ดังนั้น นาย ฅ จึงถือว่านาย ก เป็นเสมือนกับ “พ่อ” ผู้ให้ชีวิตใหม่กับตนและนาย ฅ จึงได้รับใช้นาย ก ด้วยความซื่อสัตย์ตั้งแต่นั้น เป็นต้นมาจนกระทั่งเสียชีวิตด้วยปัญหาสุขภาพในปี พ.ศ. 2555 (เบงค์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2555; ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555)

เมื่อเปรียบเทียบกับสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของลูกน้องกับคนในรุ่นลูกของครอบครัว ก จะพบว่า ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์จะสั้นกว่า ตัวอย่างเช่น กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เขตบ่อทอง-หนองใหญ่ในปี พ.ศ. 2550 หลังจากการหนีคดีไปต่างประเทศของนาย ก คนในรุ่นลูก ที่เข้ามาทำหน้าที่บริหารทางการเมืองก็คือ นาย ค พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างลูกน้องที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น เช่น นาย ล ของ อบต. พลวงทอง กับคนใน

ครอบครัว ก มีความสัมพันธ์ที่สั่นคลอน กล่าวคือในสมัยที่นาย ก เป็นผู้บริหารเครือข่ายนั้นนาย ก จะไม่ลงมาติดต่อกับผู้บริหารท้องถิ่น อบต. พลวงทองแต่ให้ผู้บริหารอบต.พลวงทองไปติดต่อนายกเทศบาลตำบลบ่อทองที่ถือว่าเป็น โหนดของเครือข่ายบ้านใหญ่ ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตพลวงทองจึงมีระบบรองรับที่ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง แต่หลังยุคนาย ก จะพบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง นาย ล ของ อบต. พลวงทองกับนาย ค ในฐานะผู้บริหารเครือข่ายแทนนาย ก มีความต่อเนื่องน้อยลงโดยพิจารณาจากการวิจารณ์ของนาย ค ว่า นาย ข ได้รับเงินเพื่อใช้ในการหาเสียงของผู้สมัคร ส.ส. ของบ้านใหญ่ในเขตตำบลพลวงทอง แต่ไม่ได้คะแนนเสียงตามเป้าที่ได้ตั้งไว้ ในขณะที่ผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนเสียงเกินความคาดหมายทั้ง ๆ ที่ตำบลพลวงทองไม่ใช่ฐานเสียงของประชาธิปัตย์ ผลการเลือกตั้ง ส.ส.เขตพลวงทองในปี พ.ศ. 2550 นี้ปรากฏว่า ผู้สมัครของบ้านใหญ่ต้องพ่ายแพ้ให้กับผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนาย ล อบต.พลวงทองกับผู้นำอุปถัมภ์รุ่นลูกนาย ก ดำรงต่อเนื่องในระยะเวลาอันสั้นเพราะเกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน (จุชัย แซ่ใคว, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2554; ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555)

2. ขอบเขตของการแลกเปลี่ยน พบว่า เครือข่ายอุปถัมภ์ของนาย ก นั้นให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรที่หลากหลายในเรื่องต่าง ๆ เช่น จากตัวอย่างที่กล่าวมาในข้อที่ 1 เกี่ยวกับนาย ฉ ในฐานที่เป็นลูกน้องผู้ได้อุปถัมภ์ของนาย ก นั้น นาย ฉ จะได้รับความช่วยเหลือทั้งทางด้านการคุ้มครองจากตำรวจ ซึ่งจากการ ไปช่วยเคลียร์กับตำรวจ การให้เงินเพื่อไปประกอบอาชีพใหม่ และตามไปเคลียร์หนี้ เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบกับความช่วยเหลือด้านทรัพยากรของผู้นำอุปถัมภ์ในรุ่นลูกของนาย ก จะพบว่า จะเป็นเฉพาะบางเรื่องคือ การหาเสียงเลือกตั้งซึ่งมีผลตามมาด้วยการตอบแทนลูกน้อง โดยการให้โครงการที่สนับสนุนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. ฐานทรัพยากร เมื่อเปรียบเทียบฐานทรัพยากรของเครือข่ายอุปถัมภ์ โดยนาย ก และคนในรุ่นลูกจะพบว่ามีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดคือ ในการให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ลูกน้องนาย ก จะบริหารเงินโดยใช้เงินส่วนตัวโดยตรงเนื่องจากนาย ก จะได้ผลประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างโดยตรง เช่น ในแต่ละวันนาย ก จะเตรียมเงินส่วนตัวเพื่อพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ลูกน้องและด้วยลักษณะที่มีใจเป็นนักเลงคนที่มาขอรับความช่วยเหลือก็จะได้ตามที่หวัง เป็นต้น ส่วนในการอุปถัมภ์ของคนในรุ่นลูกของนาย ก จะพบว่ามีความแตกต่างกันคือผู้อุปถัมภ์ในรุ่นลูกจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ได้อุปถัมภ์โดยใช้กระบวนการบริหารแบบสำนักงาน (Office Based) เช่น การสนับสนุนผู้ได้อุปถัมภ์โดยให้ทำโครงการมาขอเป็นทางการผ่านข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

4. ลักษณะทรัพยากรที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน ในการสร้างเครือข่ายเชิงอุปถัมภ์นั้นจำเป็นจะต้องมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างลูกพี่กับลูกน้องถึงแม้จะมีลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างลูกพี่กับลูกน้องก็ตามทรัพยากรที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนนี้จะรวมทั้งทรัพยากรที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เช่น เงิน ความรู้สึกพึงได้ เป็นต้น จะพบว่า ในเครือข่ายกระจายอำนาจในยุคที่นาย ก เป็นผู้บริหารเครือข่ายนั้นการให้ความช่วยเหลือของลูกพี่และการรับใช้ของลูกน้องนั้นมีลักษณะที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม ตัวอย่างเช่น นาย ก ในฐานะลูกพี่จะให้ความช่วยเหลือกับลูกน้องในเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นเงินหรืองาน โครงการรับเหมาก่อสร้างที่แบ่งมาให้ก็มีลักษณะของการให้คุณค่าทางจิตใจหรืออุดมการณ์ด้วย เช่น นาย ก ในฐานะลูกพี่ก็ต้องมีคุณธรรมในด้านความมีใจกว้างแบบใจถึงพึงได้ และมีลักษณะใจนักเลงที่พูดคำไหนคำนั้นถึงจะสร้างความเป็นลูกพี่ที่เหมาะสมของระบบอุปถัมภ์ ในขณะที่ลูกน้องภายใต้เครือข่ายนอกจากจะต้องทำงานรับใช้ลูกพี่โดยเฉพาะการหาเสียงเลือกตั้งแล้ว ลูกน้องที่ดีซึ่งได้รับความไว้วางใจก็ต้องมีคุณธรรมในเรื่องการตระหนักถึงบุญคุณที่นาย ก ให้ความช่วยเหลือ กรณีลูกน้องใกล้ชิดที่ถือว่าเป็นมือซ้ายของนาย ก ก็คือ นาย ฅ พบว่าได้ทำงานรับใช้ถึงบุญคุณนาย ก และยังคงตามรับใช้แม้ว่านาย ก หนีคดีไปอยู่ต่างประเทศ จนวาระสุดท้ายของชีวิต (เบงค์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2555)

เมื่อเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนภายใต้อุปถัมภ์ของรุ่นลูกนาย ก จะพบว่า มีลักษณะของทรัพยากรด้านผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมโดยไม่ต้องผูกพันกันทางด้านคุณค่าด้านจิตใจหรืออุดมการณ์ที่มีร่วมกัน ตัวอย่างของนาย ฅ ที่กล่าวข้างต้นถึงแม้จะถูกมองจากผู้นำอุปถัมภ์ในคนรุ่นลูกของนาย ก ว่าไม่น่าไว้วางใจในการหาเสียงเลือกตั้ง ส.ส.เขตบ่อทอง-หนองใหญ่ปี พ.ศ. 2550 แล้วก็ตาม แต่เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองเปลี่ยนไปก็พบว่ามีความพยายามเชื่อมร้อยเครือข่ายใหม่โดยอาศัยนาย ง นายค อบจ. ในการแลกเปลี่ยนโครงการของ อบจ. ที่สนับสนุน อบต. พลวงทองของนาย ฅ โดยผู้อุปถัมภ์รุ่นลูกของนาย ก คาดหวังการสร้างความเข้มแข็งของฐานเสียงทางการเมืองในยุคที่มีการจัดองค์กรทางการเมืองของพรรคที่ตั่งขึ้น ดังนั้น เราจะพบว่า เครือข่ายอุปถัมภ์ในรุ่นลูกอาจจะไม่จำเป็นต้องมีมิตรแท้หรือศัตรูที่ถาวรเหมือนดังเช่นอุดมการณ์ของนาย ก เป็นต้น

5. การควบคุมทรัพยากร พบว่า เครือข่ายอุปถัมภ์ทั้งในรุ่นนาย ก และในรุ่นลูกนาย ก ก็ยังคงควบคุมทรัพยากรในลักษณะที่กระจุกตัวอยู่ในบ้านใหญ่เพียงแต่มีระดับการควบคุมที่แตกต่างกันคือ ในสมัยนาย ก เป็นผู้บริหารเครือข่ายนั้นจะมีการควบคุมทรัพยากรให้กระจุกตัวมาก แต่เมื่อเปลี่ยนมาในรุ่นลูกการกระจุกตัวควบคุมทรัพยากรจะมีระดับลดน้อยถอยลง ตัวอย่างเช่น ในการควบคุมโครงการรับเหมาก่อสร้างซึ่งถือว่าเป็นงานที่ให้ประโยชน์มากที่สุดแก่เครือข่ายบ้านใหญ่ พบว่ามีการฮั้วประมูลในโครงการรับเหมาก่อสร้างมาโดยตลอด แต่การฮั้วโครงการในสมัยนาย ก

นั้น เป็นการซื้อที่กลุ่มบ้านใหญ่ซื้อเพื่อมาดำเนินโครงการเองโดยไม่ต้องแบ่งเงินซื้อให้แก่บริษัทใดเลยเนื่องจากในสมัยนาย ก นั้นสามารถใช้ทั้งตำแหน่งทางการเมืองและอิทธิพลในการควบคุมโครงการรับเหมาก่อสร้าง แต่เมื่อการบริหารงานเครือข่ายตกมาในมือของคนรุ่นลูกก็จะพบว่า การซื้อโครงการรับเหมาก่อสร้างจะเป็นไปได้ยากขึ้น เช่น บางกรณีมีการ “ซื้อแตก” หรือ ในบางโครงการ อาทิ โครงการก่อสร้างสะพานเลียบชายทะเลมูลค่า 360 ล้านบาท ผู้นำบ้านใหญ่ตัดสินใจที่จะไม่ทำเอง แต่ให้บริษัทอื่นเป็นผู้ทำ โดยถือกระเป๋าสบสนอนที่บรรจุนเงิน 7 ล้านบาทมาเจรจาที่แหลมแท่น เป็นต้น การควบคุมการซื้อผู้นำรุ่นลูกนาย ก มีการกระตุกตัวน้อยลงมีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น การใช้อำนาจของผู้นำรุ่นลูกจะเน้นการใช้ตำแหน่งที่เป็นทางการมากกว่า การเพิ่มความเข้มงวดของรัฐในการตรวจสอบโครงการ เป็นต้น (เบงก์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2555; ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555)

6. ความแตกต่างของสมาชิกเครือข่าย พบว่า สมาชิกเครือข่ายอุปถัมภ์ในยุคของนาย ก นั้นเป็นสมาชิกที่จำกัดอยู่ในวงแคบหรือที่เรียกว่า เป็นคนหน้าเดิม แต่เมื่อคนรุ่นลูกเป็นผู้บริหารเครือข่ายก็จะพบว่า มีสมาชิกที่คนใหม่เข้ามามีบทบาททำให้มีความหลากหลายของสมาชิกมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ในการจัดสรรตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นองค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลนั้นในอดีตนาย ก จะเป็นคน “ทุบโต๊ะ” หรือ “ฟันธง” ว่าใครจะเป็นผู้ที่สมควรได้รับตำแหน่งขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น ยกเว้นสมาชิกที่มีระยะห่างจากนาย ก ใกล้เคียงกันมาแข่งขันกันในการเลือกตั้งตำแหน่งเดียวกันนาย ก ก็จะปล่อยให้สมาชิกแข่งขันกันเองในการเลือกตั้งการบริหารการเลือกตั้งของนาย ก เช่นนี้ทำให้คนที่ได้รับตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะเป็นคนที่อยู่ในวงแคบของเครือข่าย เช่น นาย ข ขึ้นมาเป็นนายกเทศบาลบ้านสวนหรือนาย น ขึ้นมาเป็นนายกเทศบาลบางทราย หรือนาย บ รุ่นน้องใกล้ชิดขึ้นมาเป็นนายกเทศบาลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี เป็นต้น แต่เมื่อคนรุ่นลูกนาย ก ขึ้นมาบริหารการเลือกตั้งก็จะพบว่า มีนายก อบต.หรือนายกเทศบาลที่ถือว่าเป็นคนหน้าใหม่ของบ้านใหญ่ขึ้นมามีตำแหน่งโดยยังคงมีสายสัมพันธ์อุปถัมภ์กับคนบ้านใหญ่ เช่น นายก อบต. บ่อวิน หรือนายกเทศบาลหนองตำลึง เป็นต้น (ชูเกียรติ เทศอรินันท์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2553; ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555)

7. หลักประกันของสมาชิกเครือข่าย หลักประกันของสมาชิกในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกของสมาชิกเครือข่ายที่มีต่อลูกพี่หรือระบบอุปถัมภ์ว่า “ตนเองจะสามารถฝ่าฝืนฝ่าฝืนไปได้มากน้อยเพียงใด” เมื่อพิจารณาในแง่นี้จะพบว่าสมาชิกเครือข่ายรู้สึกได้รับความคุ้มครองในฐานะลูกน้องในสมัยนาย ก มากกว่าในสมัยรุ่นลูกขึ้นมาบริหารเครือข่าย ตัวอย่างเช่น ในสมัยนาย ก นั้นไม่ว่าจะซื้อข้าวก็ถือว่าเป็นลูกน้องอยู่แม้ว่าจะถูกกำหนดระยะห่างให้แตกต่างกัน ตามพฤติกรรม กรณีของ

คนขับรถของนาย ก ในอดีตคนหนึ่ง ซึ่งนาย ก รู้ว่าเป็นคนค้ายาเสพติดที่หาควอนนากา ถึงแม้ว่านาย ก จะประกาศว่าไม่ชอบแต่ก็ไม่ทิ้งบุคคลดังกล่าวออกจากเครือข่ายนอกจากมีคำสั่งว่า “เข้าบ้านกูได้ แต่ห้ามขึ้นรถกู” เพราะกลัวโดนจับซื้อขายยาเสพติดไปด้วย เป็นต้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการบริหารเครือข่ายกับคนรุ่นลูกของนาย ก นั้นเป็นที่รับรู้กันในสมาชิกกันโดยทั่วไปว่าจะไม่เข้าไปช่วยเหลือเรื่องยาเสพติดไม่ว่าในกรณีใด ๆ เนื่องจากถือว่าเรื่องยาเสพติดเป็นสิ่งที่ขัดกับนโยบายรัฐบาลและผิดกฎหมาย (แบงค์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน, 2555)

ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ท้องถิ่นจากรูปแบบดั้งเดิมมาสู่รูปแบบสมัยใหม่นั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยหลักที่มีผลต่อพลวัตดังกล่าว 3 ประการคือ 1. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจการเมืองระดับชาติ 2. การปรับรูปแบบการสะสมทุนของครอบครัว ก จากเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจังหวัดชลบุรี และ 3. ความแตกต่างของภาวะการณ์นำอุปถัมภ์ในแบบนาย ก กับคนในรุ่นลูก

1. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจการเมืองระดับชาติ

ระบอบการเมืองไทยก่อนวิกฤตเศรษฐกิจนั้น ถือได้ว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ เราจะพบว่า ประชาธิปไตยครึ่งใบมีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2521 ภายใต้รัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้นำมาซึ่งการก่อรูปของโครงสร้างอำนาจของชนชั้นนำ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มข้าราชการที่นำโดยทหารและกลุ่มนายทุนที่นำโดยนักธุรกิจการเมือง กลุ่มทหารได้ใช้วุฒิสภาเป็นเวทีการเมือง ในขณะที่กลุ่มนายทุนได้ใช้สภาผู้แทนราษฎรเป็นเวทีโดยผ่านระบบการเลือกตั้ง (ชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์, 2545)

หลังจากที่มีเหตุการณ์พฤษภาทมิฬแล้ว พันธมิตรระหว่างชนชั้นนายทุนและชนชั้นกลางได้เคลื่อนไหวเพื่อผลักดันทหารออกจากโครงสร้างอำนาจทางการเมือง โดยการใช้สิ่งที่เรียกว่า “การปฏิรูปการเมือง” การปฏิรูปการเมืองของพันธมิตรชนชั้นนายทุนและชนชั้นกลางได้ประสบความสำเร็จในปี พ.ศ. 2540 โดยกำหนดไม่ให้ข้าราชการมาบริหารทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 หลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 แล้วการเมืองไทยก็ได้ก้าวเข้ามาอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยของนายทุน กล่าวคือ เป็นระบอบประชาธิปไตยที่กลุ่มทุนสามารถมีอำนาจทางการเมืองโดยอาศัยการเลือกตั้งที่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง นายทุนที่มีอำนาจหลังวิกฤตเศรษฐกิจก็ยังมีลักษณะของนักธุรกิจการเมืองเช่นเดิม เพียงแต่นักธุรกิจการเมืองขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “เจ้าสัว” ซึ่งแตกต่างจากนักธุรกิจการเมืองก่อนหน้านี้ที่มีลักษณะเป็น “เจ้าพ่ออุปถัมภ์” (ชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์, 2545)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจทางการเมืองระดับชาติดังกล่าวมีผลต่อเครือข่ายกระจายอำนาจในจังหวัดชลบุรีที่นำโดยนาย ก เนื่องจากนักธุรกิจการเมืองขนาดใหญ่โดย พ.ต.ท.

ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะหัวหน้าไทยรักไทยต้องการขยายฐานเสียงของพรรคในภาคตะวันออก ในกรณีของจังหวัดชลบุรีนั้นนาย ก ได้เป็นพันธมิตรกับนายบรรหาร ศิลปอาชา ในการเข้าร่วมพรรคชาติไทยมาเป็นเวลานาน แต่ พ.ต.ท. ทักษิณ ต้องการให้กลุ่มเครือข่ายของนาย ก เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับพรรคไทยรักไทยแทนพรรคชาติไทยซึ่งได้รับการปฏิเสธจากนาย ก ในระยะแรก แต่หลังจากที่มีการฟื้นคดีทุจริตที่เมืองพัทยาและการจ้างวานฆ่า นาย ม ก็ทำให้นาย ก ต้องหันมาเจรจากับ พ.ต.ท.ทักษิณ อีกครั้งหนึ่ง กระบวนการเจรจาของผู้นำทั้งสองได้รับการถ่ายทอดจากลูกน้องคนสนิทที่ถือเป็นมือซ้ายของนาย ก ดังนี้ (เบงค์ สิริมงคล, สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2555)

“ทักษิณมาหาครั้งแรกที่ปะการังเพื่อบังคับให้เข้าพรรคไทยรักไทย”

“นาย ก ขอมเข้าพรรคไทยรักไทยเพราะจะได้ตำแหน่งเพิ่ม”

อย่างไรก็ดี กระบวนการในศาลของคดีทั้งสองก็ดำเนินต่อไปโดยการต่อสู้ วังเต็นของกลุ่มบ้านใหญ่ชลบุรีโดยตรงและไม่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคไทยรักไทย ผลที่สุดการพ่ายแพ้คดีของนาย ก ก็นำมาสู่การหนีออกไปนอกประเทศอันมีผลทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนเครือข่ายอุปถัมภ์ที่มีอยู่เดิมเสียใหม่ ซึ่งรายละเอียดของคดีที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนเครือข่ายของบ้านใหญ่ชลบุรีที่สำคัญมี 2 กรณีคือ

1. กรณีของการทุจริตในการจัดซื้อที่ดินเพื่อใช้เป็นที่ทิ้งขยะของเมืองพัทยา

โครงการจัดหาที่ดินเพื่อใช้เป็นที่ทิ้งขยะของเมืองพัทยา เกิดขึ้นจากมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2535 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (สพอ.) ได้เสนอโครงการเร่งด่วนเพื่อฟื้นฟูบูรณะเมืองพัทยา โดยให้เมืองพัทยাজัดซื้อที่ดินไว้เพื่อเป็นสถานที่ทิ้งขยะ จำนวนเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 140 ไร่ และสถานที่ดังกล่าวต้องอยู่ห่างจากเมืองพัทยาไม่น้อยกว่า 15 กิโลเมตร ในวงเงินงบประมาณ 98,000,000 ล้านบาท (เปิดเพิ่มคดีทุจริตซื้อที่ดินทิ้งขยะเขาไม้แก้วของเมืองพัทยา, 2549)

ต่อมาเมืองพัทยาจึงได้ประกาศซื้อที่ดินที่มีคุณสมบัติดังกล่าวแต่ภายหลังจากการเปิดประกาศ ปรากฏว่าไม่มีเจ้าของที่ดินรายใดเสนอขาย ดังนั้นเมืองพัทยาจึงกำหนดสถานที่ทิ้งขยะให้ห่างออกไปเป็นระยะทาง 25 กิโลเมตร เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงมีผู้เสนอขายที่ดินให้กับเมืองพัทยา 2 ราย คือ นายพหล คลังพหล ซึ่งเสนอขายที่ดินบริเวณในเขตตำบลหนองปลาไหลและนายพีระ สิลรัตน์ เสนอขายที่ดินในบริเวณตำบลเขาไม้แก้ว โดยเมืองพัทยาคกลงซื้อที่ดินของนายพีระในราคาไร่ละ 668,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 93,520,000 บาท (จากเขาไม้แก้วถึงท่าก้านันยูร ก้านันเป๊าะแผ่นออกทะเลหน้าตึก, 2549, หน้า 97-98; คำพิพากษาศาลอุทธรณ์, 2547)

ต่อมามีการร้องเรียนการทุจริตในโครงการจัดซื้อที่ดินเพื่อใช้เป็นที่ทิ้งขยะของเมืองพัทยา พ.ต.ท.เสรี เตมียเวส จึงได้สั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำการสืบสวนและสืบสวนคดีดังกล่าว

กระทั่งพบว่าที่ดินดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ นอกจากนี้ที่ดินแปลงดังกล่าวนาย พิระได้ซื้อต่อมาจากบริษัทเค.ไอ.ที.ไอ.คอมโปเรชั่น จำกัด ในราคาเพียงไร่ละ 50,000 บาทเท่านั้น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นเมืองพัทธาก็พยายามออกมายืนยัน ว่าจากตรวจสอบการซื้อขายที่ดินละแวกดังกล่าว พบว่าราคาอยู่ในระดับมาตรฐานคือไร่ละ 6-7 แสนบาท (24 ก.พ. ปิดตำนานเส้นทาง “เจ้าพ่อ” - ภูมิภาคพิพากษา “ก้านเป๊ะ”, 2549)

แต่หลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตำรวจพบ กลับขัดแย้งกับการชี้แจงของเมืองพัทธฯ กล่าวคือ การซื้อขายที่ดินที่เมืองพัทธานำมาชี้แจงนั้น เกิดขึ้นในช่วงไล่เลี่ยกับที่มีการจัดซื้อที่ดินทั้งขยะ และจำนวนผู้ซื้อ-ขาย ที่ดินในบริเวณรอบ ๆ จำนวน 3 ราย ก็เป็นการซื้อขายกันเองแบบบังใจ โดยเจ้าของใหม่ซื้อที่ดินไม่นานก็ขายคืนให้เจ้าของเดิม แต่ราคาขายคืนนั้นก็ยังมีมูลค่าลดลง ขณะเดียวกันเมื่อมีการตรวจสอบก็พบว่าในสภาพความเป็นจริงที่ดินแปลงดังกล่าวราคาจะอยู่ประมาณ ไร่ละ 1-3 หมื่นบาทเท่านั้น เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าบางละมุงที่ทางราชการอนุญาตให้เกษตรกรที่ยากจนเข้าไปเช่าทำกิน ต่อมาเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องในการซื้อขายที่ดิน พบว่า มีผู้จ้างให้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดยได้รับเงินค่าตอบแทน 10,000 บาท ส่วนภาษีและค่าใช้จ่ายในการโอนนั้นมีผู้ดำเนินการให้ทั้งหมด (“เสริ” ตอนดับเครื่องชนหักเขี้ยว ก้านเป๊ะภาค 2, 2537, หน้า 1, 17; 24 ก.พ. ปิดตำนานเส้นทาง “เจ้าพ่อ” - ภูมิภาคพิพากษา “ก้านเป๊ะ”, 2549)

ความไม่ชอบมาพากลของโครงการฯ ดังกล่าว เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของ พล.ต.อ.เสริพิศุทธิ์ เตมียาเวสน์ ที่ว่า (วีรบุรุษผู้เดียวดายกลางสนามรบ, 2537)

“...การจัดการตามกระบวนการจัดซื้อจัดหาที่เขาอ้างว่าถูกต้องนั้น มีการเปลี่ยนแปลงประกาศถึง 3 ครั้ง ด้วยกัน หลายสิ่งหลายอย่างได้ชี้ชัด ให้เห็นว่าสิ่งที่เขาดำเนินการนั้น เป็นการกระทำขึ้น เพื่อจะขายที่ดินแปลงนี้ให้กับเมืองพัทธฯให้ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในการประกวดราคา ครั้งแรก ที่ไม่มีใครมายื่นซองประกวดราคา ก็เพราะว่าที่ดินแปลงนี้ไม่ถูกสเปก...ในประกาศให้อยู่ในรัศมีไม่เกิน 15 ก.ม. (จากตัวเมืองพัทธฯ) แต่นั่นมัน 18 กิโลเมตรจะยื่นก็ยื่นไม่ได้ เพราะผิดหลักเกณฑ์ก็เลยต้องยกเลิกประกาศไปก่อนจากนั้นก็ไปขอแก้ไขประกาศ ครม. โดยแก้ไขจาก 15 ก.ม. เป็น 25 ก.ม. เพื่อให้ที่ดินแปลงดังกล่าวถูกหลักเกณฑ์ ครั้นประกาศครั้งที่ 2 ก็ยังไม่มีผู้มายื่นซองอีก เหตุผลก็เพราะว่าเมืองพัทธฯ ต้องการพื้นที่ขนาด 140 ไร่ แต่ที่ดินแปลงนี้มีเนื้อที่ 150 ไร่ แบ่งแยกให้เหลือ 140 ไร่ ยังไม่ทัน จึงยังไม่มีผู้ใดมายื่นซองอีก ดังนั้นจึงได้มีการประกาศเป็นครั้งที่ 3 ซึ่งก็ปรากฏว่ามีผู้มายื่นซองประกวดเพียง 2 ราย สรุปก็คือ ฮั่วกันมา...”

โครงการฯ ดังกล่าวเข้ามาเกี่ยวข้องกับนาย ก คือ ภายหลังจากที่รับรู้ข้อมูล นาย ก ก็ได้มอบหมายให้นาย บ คนสนิทของนาย ก ไปกว้านซื้อที่ดินที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

“ป่าบางละมุง” ค่าบดเขาไม้แก้ว ในราคาไร่ละ 4,000-10,000 บาท แต่ระหว่างการกว้านซื้อนั้นทางราชการได้ออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3ก.) ให้แก่บริษัท เค.ไอ.ที.ไอ. คอปโป้ประกัน ประมาณ 1,917 ไร่ ดังนั้นนาย ก จึงให้ นาย ป ไปขอซื้อที่ดินจากบริษัทดังกล่าว โดยให้นาย ก กคนสวนในบ้านของนาย ก เป็นผู้ซื้อเพื่อมาขายต่อให้แก่เมืองพัทยา (คำพิพากษาศาลอุทธรณ์, 2547)

ภายหลังจากการซื้อขายระหว่างนาย ก ก ได้นำเช็คธนาคารกรุงไทยจำนวน 93,520,000 บาท ไปฝากที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบ้านฉาง จังหวัดระยอง และในวันเดียวกันได้มีการถอนเงินจากบัญชีจำนวน 32,000,000 บาท และหลังจากนั้นนาย ก ก ก็ได้ทยอยถอนเงินออกจากธนาคารเรื่อย ๆ คือ วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2536 ถอนเงินออกจำนวน 20,000,000 บาท, วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2536 ถอนเงินออกจำนวน 15,000,000 บาท, วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2536 ถอนเงินออกจำนวน 19,761,000 บาท และวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2536 ถอนเงินออกจำนวน 6,535,042.74 บาท และปิดบัญชี โดยเงินทั้งหมดถูกโอนเข้าบัญชีนาย ก ที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบ้านฉาง และนาง ข (ภรรยาของนาย ก) ที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาหนองมน หลังจากนั้นก็ได้มีการโอนเงินในบัญชีของนาย ก เข้าบัญชีของนาง ข และมีการจ่ายเงินเพื่อตอบแทนแก่บุคคลต่าง ๆ ที่ให้เข้ามาช่วยเหลือ (คำพิพากษาศาลอุทธรณ์, 2547)

คดีดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเครือข่ายอำนาจของนาย ก อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีในขณะนั้น ไม่ยอมเซ็นให้ความเห็นชอบในการอนุมัติหมายจับนาย ก จนกระทั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยต้องเรียกเข้าพบ จึงยอมเซ็นหมายจับ หรือกรณีที่ศาลเมืองพัทยามีมติว่าเมืองพัทยาไม่ได้รับความเสียหาย (เปิดคำพิพากษาจำคุก “กำนันเป๊าะ” ทูรติดที่ดินทิ้งขยะ, 2546, หน้า 77-79; คำพิพากษาศาลอุทธรณ์, 2547)

จากคดีดังกล่าวศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาจำคุกนาย ก ฐานสนับสนุนและฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ซื้อ จัดหาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่รัฐ เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ, ร่วมกันเป็นผู้สนับสนุนให้เจ้าพนักงานกระทำความผิด, ให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานเพื่อจูงใจให้กระทำการหรือประวิงการกระทำ อันมิชอบด้วยหน้าที่และร่วมกันก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด เป็นเวลา 5 ปี 4 เดือนพร้อมจำเลยคนอื่น ๆ กระทั่งคดีดังกล่าวถูกส่งต่อมายังศาลฎีกา กระทั่งศาลฎีกานัดอ่านคำพิพากษาในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 แต่เมื่อถึงกำหนดทนายความของนาย ก กลับให้เหตุผลว่านาย ก ไม่สามารถเดินทางมารับฟังการตัดสินได้เนื่องจากมีอาการป่วย ศาลจึงอนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาไปหนึ่งเดือน และนัดให้นาย ก มารับฟังคำพิพากษาใหม่ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2549 แต่เมื่อถึงกำหนดทนายความพร้อมด้วย นายแพทย์ของโรงพยาบาลผู้อำนวยการโรงพยาบาลพญาไทศรีราชา ขึ้นชี้แจงต่อศาลว่านาย ก ป่วยเป็น โรคถุงลมโป่งพองระดับรุนแรง

รวมกับหloedลคมอ้กเสบจกการคดเชือ แม้ในครั้งนีศาลจะอนุโลมให้อีกครั้ง โดยกำหนดคนัดอ่านคำพิพากษาในวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2549 แต่กำหนดไว้ว่าหากถึงวันนัดนาย ก ยังไม่สามารถเดินทางมารับฟังคำตัดสินจะถือว่ามิเจตนาหลบหนี เมื่อถึงวันนัดปรากฏว่าก็ยังคงมีเพียงทนายความที่เดินทางมาศาลและยังคงให้เหตุผลเดิม คือ นาย ก ยังไม่หายจากอาการป่วย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วศาลจึงออกหมายจับนาย ก และสั่งให้กับนายประกัน พร้อมทั้งมีคำสั่งเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาในวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 (จากเขาไม้แก้วถึงฆ่ากำนันยูร กำนันเป๊าะแผ่นออกทะเลหนีคุก, 2549, หน้า 97; คาบแรกเปิดแผล “เป๊าะ” เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส สู้ยังใจก็ไม่หลุด...ผมมั่นใจ, 2546, หน้า 23)

ภายหลังศาลออกหมายจับนาย ก พล.ต.ท.จงรัก จุฑานนท์ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 2 ก็นำกำลังไปยังบ้านพักของนาย ก เพื่อเข้าตรวจค้น แต่ไม่พบตัวนาย ก โดยนาง ข ภรรยา นาย ก ให้การว่ากับตำรวจว่านาย ก เดินทางออกจากบ้านไปกว่าหนึ่งสัปดาห์แล้วและไม่ทราบว่าเดินทางไปไหน (จากเขาไม้แก้วถึงฆ่ากำนันยูร กำนันเป๊าะแผ่นออกทะเลหนีคุก, 2549, หน้า 97)

2. กรณีการจ้างวานฆ่า นาย ม

วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2546 นาย ม อดีตกำนันและประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้เดินทางมาร่วมงานมงคลสมรสของบุตรสาวนาย ขข ที่ร้านข้าวสุก ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และขณะที่นั่งรับประทานอาหารร่วมกับนาย ง บุตรชาย นาย ก อยู่ นั้น ปรากฏว่ามีคนร้ายบุกเดี่ยวใช้อาวุธปืนยิงนาย ม ต่อหน้าแขกเหรื่อที่ร่วมงานกว่า 500 คน (2 มือปืนเปิดแผนลอบฆ่า “กำนันยูร” โยง “จอมบงการ, 12 เมษายน 2546, หน้า 2; มือสังหาร...กำนันยูร ชัดทอดกำนันเป๊าะบงการ, 11 เมษายน 2546, หน้า 7)

ภายหลังจากการเสียชีวิตของนาย ม พล.ต.อ.สันต์ สรุดานนท์ ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มอบหมายให้ พล.ต.อ.สมบัติ อมรวิวัฒน์ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นหัวหน้าพนักงานสืบสวนสอบสวน กระทั่งนำไปสู่การออกหมายจับนาย ก ในฐานะผู้ต้องหาในคดี “ใช้ จ้างวาน ให้ผู้อื่นฆ่าคนตาย โดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อน” (2 มือปืนเปิดแผนลอบฆ่า “กำนันยูร” โยง “จอมบงการ, 12 เมษายน 2546, หน้า 2)

กล่าวได้ว่านาย ก และนาย ม ในอดีตนั้นทั้งคู่เคยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งนี้เพราะทั้งคู่เคยทำธุรกิจร่วมกันมา โดยเฉพาะธุรกิจด้านการรับเหมาก่อสร้างในเครือข่ายบริษัทของนาย ก รวมทั้งธุรกิจการค้าอีกหลายชนิด ในช่วงนั้นผู้ที่อยู่ในเครือข่ายของนาย ก และนาย ม ประกอบไปด้วยบุคคลที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. พ.ต.ท.ไชยยันต์ วิชัยดิษฐ์
2. ส.ก.ศ.ดิษฐ์ แดงคุ้มรุ่งโรจน์

3. นายท้าวผิ เกิดเกียรติกุล
4. พ.ศ.มนัส สุขประเสริฐ
5. นายประยุทธ์ สิริโชค
6. นายจำเนียร อู่ยง
7. นายฉัฐวัฒน์ (เลิศชาย) การระกิจ
8. นายโยธิน สิริโชค

โดยที่คนแรก คือ คนในเครือข่ายของนาย ก และสี่คนหลังเป็นคนในเครือข่ายของนาย ม การร่วมงานในเบื้องต้นเป็นไปอย่างราบรื่น โดยเฉพาะธุรกิจรับเหมาก่อสร้างแต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 คนในกลุ่มเริ่มขัดแย้งผลประโยชน์กันเองในธุรกิจขนสุราและบุหรี่หนีภาษี โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่าง พ.ต.ท.ไชยยันต์ วิชัยดิษฐ์ กับนายประยุทธ์ สิริโชค และนายจำเนียร อู่ยง ทั้งนี้ เพราะผลจากการทำธุรกิจขนสุราและบุหรี่หนีภาษีสามารถสร้างรายได้ให้กับบุคคลทั้งสามกว่า 12,000,000 บาท แต่ พ.ต.ท.ไชยยันต์ วิชัยดิษฐ์ กลับยึดเงินดังกล่าวไว้แต่เพียงผู้เดียว พร้อมทั้งหลบหนีไปอยู่ทางภาคใต้ ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับนายประยุทธ์และนายจำเนียรกระทั่งนำไปสู่ความขัดแย้งของกลุ่มคนทั้งสอง

ความขัดแย้งระหว่างทั้งสองฝ่ายนำไปสู่การลักพาตัวนายประยุทธ์และนายจำเนียร ที่สถานบันเทิงชื่อดังของบางแสน เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งต่อมามีการสืบทราบว่าเป็นฝีมือของ พ.ต.ท.ไชยยันต์ วิชัยดิษฐ์ โดยมีนาย ก เข้ามาเกี่ยวข้อง ผลจากการหายตัวไปของคนใกล้ชิดของนาย ม ทำให้นาย ม ต้องทำหนังสือร้องเรียนไปตามสถานที่ราชการต่าง ๆ เพื่อให้ช่วยตามหาบุคคลทั้งสอง

ภายหลังการหายตัวไปของนายประยุทธ์และนายจำเนียร เกิดขึ้นพร้อมกับบทบาทของ พ.ต.ท.ไชยยันต์ วิชัยดิษฐ์ ในฐานะผู้ดูแลการประมูลงานก่อสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่ภาคตะวันออก ให้กับนาย ก การเข้ามาดูแลงานรับเหมาก่อสร้างของ พ.ต.ท.ไชยยันต์ วิชัยดิษฐ์ นั้นเป็นผลให้งานหลักที่นาย ม เคยได้รับการเอื้อเฟื้อจากนาย ก เริ่มลดน้อยถอยลง เช่น ธุรกิจการถมที่ดิน งานรับเหมาก่อสร้างที่นาย ม มอบหมายให้นายฉัฐวัฒน์ (เลิศชาย) การระกิจ เป็นผู้ดูแลและเริ่มไม่มีงานมารองรับ เป็นต้น อันเป็นผลให้ฐานะทางเศรษฐกิจของนาย ม เริ่มแย่ลง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วทั้งสองฝ่ายจึงประกาศตัวเป็นศัตรูกันอย่างชัดเจน

ในช่วงเวลาดังกล่าวก็มีกระแสข่าวลือว่านาย ม เตรียมที่จะล้างแค้นให้แก่ลูกน้องทั้งสองที่หายตัวไป โดยการเตรียมกลุ่มมือปืนจากประเทศกัมพูชาเพื่อเข้ามาจัดการกับนาย ก กระทั่งนำไปสู่การที่เจ้าหน้าที่กองปราบเข้าไปตรวจค้นพื้นที่ใน ตำบลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กลุ่มมือปืนใช้เป็นสถานที่พักอาศัย ผลการตรวจค้นตำรวจพบระเบิดซีไฟร์จำนวน

หนึ่ง พร้อม ๆ กับการตรวจค้นบ้านพักของนาย ม จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นาย ม ต้องขอเข้าพบ นาย ก เป็นการส่วนตัว เพื่อ “ขอเคลียร์” เรื่องที่เกิดขึ้นดังกล่าว

ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่ายเกิดขึ้นควบคู่กับความขัดแย้งทางการเมือง ระหว่างนาย ก และนาย ม ดังเช่น

1. กรณีที่นาย ก ได้สั่งให้นาย ช นำรถบรรทุกไปถมที่เพื่อบุกกรุป่าชายเลน ในเขตตำบล เสม็ด ในเนื้อที่ประมาณ 100 ไร่ แต่ถูกนาย ม นำป้ายไปปักบนที่ดินเพื่อห้ามไม่ให้กลุ่มนาย ก เข้ามา บุกรุก และได้ทำหนังสือร้องเรียนไปยังกรมการปกครอง ทำให้กลุ่มนาย ก ไม่สามารถดำเนิน โครงการดังกล่าวได้ ผลจากการกระทำของนาย ม ครั้งนี้สร้างความไม่พอใจให้กับนาย ก เป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อนาย ม พ้นจากตำแหน่งประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่ง จึง ไม่ได้รับการเลือกตั้งให้กลับเข้ามารับตำแหน่งอีกครั้งเนื่องจากนาย ก ไม่ให้การสนับสนุน พร้อม กับการส่งลูกน้องเข้าไปดำรงตำแหน่งแทน (บุญร่วม เทียมจันทร์ และศรีัญญา วิชาธรรม, 2552, หน้า 211)

2. กรณีนาย ม ส่งลูกน้องของตนเอง 3 คนเข้าสมัครแข่งขันในการเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาเทศบาลตำบลอ่างศิลา โดยมีกลุ่มของนาย ศ ซึ่งมีความสนิทสนมกับนาย ก เป็นคู่แข่งสำคัญ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วนาย ก จึงขอร้องให้นาย ม ถอนตัวออกจากการแข่งขันครั้งนั้น แต่ก็ได้รับการ ปฏิเสธจากนาย ม ซึ่งการกระทำดังกล่าวของนาย ม สร้างความไม่พอใจให้กับนาย ก เป็นอย่างมาก (บุญร่วม เทียมจันทร์ และศรีัญญา วิชาธรรม, 2552, หน้า 211)

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนทั้งสองปรากฏชัดขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในกรณีที่ พ.ต.ท. ไชยยันต์ วิชัยดิษฐ์ ถูกผู้ใหญ่อื่นและนาย โยธิน ยิงเสียชีวิตหน้าร้านเบอร์ด็อกซ์ฝับ ขณะที่ออกมา ตามหาลูกชายในวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2545 (เส้นทางชีวิต"ไอ้โย"ทีมฆ่า"พ.ต.ท.ไชยยันต์" หนี 5 ปี ก่อนจมนม! อีกฉากเลือดสีกเจ้าพ่อ, 12 สิงหาคม 2550)

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมานาย ม ก็เก็บตัวอยู่ในบ้านมาโดยตลอดและจะออกงานสังคม เฉพาะงานที่มีความจำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะรับรู้ว่าจะต้องมีการแก้แค้นจากฝ่ายตรงข้ามอย่าง แน่นนอน แต่แล้วก็ต้องจำใจออกจากบ้านเพื่อไปร่วมงานแต่งของลูกสาวของคนใกล้ชิดที่เคยทำธุรกิจ ร่วมกันมา กระทั่งนำไปสู่การลอบสังหารนาย ม ภายหลังการเสียชีวิตของของ พ.ต.ท.ไชยยันต์ วิชัยดิษฐ์ เพียง 7 เดือน

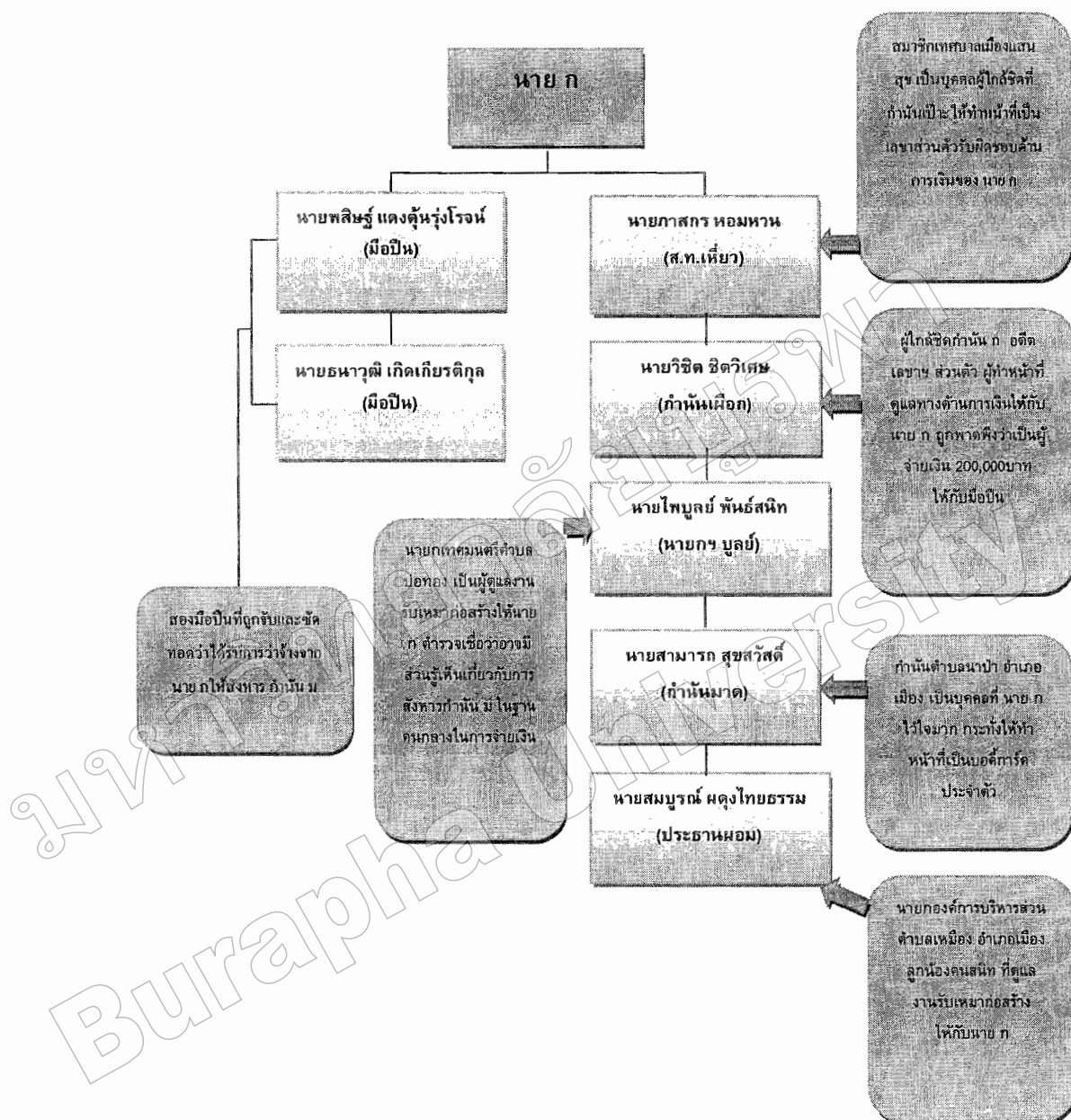
พล.ต.อ.สมบัติ อมรวิวัฒน์ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นหัวหน้าพนักงาน สอบสวน พร้อมด้วยนายตำรวจชื่อดังหลายรายไม่ว่าจะเป็น พล.ต.ต.ภาณุพงษ์ สิงห์รา ณ อยุธยา พล.ต.ต. ปานศิริ ประภาวัต พล.ต.ต.สุรสิทธิ์ สังขพงษ์ ผลการสืบสวน สอบสวนนำไปสู่การจับกุม นายธนาวุฒิ เกิดเกียรติกุล และส.ต.อ.พลันธุ์ แดงคุ้มรุ่งโรจน์ โดยทั้งคู่ให้การชัดทอดมายังนาย ก ใน

ฐานะผู้จ้างวานฆ่า (เปิดปฏิบัติการจู่โจมจับ “ก้านันเป๊าะ”, 13 เมษายน 2546, หน้า 2)

กระทั่งนำไปสู่การออกหมายจับและการจู่โจมของตำรวจในวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2546 เพื่อตรวจค้นบ้านนาย ก แม้จะไม่สามารถจับกุมตัวนาย ก ได้ แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าว ในมุมมองของผู้วิจัยก็สะท้อนให้เห็นถึงเครือข่ายอำนาจของนาย ก ที่เชื่อมโยงเข้ากับกลไกของรัฐหน่วยต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี รวมถึงนักการเมืองระดับชาติหลายคน ดังกรณีศึกษาต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. กรณีการลอบสังหารนาย ม แม้เหตุการณ์จะเกิดขึ้นในจังหวัดชลบุรี แต่ตำรวจที่เข้าตรวจค้นบ้านนาย ก ในวันที่ 10 เมษายนนั้น กลับไปขออำนาจออกหมายจับจากศาลอาญาฯ ซึ่งเป็นเช่นนั้นเพราะตำรวจชุดดังกล่าวเกรงว่าจะมีการรั่วไหลของข้อมูล (ปริศนาจับพ่อ “รัฐมนตรี”, 20 เมษายน 2546, หน้า 2)

2. แม้กำลังตำรวจกว่า 40 นายจะสามารถเข้าตรวจค้นบ้านนาย ก ได้ แต่กลับไม่พบตัวนาย ก เพราะนาย ก สามารถหลบหนีออกไปได้ นั่นย่อมแสดงให้เห็นว่ามีการรับรู้การเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอย่างดี และไม่เฉพาะแต่ตัวนาย ก เท่านั้นที่หลบหนีออกไปได้ กรณีดังกล่าวยังรวมไปถึงคนในเครือข่ายอำนาจของนาย ก ที่ตำรวจสงสัยว่าจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีการสังหารนาย ม และทำการเข้าตรวจค้นบ้านพัก ไม่ว่าจะเป็นนายภาสกร หอมหวาน นายไพบุณย์ พันธุ์สนิท นายสมารถ สุขสวัสดิ์ และนายสมบุญ ผดุงไทยธรรม ซึ่งตำรวจก็ไม่พบตัวบุคคลดังกล่าว (ปริศนาจับพ่อ “รัฐมนตรี”, 20 เมษายน 2546, หน้า 2)

ภาพที่ 19 บุคคลในเครือข่าย นาย ก. ที่ตำรวจคาดว่าจะเป็นเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณี
การสังหาร กำนัน ม.

ที่มา: เปิดตัวขุนศึก ผู้กำความลับกำนันเป๊าะ, 22 เมษายน 2546, หน้า 3

3. ภายหลังการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่า มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของตำรวจ เช่น กรณีของนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยที่ออกมาให้ความเห็นในลักษณะที่ไม่พอใจการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังกรณีทำให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์ของ

นายบรรหารที่ว่า (เส้นทางชีวิต "ไอ้โย" ทีมมา"พ.ต.ท.ไชยันต์" หน้า 5 ปีก่อนจนมุม! อีกฉากเลือดศึกเจ้าพ่อ, 12 เมษายน 2546, หน้า 2)

“...การที่ตำรวจคอมมานโด ยกกำลังจำนวนมากบุกบ้าน นาย ก ถือว่าตำรวจทำเกินเหตุ เพราะนาย ก ไม่ใช่โจรผู้ร้าย ถ้าไปแจ้งข้อหาทันที ๆ ก็น่าจะทำได้.....เรื่องที่มีการขัดทอดของผู้ต้องหาที่จับได้ ผมอยากถามว่าสรุปเป็นข้อหาได้หรือไม่ เพราะคนที่จริง ๆ ก็ไม่รู้ว่าจะจับได้หรือไม่”

หรือกรณีของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล รองหัวหน้าพรรคชาติไทย ที่ออกมาให้ความเห็นต่อกรณีดังกล่าวว่าตำรวจกระทำเกินกว่าเหตุและไม่ให้เกียรตินาย ก ในฐานะรัฐมนตรีว่าการท่องเที่ยวและกีฬา (“คือ” พ้อจับกุมน่าจะให้เกียรติ รมต.บ้าง, 2546)

“เราเป็นรัฐมนตรี เมื่อมีการจับกุมเพื่อรัฐมนตรีก็พอจะคุยกันได้ว่า มีหลักฐานบ่งชี้มาอย่างนี้หรือรัฐมนตรีอาจจะพาพ้อมามอบตัวที่กองปราบก็น่าจะมีความรู้สึกที่ดีกว่า”

หรือกรณีที่ ส.ส.ในกลุ่มบ้านใหญ่ เช่น นายสุรสิทธิ์ นิธิวุฒิวรรักษ์ ที่ออกมาตั้งข้อสังเกตการออกหมายจับและการบุกค้นบ้านนาย ก ของตำรวจว่าเป็นเปรียบเสมือนกับผู้ที่มิอำนาจมากไปรังแกผู้มีอำนาจน้อยกว่า ดังเช่นกรณี “สหรัษฎ์บุกอริัก” (เปิดตัวขุนศึก ผู้กำความลับกำนันเป๊าะ, 2546, หน้า 17 อ้างถึงในชัยยันต์ ประดิษฐ์ศิลป์และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555, หน้า 142)

“ตามปกติการออกหมายจับจะกระทำกับคนที่น่าเชื่อว่าจะหลบหนี เพื่อไปดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับคดี แต่ในกรณีนาย ก ไม่รู้เรื่อง แต่อยู่ ๆ มีการออกหมายจับ ทั้งที่สามารถออกหมายเรียกได้ นอกจากนี้ นาย ก ยังมีครอบครัวที่มั่นคง มีฐานะและเป็นพ่อของรัฐมนตรี และ ส.ส. จึงไม่น่าจะหลบหนีไปไหน...น่าจะออกหมายเรียกก่อนแต่กลับไปออกหมายจับ การไปค้นบ้านแบบนี้เหมือนสหรัฐอเมริกาบุกอริัก”

ต่อมาในวันที่ 17 เมษายน พ.ศ.2546 นาย ก ก็ตัดสินใจเข้ามอบตัวกับตำรวจ พร้อมกับกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่ามี ส.ส.กว่า 40 คน จากพรรคชาติไทย พร้อมใจกันเข้าชื่อเพื่อขอประกันตัวให้กับนาย ก (เปิดตัวขุนศึก ผู้กำความลับกำนันเป๊าะ, 2546, หน้า 17 อ้างถึงในชัยยันต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555, หน้า 142)

เช่นเดียวกันกับนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ที่มีเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะเดินทางไปให้กำลังใจ นาย ก ในวันที่จะเดินทางไปมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังจะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของนายมนู ทานิชยานนท์ ประธานชมรมองค์กรบริหารส่วนตำบล (ในขณะนั้น) อำเภอพนัสนิคม ที่ว่า (เปิดตัวขุนศึก ผู้กำความลับกำนันเป๊าะ, 2546, หน้า 17 อ้างถึงในชัยยันต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555, หน้า 143)

“...องค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีทั้งหมด 103 แห่ง (ในขณะนั้น) ได้ร่วมตัวกัน

เพื่อเดินทางไปให้กำลังใจนาย ก หากมีการมอบตัวกับเจ้าที่ตำรวจ ในฐานะที่ (นาย ก) เป็นประธานคณะกรรมการประสานท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ไม่ได้ไปกดดันเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่อย่างใด แต่อยากจะไปให้กำลังใจคนที่เคยร่วมทำงานกันมา อีกทั้งยังเป็นคนสนับสนุนองค์กรท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนาตลอด จนมีการพัฒนาอย่างมากในทุกวันนี้”

ร่วมแสดงความยินดีกับนาย ก เป็นจำนวนมาก เช่น กลุ่ม ส.ส.ในสังกัดบ้านใหญ่, นักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการในจังหวัดชลบุรี ชาวบ้านและพ่อค้าในตลาดหนองมน กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านจากจังหวัดระยองและจันทบุรี รวมถึงนักธุรกิจอย่างนายไชยทัศน์ เตชะไพบูลย์ (“กำนันเป๊าะคนดีศรีเมืองชล” พันมั่งสายบัว คีน “บ้านแสนสุข”, 19 เมษายน 2546, หน้า 2)

อย่างไรก็ดีแต่คดีการจ้างวานฆ่า นาย ม ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายืนตามชั้นต้นให้จำคุก นาย ก และนาย พ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองแสนสุข (ลูกน้องคนสนิทนาย ก) ในความผิดฐานร่วมกันใช้เงิน จ้างวานให้ผู้อื่นโดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นเวลาคนละ 25 ปี เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2548 (ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจำคุก 30 ปี 4 เดือน “กำนันเป๊าะ”, 2548)

ดังนั้น เมื่อรวมเอาทั้งสองคดีเข้าด้วยกัน นาย ก จะต้องถูกจำคุกเป็นระยะเวลาทั้งหมดกว่า 30 ปี เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้นาย ก ต้องตัดสินใจหลบหนีคดีภายหลังจากถูกศาลฎีกาตัดสินในกรณีทุจริตการจัดซื้อที่ดินเขาไม้แก้ว แม้โทษจำคุกในคดีนี้จะมีระยะเวลาเพียง 5 ปีเศษเท่านั้น แต่ที่ต้องหลบหนีเพราะเกรงว่าในระหว่างที่ถูกจำคุกอยู่นั้น ศาลฎีกาจะตัดสินยืนตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ที่ให้จำคุกนาย ก ในกรณีจ้างวานฆ่า นาย ม อันเป็นผลให้นาย ก อาจจะต้องใช้ชีวิตอยู่ในคุกอีกไม่ต่ำกว่าสองทศวรรษ

การหลบหนีคดีของนาย ก ในช่วงปี พ.ศ. 2549 สร้างแรงสั่นสะเทือนให้กับเครือข่ายกระจายอำนาจในจังหวัดชลบุรีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะแรงสั่นสะเทือนทางด้านการเมืองที่เป็นเช่นนั้นเพราะงานการเมืองทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นผู้มีบทบาทหลักในการดูแล คือ นาย ก เมื่อไม่มี นาย ก ภารกิจในการจัดการ ดูแลงานทางการเมืองจึงถูกถ่ายโอนมายังนาย ค (การได้เป็นผู้นำกลุ่มบ้านใหญ่ของนาย ค ในความเห็นของผู้วิจัยน่าจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลักเพียงประการเดียว คือ การที่นาย ค เป็นบุตรชายคนโตของนาย ก)

ในช่วงแรกของการเข้ามารับไม้ต่อทางการเมืองจากผู้เป็นพ่อ เครือข่ายของกลุ่มบ้านใหญ่ภายใต้การนำของนาย ค ยังสามารถที่ประสานเครือข่ายต่าง ๆ เอาไว้ได้อย่างค่อนข้างเหนียวแน่น ดังจะเห็นได้จากการตัดสินใจกลับเข้าไปสังกัดพรรคชาติไทยอีกครั้งของกลุ่มบ้านใหญ่ ภายหลังจากการรัฐประหารในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่งในครั้งนั้นมี ส.ส. และอดีต ส.ส. ต่างพร้อมใจย้ายไปสังกัดพรรคชาติไทยทุกคน ไม่ว่าจะเป็นนายสนธยา คุณปลื้ม นายวิทยา คุณปลื้ม นายอิทธิพล คุณปลื้ม นายสง่า ธนสงวนวงศ์ นายอัมรินทร์ ตั้งประกอบ นายสุรสิทธิ์ นิตวุฒิวัชรักษ์ นายปรเมศวร์

งามพิเชษฐ์ นายอุทัย มณีรัตนโรจน์ นายชาญยุทธ เสงตระกุล และนายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง (สนชยา "ขบวนการทึ่มชบดัก"บริหาร" รุ่งเกล้าฯ เลขาฯ ชท.-สธรรณ-สุชาติ'เตรียมตบเท้าร่วม, 2549)

2. การปรับเปลี่ยนแบบการสะสมทุนของครอบครัว ก จากเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในจังหวัดชลบุรี

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในรูปแบบสมัยใหม่ของจังหวัดชลบุรีเกิดขึ้นอย่างเด่นชัดเมื่อมีการเข้ามาของการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยโรงงานสมัยใหม่ การก่อตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ชลบุรี มีความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมแบบทดแทนการนำเข้าตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Akira, 1989, p. 317; ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์, 2546, หน้า 160, 171-172)

ผลจากยุทธศาสตร์ดังกล่าว ทำให้จังหวัดชลบุรีถูกผนวกให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยเริ่มปรากฏให้เห็นผลที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากอุตสาหกรรมที่สำคัญดังนี้ (ปริยธดา ศรีจันทร์อินทร์, 2540, หน้า 64)

รัฐบาลก็ได้ลงทุนก่อสร้าง โรงกลั่นน้ำมัน ไทยออยล์ที่ ตำบลอ่าวอุดม อำเภอสัตหีบ โรงกลั่นแห่งนี้ก่อสร้างแล้วเสร็จและเริ่มเดินเครื่องกลั่นน้ำมันในปี พ.ศ. 2507 โดยสามารถกลั่นน้ำมันได้ถึงวันละ 35,000 บาร์เรล กล่าวได้ว่าการก่อสร้าง โรงกลั่นแห่งนี้ เป็นเสมือนการเปิดโอกาสให้ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นจำนวนหนึ่ง เข้ามารับผิดชอบจัดหาและควบคุมคนงานก่อสร้าง โรงกลั่นน้ำมัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 บริษัทฯ ได้ขยายกำลังการผลิตโดยการก่อสร้าง โรงกลั่น หน่วยที่ 2 ขึ้นทำให้สามารถเพิ่มกำลังการผลิตได้ถึงวันละ 65,000 บาร์เรล ทั่วประเทศ พ.ศ. 2522 ก็มีการก่อสร้าง โรงกลั่นหน่วยที่ 3 และ 4 ตามลำดับ (สุมาลี พันธุ์ยุรา, 2543, หน้า 160 ; ภารดี มหาขันธ์, 2552, หน้า 142-143)

ความสำเร็จของอุตสาหกรรม โรงกลั่นน้ำมัน ไทยออยล์แห่งนี้ เป็นเสมือนแรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมปิโตรเคมีเพิ่มขึ้นในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ดังเช่นในกรณีของการตั้ง โรงกลั่นน้ำมันของบริษัทเอสโซ่สแตนดาร์ด ในปี พ.ศ. 2510 บริเวณแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ บนพื้นที่กว่า 700 ไร่ ซึ่งมีกำลังการผลิตประมาณ 7,000 บาร์เรลต่อวัน และขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 75,000 บาร์เรลต่อวันในปี พ.ศ. 2522 ทั่วประเทศ บริษัทฯ สามารถสร้างท่าเรือเพื่อรองรับ เรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่ได้ถึง 100,000 ตัน (ภารดี มหาขันธ์, 2552, หน้า 144)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 กลุ่มบริษัทสหพัฒนาอินเตอร์โฮลดิ้ง (เดิมชื่อบริษัท สหพัฒนาอินเวสเมนต์ จำกัด) ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคและบริโภคของตระกูล "โชควัฒนา" ได้เข้ามาลงทุนก่อตั้ง "โครงการสวนอุตสาหกรรมศรีราชา" ณ บริเวณอำเภอสัตหีบ นุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ผู้บริหารของบริษัทสหพัฒนาอินเตอร์โฮลดิ้งเล็งเห็นถึงความคิดใน

การสร้างสวนอุตสาหกรรมและสภาพของพื้นที่ในเขตอำเภอศรีราชาในช่วงเวลานั้นว่า (สมใจ วิริยะบัณฑิตกุล, 2532)

หากพิจารณาถึงสภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านหลังการเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมภายในสวนอุตสาหกรรมศรีราชา ก็จะพบว่า ชาวบ้านหลายต่อหลายคนต่างพากันขายที่ดินทำกินของตนเอง แต่การที่ชาวบ้านมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์น้อยกว่าก็เป็นผลให้ชาวบ้านต้องตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบให้กับนายหน้าค้าที่ดิน เพราะชาวบ้านต้องขายที่ดินในราคาถูก ที่ดินถูกเปลี่ยนมือจากชาวบ้านไปสู่เจ้าของที่ดินรายใหญ่เพียงไม่กี่รายและเมื่อมีการลงทุนของภาคเอกชนทั้งนายทุนชาติและนายทุนต่างประเทศ เป็นผลให้เกิดการทะลักเข้ามาของแรงงานต่างถิ่น ประกอบกับมาตรการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรม เป็นผลทำให้พื้นที่ในแถบนี้ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตแบบเมืองได้เข้ามาแทนที่ชุมชนเกษตรกรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ที่มีลักษณะของการช่วยเหลือและพึ่งพาถูกพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (สมหญิง สุนทรวงศ์, 2532, หน้า 176-177)

กล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมที่เข้ามาในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการอุปโภค ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับฐานการผลิตของผู้คนในละแวกนี้เลย สภาพเช่นนี้ เป็นผลให้ภาคอุตสาหกรรมที่เข้ามาไม่ได้หนุนเสริมภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นฐานการผลิตดั้งเดิม ของชาวบ้านดั้งเดิมเลย ในทางตรงกันข้ามราคาสินค้าในภาคเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นอ้อย มันสำปะหลัง ก็อยู่ในสภาวะที่ราคาตกต่ำ เป็นผลให้เกษตรกรหลายคนหันไปประกอบธุรกิจอย่างอื่น เช่น การดูคทราย เพื่อก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งบริการต่าง ๆ ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงของการก่อสร้าง (สมหญิง สุนทรวงศ์, 2532, หน้า 102)

บางรายที่มีปัจจัยการผลิตอยู่มาก ๆ โดยเฉพาะที่ดิน ซึ่งมีราคาสูงขึ้นหลายเท่าตัว ต่างพากันขายที่ดินให้แก่ภาคอุตสาหกรรมที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่ ชาวบ้านบางรายที่พอจะมีทุนหลังจากการขายที่ดิน ก็หันไปประกอบอาชีพด้านการบริการ เช่น การก่อสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับแรงงานที่จะย้ายเข้ามาทำงานในพื้นที่ การเปิดสถานบริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่พักตากอากาศ โรงแรม สนามกอล์ฟ เป็นต้น ขณะที่ชาวบ้านบางคนก็ผันตัวเองเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมบางครอบครัวหันไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมทั้งครอบครัว เป็นผลให้วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนจากเดิมที่เคยอยู่กับบ้านและไปทำไร่ ทำสวนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป การใช้เวลาต่าง ๆ ต้องขึ้นอยู่กับกำหนัดของโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะแรงงานเหล่านี้ได้ค่าแรงเป็นวัน (สมหญิง สุนทรวงศ์, 2532, หน้า 100, 102-103)

เมื่อความเจริญอันเป็นผลจากการพัฒนาเข้ามาสู่จังหวัดชลบุรี ทำให้ทางราชการมีแนวคิด

ที่จะมีการขยายศูนย์กลางทางเศรษฐกิจออกไป โดยการสร้างเมืองในอาณาเขตตั้งแต่ศาลากลาง จังหวัดไปจรดแหลมยื่นที่อ่างศิลา โดยการถมทะเลในเนื้อที่ 2,000 ไร่ แล้วสร้างเป็นอาคารร้านค้า สนามกีฬา โรงเรียน สนามเด็กเล่น โรงแรม โรงมหรสพ สถานตากอากาศ ฯลฯ การดำเนินโครงการดังกล่าวทำให้นายทุนจำนวนหนึ่งเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร ผลจากนโยบายของรัฐในการส่งเสริมและขยายตัวของอุตสาหกรรมเป็นผลให้กลุ่มคนต่าง ๆ ภายนอกท้องถิ่น เช่น นายทุน รัฐมนตรี เข้ามาสะสมทุนและแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการจับจองพื้นที่ป่าและกว้านซื้อที่ดิน เพื่อประกอบอุตสาหกรรมและดำเนินธุรกิจการค้าที่ดิน รัฐมนตรีบางคนในรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร เข้ามากว้านซื้อที่ดินในเขตอำเภอบ้านบึงกว่า 5,000 ไร่ ในราคาไร่ละ 1,600 บาทเพื่อนำไปขายให้แก่ผู้ต้องการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในราคาไร่ละ 20,000 บาทหรือนำไปขายให้แก่ทางราชการเพื่อจัดสรรในราคาไร่ละ 10,000 บาท (สุมาลี พันธุ์ธวัช, 2543, หน้า 159-161)

ขณะเดียวกันการก่อสร้างท่าเรือเพื่อการพาณิชย์ก็ถูกรัฐบาลหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2516 โดยบริษัทหลุยส์เบอร์เกอร์ ได้ทำรายงานต่อกระทรวงคมนาคมว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาท่าเรือสตงอปปให้ป็นท่าเรือพาณิชย์นั้นน่าจะมีความเหมาะสมกว่าการลงทุนก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่ที่แหลมฉบัง แต่กระทรวงคมนาคมกลับเห็นแย้งต่อข้อเสนอดังกล่าวของบริษัทหลุยส์เบอร์เกอร์ ทั้งนี้เพราะเห็นว่าการพัฒนาท่าเรือสตงอปปให้ป็นท่าเรือพาณิชย์จะประสบปัญหาเรื่องการรักษาความปลอดภัย ความคล่องตัวในการดำเนินงานท่าเรือ ตลอดจนถึงการลงทุนและการขยายท่าเรือในอนาคต ฯลฯ ดังนั้นจึงเห็นควรให้สร้างท่าเรือแห่งใหม่ที่บริเวณแหลมฉบัง เพราะสามารถที่จะพัฒนาให้ป็นท่าเรือพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพและให้ผลประโยชน์แก่ประเทศ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้เป็นอย่างมาก (ปริยธาดา ศรีจันทร์อินทร์, 2540, หน้า 64)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอศรีราชา และ ตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2521 ขึ้น เพื่อเวนคืนที่ดินในท้องที่ดังกล่าวประมาณ 6,340 ไร่ โดยที่ดินเหล่านี้เป็นของประชาชนกว่า 4,000 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นของทางราชการ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบัง (ปริยธาดา ศรีจันทร์อินทร์, 2540, หน้า 64-65)

เมื่อรัฐบาลมีแนวคิดที่จะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยหันไปเน้นยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ประกอบกับแนวคิดในการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค ทำให้รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะขึ้น ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกถือเป็นหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายสำหรับการพัฒนา (กลุข เพิ่มทันจิตต์ และสุธี ประศาสนเศรษฐกิจ, 2530, หน้า 68-69)

ภายใต้โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดชลบุรีถูกวางบทบาทให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรม

ใหม่ขนาดกลางเพื่อการส่งออกและแหล่งที่ตั้งทำเรือพาณิชย์เพื่อเป็นประจักษ์การค้า ขณะที่จังหวัดระยองถูกกำหนดให้เป็นแหล่ง “อุตสาหกรรมหนัก” และ “ศูนย์ปิโตรเคมี”

การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกในจังหวัดชลบุรีในยุคนี้ เป็นการเชื่อมโยงกับพัฒนาการของระบบทุนนิยมในระดับชาติเหมือนกัน เช่น ก่อนหน้านั้นที่อุตสาหกรรมสมัยใหม่ ในจังหวัดชลบุรีก็มุ่งเน้นการตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าเช่นกัน อย่างไรก็ตามในจังหวัดชลบุรี ก็ยังมีอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิมที่มีความเกี่ยวข้องกับการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นโรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล โรงงานมันสำปะหลัง ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้จะสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่อย่างแนบแน่น แต่โรงงานอุตสาหกรรมที่เข้ามาในช่วงนี้ถือเป็นโรงงานสมัยใหม่ที่ไม่มีความผูกพันกับการผลิตในภาคเกษตรกรรมเลย ในทางตรงกันข้ามการเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่เหล่านี้กลับส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในจังหวัดชลบุรีเป็นอย่างมาก

ดังนั้น คณะรัฐมนตรีสมัย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ จึงได้มีมติวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2525 ให้เร่งรัดในการดำเนินการก่อสร้างท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ที่เริ่มมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2516 เพื่อให้เป็นโครงการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (การทำเรือแห่ง ประเทศไทย, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตาม หลังจากการดำเนินงานโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด ก็ทะยานขึ้น (Take-off) ในช่วงทศวรรษ 2530 ทั้งนี้เนื่องจากจากข้อตกลงพลาซ่า (Plaza Accord) ที่พยายามแก้ไขปัญหาคาขาดดุลการค้าของสหรัฐอเมริกา อันมีผลต่อค่าเงินเยนของญี่ปุ่นที่แข็งตัวขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินดอลลาร์และเงินสกุลอื่น ๆ พร้อมกับผลกระทบต่อการแข็งตัวของเงินในประเทศ อุตสาหกรรมรุ่นแรกของเอเชียไม่ว่าจะเป็นฮ่องกง ไต้หวัน เกาหลีใต้ ทำให้สินค้าที่ผลิตได้มีราคาสูงมากในตลาดอเมริกาและตลาดส่งออกอื่น ๆ ดังนั้นประเทศเหล่านี้จึงจำเป็นต้องย้ายฐานการผลิตไปสู่ต่างประเทศ (Relocation of Product) เพื่อลดต้นทุนในการผลิต กล่าวได้ว่าประเทศไทยถือได้ว่าเป็นฐานการผลิตแห่งใหม่ที่มีความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากในขณะนั้นประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะในโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ดังนั้นจึงเกิดการย้ายฐานการผลิตจากประเทศอุตสาหกรรมเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมากซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลจากการลงทุนเป็นผลให้เศรษฐกิจไทยกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้งหนึ่งและส่งผลกระทบต่อขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินการโดยทุนต่างชาติ (วอลเดน เบน โล, 2546, หน้า 28-29; สุริชัย หวันแก้ว และคณะ, 2543, หน้า 12-13; ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2549, หน้า 15; ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2541)

การทะยานขึ้นมาจากโครงการอีสเทิร์นในจังหวัดชลบุรีหลังทศวรรษ 2530 ได้ขับเคลื่อนอย่างมีพลวัตต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันซึ่งการเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ตลอดจนถึงนโยบายของรัฐที่ต้องการสร้างพื้นที่บริเวณนี้เป็นเขตอุตสาหกรรม ส่งผลให้ราคาที่ดินในจังหวัดชลบุรีถีบตัวสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ดังนั้นขบวนการเก็งกำไรที่ดินของกลุ่มนักธุรกิจจึงเริ่มก่อตัวขึ้นโดยมีการกว้านซื้อที่ดินอย่างกว้างขวางรอบ ๆ พื้นที่แหลมฉบัง โดยเฉพาะในเขตตำบลบึงและตำบลหนองขาม อำเภอสัตหีบ เพื่อรองรับการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนักธุรกิจชาวไทยที่เข้าลงทุนในการเป็นนายหน้าค้าที่ดินแล้ว กล่าวได้ว่ากลุ่มทุนต่างชาติ โดยเฉพาะญี่ปุ่นก็ได้เข้ามากว้านซื้อที่ดินในพื้นที่ ที่คาดว่าจะมีเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น แถบบางนา-ตราด ไปจนกระทั่งถึงเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี แหลมฉบัง สัตหีบและระยอง เป็นต้น (ไพโรจน์ จันทรมณี, 2531)

ยังผลให้ราคาที่ดินที่อยู่ในพื้นที่เหล่านี้มีราคาสูงขึ้นเกือบเท่าตัว ขณะที่การซื้อขายเปลี่ยนมือในการถือครองที่ดินก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ วิกรม กรมดิษฐ์ นักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนพัฒนาที่ดินเพื่อรองรับโรงงานอุตสาหกรรมในช่วง พ.ศ. 2531 ที่ว่า (ประภัศร เสวิกุล, 2552, หน้า 229)

“ตอนนั้นช่วงที่ดินแถวบางนา-ตราดบูมสุด ๆ มีการซื้อขายที่ดินแทบทุกชั่วโม่งก็ว่าได้ ในจังหวัดชลบุรีเองเจ้าหน้าที่ที่ดินไม่พอ”

กลุ่มเจ้าพ่อในชลบุรีก็ได้ประโยชน์จากการค้าและการเก็งกำไรที่ดิน เช่น นาย ก เคยให้ข้อมูลไว้ว่า ความรู้รายสัปดาห์หนึ่งมาจากการเก็งกำไรที่ดิน ที่จะมีการสร้างนิคมอุตสาหกรรม เช่น นิคมอุตสาหกรรมเหมราช ท่าเรือแหลมฉบัง ย่านอ่างเก็บน้ำหนองค้อ เป็นต้น กระบวนการสะสมทุนเบื้องต้นที่ต่อเนื่องมาจากอดีตด้านหนึ่ง และการก่อรูปของวิธีการผลิตแบบทุนนิยมในอีกด้านหนึ่งของจังหวัดชลบุรี เป็นฐานของการสะสมทุนและการสร้างเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นจนตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจชั่วเดียวของตระกูล ก

ในช่วงทศวรรษ 2530 นาย ก ผู้ซึ่งในช่วงนี้มีเครือข่ายนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างแน่นแฟ้น ย่อมรับรู้ความเคลื่อนไหวในการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่างๆ เป็นอย่างดี เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วนาย ก จึงหันไปให้ความสนใจธุรกิจการค้าขายที่ดิน เพื่อรองรับนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ ที่ดินแปลงใหญ่ ๆ เพื่อก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม กล่าวได้ว่าผลของความต้องการที่ดินเพื่อรองรับนิคมอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมตลอดจนถึงการสร้างที่พักอาศัย ทำให้มีนายหน้าค้าที่ดินทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น เริ่มกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร อันเป็นผลให้ราคาที่ดินในพื้นที่แถบจังหวัดชลบุรีและระยองมีราคาสูงขึ้นกว่า 10-30 เท่า โดยเฉพาะพื้นที่ตลอดแนวถนน 331 (ตั้งแต่อำเภอสัตหีบจนถึงจังหวัดฉะเชิงเทรา) (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2531, หน้า

85; สันธูชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 153)

ราคาที่ดินที่สูงขึ้นเช่นนี้เป็นผลให้นาย ก ต้องผันตัวเองเข้าสู่ธุรกิจการเป็นนายหน้าค้าที่ดินโดยอาศัยต้นทุนจากที่ดินที่ตนเองได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น

1. ความมีน้ำใจของนาย ก ที่ต้องการช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือนร้อนเงินทอง โดยชาวบ้านเหล่านี้นำที่ดินของตนเองมาขายให้นาย ก ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เวลาไปหาเสียงก็บอกเขาว่ามีอะไรก็ให้มาหา แล้วเขาก็มาจริงๆ ก็เอาไร้มายาวไร้ละไม่ถึหมื่นเราก็บอกว่าเราไม่ใช่นกทำไร้ เขาก็บอกไหนมีอะไรก็ให้มา ก็เลยซื้อไร้ 100 ไร้ 200 ไร้ ๆ ละ 10,000 บาท ไร้ละล้านสองล้านก็ซื้อทั้งไร้จนจำไม่ได้” (อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป.)

2. การกว้านซื้อที่ดินในพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีลูกน้องและพรรคพวก เป็นผู้ติดต่อประสานงานช่วยจัดหาที่ดินมาขายต่อให้ (ในบางกรณีก็เป็นที่ดินที่มีการระบุเฉพาะเจาะจง) บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการในการจัดหาที่ดินให้นาย ก คือ นาย พ ดังที่นาย ก เคยให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับนาย พ ไว้กับนิตยสารผู้จัดการรายสัปดาห์ เมื่อ ปี พ.ศ. 2533 ไว้ว่า

“ถ้าไม่มีคนนี้ ปัจจุบันผมคงมีที่ดินอยู่ในมือไม่เท่าไร้ ตอนนี้มีเป็นพัน ๆ ไร้แล้ว แต่ละแห่งราคามันก็เพิ่มขึ้นหลายร้อยเปอร์เซ็นต์ มันเป็นคนวิ่งที่แล้วก็เอามาบังคับขายให้ผม ซึ่งเป็นพรรคพวก ก็ช่วยเหลือกันไป ...” (วิเคราะห์ปัจจัยก้าวขึ้นเป็นเจ้าพ่อของกำนันเป๊าะ, 2549)

ที่ดินที่นาย ก กว้านซื้อในช่วงนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในราคาเฉลี่ยประมาณ 17,000-20,000 บาท เช่น ที่ดินบริเวณแหลมฉบัง (ใกล้เคียงกับแหลมทอง คอมเพล็กซ์) นาย ก ซื้อมาประมาณ 400-500 ไร้ในราคาไร่ละ 7,000-10,000 บาท, บริเวณเขาสามมุขประมาณ 1,000 ไร้ ซื้อมาในราคาไร่ละไม่เกิน 10,000 บาท บริเวณอ่างเก็บน้ำหนองค้อ อำเภอศรีราชาประมาณ 40-50 ไร้ ซื้อมาในราคาไร่ละ 10,000 บาท ที่ดินฝั่งตรงข้ามมหาวิทยาลัยบูรพาประมาณ 200 ไร้ บริเวณถนนพทยากลาง 14 ไร้ ซื้อมาในราคาไร่ละ 40,000 บาท เป็นต้น (สันธูชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 160)

จำนวนที่ดินนั้นมีหลายแปลงในหลายพื้นที่จนนาย ก ไม่สามารถจดจำที่ดินของตนเองได้ทั้งหมด ดังคำสัมภาษณ์ ที่ว่า

“ผมยังเคยจะไปซื้อที่ดินของตนเองด้วยซ้ำไป เห็นว่ามันสวยและที่บริเวณนั้นเป็นของเราหมด แต่ไม่รู้ว่ที่ตรงนั้นเป็นของใคร หาเจ้าของไม่เจอ เลยให้คนไปเช็กที่ทะเบียน (สำนักงานที่ดิน) เลยรู้ว่ากลายเป็นชื่อเรา ซื้อทั้งไร้แล้วลืม ไม่ได้ไปคูที่” (อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป.)

กล่าวได้ว่าธุรกิจการเป็นนายหน้าค้าขายที่ดินได้สร้างกำไรจำนวนมหาศาลให้นาย ก เพราะที่ดินบางแห่งสร้างกำไรให้กับนาย ก คิดเป็นต่อไร่ละถึง 100 เปอร์เซ็นต์ เช่น ที่ดินบริเวณโครงการฟิชซิ่ง ปาร์ค นาย ก ซื้อไว้ในราคาไม่ถึง 300 ล้านบาทแต่สามารถขายที่ดินได้ถึง 900 ล้าน

บาท ที่ดินส่วนหนึ่งที่เป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมเหมราชของนายสวัสดิ์ หอรุ่งเรือง นาย ก สามารถขายได้ถึงไร่ละ 170,000 บาทจากเดิมที่ดินเองซื้อมาไร่ละ 90,000 บาท ที่ดินช่วงถนนพัทธนา กลางที่ซื้อมาไร่ละ 40,000 บาทแต่สามารถขายได้ถึงไร่ละ ไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาทหรือที่ดินในพื้นที่ บางแสนที่ซื้อมาไร่ละ 40,000-50,000 บาทแต่ปัจจุบันราคาที่ดินตัวขึ้นสูงถึงไร่ละ 5-6 ล้านบาท เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีที่ดินอีกนับ 1,000 ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินอันเกิดจากการได้รับสัมปทานบ่อลูกรัง ที่ ซื้อมาในราคาไร่ละ 3,000-5,000 บาท แต่สามารถขายได้ถึงไร่ละ 500,000-1,200,000 บาท โดยเฉพาะที่ดินที่อยู่ใกล้โครงการพัฒนามากเท่าใดก็จะมีราคาสูงขึ้นมากเท่านั้น ดังกรณีของที่ดิน กว่า 200 ไร่ (ซึ่งเป็นที่ดินจากสัมปทานบ่อลูกรัง) ซึ่งอยู่ติดกับโครงการพัฒนาที่ดินของสนามกอล์ฟ ปัญญา รีสอร์ท ที่มีราคาสูงขึ้นกว่าอีกไร่ละ 500,000 บาทจากราคาเดิม ด้วยที่ดินที่มีจำนวนมาก เช่นนี้ ประกอบกับการมีเครือข่ายที่กว้างขวางในทุกพื้นที่ เป็นผลให้นักธุรกิจที่ต้องการหาซื้อที่ดิน ในจังหวัดชลบุรีแทบทุกราย ล้วนต้องมาติดต่อขอซื้อที่ดินจากนาย ก ทั้งสิ้น (สินธุชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 160; อรุณ โรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป.)

ราคาที่ดินที่ปรับตัวสูงขึ้นและกำไรที่ได้จากการค้าขายที่ดินในช่วงนี้เห็นได้จาก

คำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เล่าแล้วอาจจะไม่เชื่อ ขั้บรวนดูที่ดินรอบเดียวได้กำไรแล้ว 30 ล้าน ขอซื้อจาก เจ้า ของเดิมไร่ละ 50,000 บาท ไม่ทันข้ามคืนมาได้แล้วไร่ละ 100,000 บาทไปโอนทีเดียวพร้อมกัน ทั้ง โอนซื้อกับโอนขาย” (อรุณ โรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป.)

ความสำเร็จและกำไรจากธุรกิจค้าขายที่ดินนั้น นำไปสู่การลงทุนขยายกิจการธุรกิจการ โรงแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและธุรกิจอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่เรียกว่า “ธุรกิจสีขาว” การปรับเปลี่ยนไปสู่ธุรกิจสีขาวของครอบครัวคุณ ก อันเป็นผลจากการสะสมทุนที่ได้จาก สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจสมัยใหม่ดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการปรับรูปแบบการสะสม ทุนของครอบครัว ก ในยุคกระจายอำนาจ กล่าวคือ แต่เดิมนั้นเน้นธุรกิจนอกกฎหมายไปสู่ธุรกิจที่ ถูกกฎหมายที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากธุรกิจนอกกฎหมายนั้นกลุ่มบ้านใหญ่ต้องอาศัยอำนาจในเชิง อิทธิพลมาเป็นฐานในการดำเนินธุรกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การใช้อำนาจเชิงอิทธิพล เป็นเครื่องมือที่คนในรุ่นลูกนาย ก ไม่สามารถใช้ได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงต้องมุ่งไปสู่ธุรกิจ ที่ถูกกฎหมายเป็นหลัก ผลที่ตามมาก็คือในการบริหารเครือข่ายทางการเมือง จึงมีความจำเป็นต้อง เปลี่ยนรูปแบบจากดั้งเดิมมาสู่สมัยใหม่มากขึ้นโดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังนี้

การสะสมทุนของครอบครัว ก ในช่วงของเครือข่ายอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมนั้นเป็นการสะสม ทุนจากธุรกิจนอกกฎหมายเป็นหลัก ธุรกิจนอกกฎหมายที่ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนในชีวิตของนาย ก ได้แก่ ธุรกิจการสัมปทานประมงในช่วงปี พ.ศ. 2514-2515 ทั้งนี้เพราะนาย ก ได้มีโอกาสรู้จักกับ

นักธุรกิจชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งที่เขาไปลงทุนทำกิจการน้ำมันในประเทศกัมพูชา นักธุรกิจรายนั้นเป็นเพื่อนกับรองนายกรัฐมนตรีของกัมพูชาและได้ชักชวนให้นาย ก เข้าพบรองนายกรัฐมนตรีผู้นั้น จนกระทั่งนำไปสู่การได้สัมปทานเข้าไปทำจับปลาในน่านน้ำของกัมพูชา (สมชาย คุณปลื้ม, 2529 อ้างถึงในชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555)

“มีเพื่อนพาคนฝรั่งเศสมาเที่ยว เขามาให้ผมหาเรือให้ไปเที่ยวทะเลเกาะสีชัง ระหว่างนั่งเรือก็มีโอกาสได้พูดคุยกัน เขาก็เลยชวนให้ผมไปจับปลาในเขมร ฝรั่งเศสแนะนำให้ตั้งบริษัทขึ้นมา น่านน้ำเขมรปลามันเยอะ เขาให้โควตาเรา 15 ลำแต่จริงแล้วผมมีเรือลำเดียว เพื่อน ๆ ที่รู้ข่าวนี้ก็มาหา” (อรุณโรจน์ เลี่ยมทอง, ม.ป.ป.)

หลังจากนั้นนาย ก ก็ได้มีการจัดตั้งบริษัท (เถื่อน) เพื่อเซ็นสัญญากับประเทศกัมพูชา โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (สิริอมต) เป็นผู้ลงนาม เนื้อหาในสัญญาฉบับนี้ระบุว่าต้องเสียค่าธรรมเนียมให้รัฐบาลกัมพูชาประมาณปีละหนึ่งแสนบาทต่อปี (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2531, หน้า 83)

“พอเขาเสนอให้อย่างนั้น เราก็เอาโดยการตั้งบริษัทเถื่อนขึ้นมา โดยที่เขมรมันไม่รู้หรอก เพราะแจ้งรัฐบาลไทยไม่ได้ เพราะเขาห้ามออก...ก็ทำสัญญากับสิริอมต เขาเซ็นมาให้ ก็มีใบอนุญาตเข้าออกเขมรนะ แล้วก็ไปจับปลา” (สมชาย คุณปลื้ม, 2529 อ้างถึงในชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555)

ผลจากการได้สัมปทานครั้งนี้นำมาซึ่งรายได้มหาศาลแก่นาย ก เนื่องจากข้อตกลงระหว่างนาย ก กับพรรคพวกที่กำหนดให้ต้องแบ่งกำไรทั้งหมดโดยไม่หักค่าใช้จ่ายจากเจ้าของเรือประมงทุกลำรวมกัน 20 % ให้แก่นาย ก ในฐานะเจ้าของสัมปทานและเป็นผู้ประสานงาน การออกเรือแต่ละครั้งมีรายได้หลายแสนบาท ทำให้นาย ก ได้รับส่วนแบ่งแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 20,000 บาทต่อเที่ยว โดยเรือทั้งหมดจะใช้เวลาในการจับปลาเพียง 2-3 วันก็กลับ เข้าฝั่ง รายได้ดังกล่าวถือว่ามากกว่าค่าธรรมเนียมใบอนุญาตหลายเท่า (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์, 2537, หน้า 209; สมชาย คุณปลื้ม, 2529 อ้างถึงในชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555)

ในระหว่างการเดินเรือในน่านน้ำไทย-เขมร ที่ปลอดจากการควบคุมตรวจสอบและการจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นเสมือนช่องทางที่เปิดโอกาสให้นาย ก สามารถทำธุรกิจอย่างอื่นควบคู่ไปกับการหาปลา เช่น การขนเงินดอลลาร์ที่ได้จากทหารอเมริกันในอำเภอสต๊อปปิ้ง ซ่อนในเรือเพื่อนำไปขายยังตลาดมืดในประเทศกัมพูชา และในช่วงเวลาดังกล่าวนี้อีกที่มีคำร่ำลือกันว่านาย ก เริ่มหันไปทำธุรกิจค้าของเถื่อนและของหนีภาษี โดยเฉพาะเหล้าเถื่อนและบุหรี่เถื่อน โดยธุรกิจค้าของเถื่อนนี้ถือเป็นแหล่งที่ทำรายได้ให้กับ นาย ก เป็นระยะเวลากว่า 10 ปี (เปิดตัวนุศิก ผู้กำความลับ กำนันเป๊าะ, 2546 อ้างถึงในชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2555, หน้า 66)

การจับปลาในน่านน้ำกัมพูชาสิ้นสุดลงในระยะเวลาประมาณสามปี เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของกัมพูชา ขณะเดียวกันกัมพูชาเองมีปัญหาการเมืองภายใน ประกอบกับราคาน้ำมันที่ถีบตัวสูงขึ้น ทำให้ได้กำไรน้อยลง อย่างไรก็ดีแล้วแต่กล่าวได้ว่าธุรกิจเรือประมงนั้นสามารถสร้างรายได้ อย่างมหาศาลให้กับนาย ก (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังศิต พิริยะรังสรรค์, 2537, หน้า 209)

หลังจากเลิกการประกอบอาชีพประมง ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2518 นาย ก ก็เข้าไป ประมูลและได้รับสัมปทานการทำบ่อลูกกุ้ง ขุดหน้าดินขาย การรับเหมาก่อสร้าง สาเหตุที่นาย ก ให้ความสนใจในการประกอบธุรกิจดังกล่าว ทั้งนี้เพราะในช่วงเวลานั้นเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรี กำลังมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จาก การเข้ามาลงทุนของนายทุนทั้งภาคการ เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมระหว่างกรุงเทพฯ-ชลบุรี หรือการพัฒนาชุมชนเมืองหลายอำเภอถูกพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2531, หน้า 83-84 ; สันธชัย สุกรเสพย์, 2539, หน้า 130-131; กำนันเป๊าะ: จากกระเป๋ารถเมล์สู่ธุรกิจ พันล้าน, 2549)

นอกจากนี้ นาย ก ยังถูกเพ่งเล็งและตั้งข้อสังเกตถึงการสะสมทุนที่มาจากธุรกิจด้านมืด เช่น หวยเถื่อน ของหนีภาษี เช่น เหล้าเถื่อน บุหรี่เถื่อน มื้อปีนรวมถึงยาเสพติด ในบรรดาธุรกิจมืดมี เพียงธุรกิจเดียวเท่านั้นที่นาย ก ขอมรับ คือ หวยเถื่อน (ห่วยใต้ดิน) ที่นาย ก ขอมรับว่าเคยเป็นเจ้ามือ โดยทำธุรกิจนี้ในช่วงประมาณปี 2511 ทำอยู่หลายปี นาย ก ขอมรับว่าธุรกิจห่วยใต้ดินทำรายได้ให้ ครอบครัวยก อย่างเป็นกอบเป็นกำ แม้ว่าจะโดนหวยลือลอกบ้างแต่เมื่อคิดรวม ๆ แล้วยังมีกำไรอยู่ (ขนานนามว่าก๊อดฟาเธอร์, 2538, หน้า 34)

ธุรกิจห่วยใต้ดินของนาย ก นอกจากสร้างความมั่งคั่งให้กับตระกูล ก แล้ว ธุรกิจนี้ยังทำให้คนจำนวนมากได้รับผลประโยชน์ ถือว่าเป็นการสร้างเครือข่ายทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ข้าราชการในจังหวัด เครือข่ายระดับตำบล ระดับอำเภอ จนไปถึงคนกลุ่มย่อย คนเดิน โปย ทุกฝ่ายได้ผลประโยชน์ทั้งสิ้น

เครือข่ายเส้นสายของนาย ก จะทำหน้าที่ไปพร้อม ๆ กันทั้งด้านการธุรกิจและการเมือง ในบทบาทของเครือข่ายหวัคะแนนจะเป็นตัวเชื่อมในการขอความช่วยเหลือของนาย ก เครือข่าย ตัวเชื่อมของนาย ก จึงมีอยู่ทุกอำเภอ ทุกตำบลที่จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างชาวบ้านกับนาย ก และ เครือข่ายเหล่านี้ยังเป็นหวัคะแนนคนสำคัญ

นอกจากธุรกิจห่วยใต้ดิน ธุรกิจมีค่ออย่างอื่นนาย ก ยืนยันไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งเป็นการตั้ง ข้อสังเกตและคำพูดที่ยังขาดหลักฐานที่ยืนยันได้ เช่น ของหนีภาษีเหล้าเถื่อน บุหรี่เถื่อน แต่อย่างไร ก็ตามมีการตั้งข้อสังเกตว่าเมื่อนาย ก จะไม่มีส่วนร่วมโดยตรงแต่ก็มีแขนขาที่ดำเนินการแทน อย่างเช่นกรณีความขัดแย้ง พ.ต.ท.ไชยยันต์ วิชัยดิษฐ์ กับยุทธ เปื๋ นื่องชายนาย ม ที่ถูกลาไปสู่

การล้างแค้นกันนานร่วม 10 ปี หลังจากการหายตัวไปของยุทธ เป้ ถึงการถล่ม พ.ต.ท.ไชยันต์ วิชัยดิษฐ์ และการตายนาย ม มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าสาเหตุของความขัดแย้งมาจากการขัดผลประโยชน์เกี่ยวกับของหนีภาษีทั้งที่ในอดีตคนในกลุ่มนี้ต่างเป็นพันธมิตรกันมาอย่างยาวนาน หรือกรณี เสียบ ป.เป็ด หรือ ทนง ศิริปรีชาพงษ์ อดีต ส.ส. นครพนม พรรคชาติไทย ถูกจับในคดีค้ากัญชา ซึ่งเส้นทางการค้ากัญชาที่สำคัญคือจากภาคอีสานลงเรือชายฝั่งทะเลตะวันออก ชื่อนาย ก จึงกลายเป็นเป้าหมายหนึ่งที่ถูกเพ่งเล็งว่าอาจมีส่วนพัวพันหรือรู้เห็นกับการค้ากัญชาในภาคตะวันออก โดยเฉพาะเสียบ ป.เป็ด มีฐานธุรกิจมากมายในพัทยา และยิ่งกว่านั้นเคยอาศัยบาร์มีนาย ก ลงสมัคร ส.ส. ชลบุรีแต่สอบตก ในสายสัมพันธ์ดังกล่าวจึงมีการเพ่งเล็งว่านาย ก มีส่วนรู้เห็นหรือปล่อยให้เด็ก ๆ ทำ (ขนานนามว่าก๊อดฟาเธอร์, 2538, หน้า 25-27) แต่การสัมภาษณ์พิเศษ น.ต.ประสงค์ ศูนย์ศิริ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นถึงกรณีแบล็กลิสต์ของหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐ มีรายชื่อ 20 ส.ส. ไทยค้ากัญชา ในส่วนของนาย ก น.ต.ประสงค์ ตอบอย่างไม่อ้อมค้อมว่า “งานนี้ไอ้ ก บริสุทธิ์” คำตอบนี้ทำให้นาย ก หลุดข้อหาไปหนึ่งข้อแต่อีกข้อหาหนึ่งที่ยังหนีไม่พ้นคือผู้อยู่เบื้องหลังการค้าของเถื่อน ของหนีภาษีในภาคตะวันออกไม่ว่านาย ก จะพยายามปฏิเสธอย่างไรเงาตำราตรงนี้ก็ยากจะลบเลือน

เมื่อพิจารณาถึงฐานทางธุรกิจของสมาชิกครอบครัว ก จะพบว่า ธุรกิจในปัจจุบันมีลักษณะเป็นธุรกิจในกรอบของกฎหมายเป็นหลัก โดยมีฐานธุรกิจที่สำคัญ 4 ฐาน คือ ธุรกิจทางด้านการบริการ อสังหาริมทรัพย์ การรับเหมาก่อสร้าง และการค้าขายที่ดิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ธุรกิจทางด้านการบริการ ประกอบไปด้วยธุรกิจที่สำคัญดังนี้คือ

1.1 บริษัท บางแสนบีชรีสอร์ท จำกัด จดทะเบียนวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2519 (ชื่อเดิมบริษัท อีสเทิน โฮเต็ล จำกัด)ทุนจดทะเบียน 10 ล้านบาท ประกอบธุรกิจการโรงแรม-บริการสัดส่วนผู้ถือหุ้นประกอบไปด้วย

- นางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 26 %
- นางสติล คุณปลื้ม ถือหุ้น 15 %
- นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม ถือหุ้น 13 %
- นายวิทยา คุณปลื้ม ถือหุ้น 13 %
- นายอิทธิพล คุณปลื้ม ถือหุ้น 13 %
- นางไสว บุญรัตน์บัณฑิต ถือหุ้น 10 %
- นายเอกชน แสนเจริญ ถือหุ้น 10 %

ผลการประกอบกิจการในปี พ.ศ. 2552 พบว่า มีสินทรัพย์ 18,411,742 บาท รายได้ 18,985,700 บาท ขาดทุนสุทธิ 1,368,810 บาท

1.2 บริษัท บางแสนวิลล่า จำกัดจดทะเบียนวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2526 ยังดำเนินกิจการอยู่ทุนจดทะเบียน 13 ล้านบาทประกอบธุรกิจการโรงแรม-บริการ สัดส่วนผู้ถือหุ้นประกอบไปด้วย

- นางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 38.46 %
- นางสติล คุณปลื้ม ถือหุ้น 27.76 %
- นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม ถือหุ้น 13.67 %
- นายจิรนาท แสนเจริญ ถือหุ้น 6.12 %
- นางสาวนิลดา แสนเจริญ ถือหุ้น 6.12 %
- นางสมพิศ อุดมศิลป์ ถือหุ้น 4 %
- นายอิทธิพล คุณปลื้ม ถือหุ้น 3.84 %

ผลการประกอบกิจการในปี พ.ศ. 2552 พบว่ามีสินทรัพย์ 112,906,550 บาท รายได้ 52,790,990 บาท ขาดทุนสุทธิ 2,789,320 บาท

1.3 บริษัทบางแสนวิลล่า ซี ฮิลล์ จำกัดจดทะเบียนวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2534 ทุนจดทะเบียน 3 ล้านบาทประกอบธุรกิจการโรงแรม-บริการ สัดส่วนผู้ถือหุ้นประกอบไปด้วย

- นางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 50 %
- นางสติล คุณปลื้ม ถือหุ้น 21 %
- นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม ถือหุ้น 11 %
- นายสมชาย คุณปลื้ม ถือหุ้น 10 %
- นางไสว บุญรัตนบัณฑิต ถือหุ้น 4 %
- นางสมพิศ อุดมศิลป์ ถือหุ้น 3 %
- นางสมพิศ อุดมศิลป์ ถือหุ้น 3 %
- นายวิทยา คุณปลื้ม ถือหุ้น 1 %

ผลการประกอบกิจการในปี พ.ศ. 2553 มีสินทรัพย์ 2,901,000 บาท ไม่มี รายได้ขาดทุนสุทธิ 5,000 บาท

1.4 ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส.เอส.บางแสนบีช จดทะเบียนวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532 ทุนจดทะเบียน 8,000,000 บาท ประกอบธุรกิจการโรงแรม-บริการ ผลการประกอบกิจการในปี พ.ศ. 2552 มีสินทรัพย์ 48,111,500 บาท รายได้รวม 25,001,901 บาท กำไรสุทธิ 1,508,743 บาท

1.5 บริษัท บางแสน การ์เด็นบีช รีสอร์ท จำกัดจดทะเบียนวันที่ 28 พฤศจิกายน 2544 ทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาท ประกอบธุรกิจการโรงแรม-บริการ สัดส่วนผู้ถือหุ้นประกอบไปด้วย

- นางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 35 %

- นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม ถือหุ้น 32.5 %
- นางสติล คุณปลื้ม ถือหุ้น 30 %

ผลการประกอบกิจการในปี พ.ศ. 2553 มีสินทรัพย์ 111,362,729 บาท รายได้ 594,060 บาท กำไรสุทธิ 585,450 บาท

1.6 บริษัท ศรีราชาไนท์สแควร์ จำกัด จดทะเบียน 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2546ทุนจดทะเบียน 1 ล้านบาท ประกอบธุรกิจการตลาดนัดเพื่อจำหน่ายสินค้าและให้เช่าพื้นที่ของตลาดนัดเพื่อจำหน่ายสินค้า ส่วนผู้ถือหุ้นประกอบไปด้วย

- นางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 33 %
- นายแสนชัย สวยสม ถือหุ้น 30 %
- นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม ถือหุ้น 24 %
- นาย ศักดิ์สิทธิ์ ชีระพรสถานนท์ ถือหุ้น 7 %
- นางสาวนิลดา แสนเจริญ ถือหุ้น 2 %
- นางสาววรลักษณ์ แสนเจริญ ถือหุ้น 2 %
- นางสาว สุรีพร แสนเจริญ ถือหุ้น 2 %

ผลการประกอบกิจการในปี พ.ศ. 2552 สินทรัพย์ 3,978,104 บาท รายได้ 55,906 บาทขาดทุนสุทธิ 7,912 บาท

1.7 บริษัท มหานครทรัพย์ จำกัด จดทะเบียนวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาท ประกอบธุรกิจค้าหาสรรพสินค้า คอมเพลก-บริการ ส่วนผู้ถือหุ้นประกอบไปด้วย

- นางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 33 %
- นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม ถือหุ้น 33 %
- นางสติล คุณปลื้ม ถือหุ้น 33 %

ผลการประกอบกิจการในปี พ.ศ. 2552 มีสินทรัพย์ 198,589,242 บาท รายได้ 12,994,355 บาท กำไรสุทธิ 3,820,061 บาท

2. ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประกอบไปด้วย

2.1 บริษัท บางแสนมหานครพรีอเพอร์ตี้ จำกัด จดทะเบียนวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ประกอบธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์-บริการ ส่วนผู้ถือหุ้นประกอบไปด้วย

- นางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 43.5 %
- นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม ถือหุ้น 43.5 %
- นางไสว บุญรัตน์บัณฑิต ถือหุ้น 5 %

- นายเอกชน แสนเจริญ ถือหุ้น 5 %
- นายทิพย์ เกลิอนวัน ถือหุ้น 1 %
- นายประสงค์ จัญผล ถือหุ้น 1 %
- นางสาววรลักษณ์ แสนเจริญ ถือหุ้น 1 %

ผลการประกอบกิจการในปี พ.ศ. 2553 สิ้นทรัพย์ 346,685,384 บาท รายได้ 144,574,956 บาท กำไรสุทธิ 593,269 บาท ปี 2552 สิ้นทรัพย์ 405,670,786 บาท รายได้ 128,464,751 บาท ขาดทุนสุทธิ 10,140,170 บาท

2.2 บริษัททะเล 66 จำกัด จดทะเบียนวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2551ทุนจดทะเบียน 5 ล้านบาท ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ มีนายศักดิ์สิทธิ์ ธีระพรสถานนท์ และนางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม เป็นกรรมการ

3. ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ประกอบไปด้วย

3.1 ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส.เอส. (1995) การศิลา ทุนจดทะเบียน 10 ล้านบาท ประกอบธุรกิจจำหน่ายลูกกรง มูลดินทราย-ค้าปลีก มีนางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม และนางสติล คุณปลื้ม เป็นกรรมการและผู้ถือหุ้น ผลประกอบการในปี พ.ศ. 2553 มีสินทรัพย์ 33,812,429 บาท รายได้ 9,858,124 บาท ขาดทุนสุทธิ 771,566 บาท

3.2 บริษัท กิตติคามหานครคอนกรีต จำกัด จดทะเบียนวันที่ 21 พฤษภาคม 2539 ทุนจดทะเบียน 5 ล้านบาท ประกอบกิจการผลิตและจำหน่ายคอนกรีตผสมเสร็จ ซีเมนต์ ทราย หิน ปูน นํ้ามันเชื้อเพลิง สัดส่วนผู้ถือหุ้นประกอบไปด้วย

- นางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 26 %
- นางสติล คุณปลื้ม ถือหุ้น 15 %
- นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม ถือหุ้น 13 %
- นายวิทยา คุณปลื้ม ถือหุ้น 13 %
- นายอิทธิพล คุณปลื้ม ถือหุ้น 13 %
- นายพรชัย สุกใส ถือหุ้น 10 %
- นายเอกชน แสนเจริญ ถือหุ้น 10 %

ผลประกอบการในปี พ.ศ. 2552 สิ้นทรัพย์ 64,416,052 บาท รายได้ 72,217,547 บาท กำไรสุทธิ 1,003,253 บาท

3.3 บริษัท แสงแห่งบูรพา จำกัด จดทะเบียนวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ยังดำเนินกิจการอยู่ ทุนจดทะเบียน 10 ล้านบาท ประกอบกิจการ ก่อสร้างอาคารพาณิชย์ อาคารพักอาศัย-บริการ สัดส่วนผู้ถือหุ้นประกอบไปด้วย

- นางสาวจิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 26 %
- นางสกล คุณปลื้ม ถือหุ้น 15 %
- นายณรงค์ชัย คุณปลื้ม ถือหุ้น 13 %
- นายวิทยา คุณปลื้ม ถือหุ้น 13 %
- นาย อธิธิพล คุณปลื้ม ถือหุ้น 13 %
- นางไสว ธนสงวนวงศ์ ถือหุ้น 10 %
- นายเอกชน แสนเจริญ ถือหุ้น 10 %

ผลประกอบการในปี พ.ศ. 2552 มีสินทรัพย์ 157,489,650 บาท ไม่มีรายได้ ขาดทุนสุทธิ 5,600 บาท

3.4 บริษัท เอสเตท แพลนเทชั่น จำกัด จดทะเบียนวันที่ 11 ตุลาคม 2553 ทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาท ประกอบธุรกิจการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ อาคารที่พักอาศัย ห้องพัก อพาร์ทเมนต์ ทาวเฮาส์ (45201) มีนายณรงค์ชัย คุณปลื้ม เป็นกรรมการผู้ถือหุ้น

3.5 บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ แพลนเทชั่น จำกัด จดทะเบียนวันที่ 21 ธันวาคม 2553 ยังดำเนินกิจการอยู่ ทุนจดทะเบียน 5 ล้านบาท ประกอบธุรกิจ การก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ที่พักอาศัย อาคารชุด คอนโดมิเนียม นายณรงค์ชัย คุณปลื้มเป็นกรรมการ

4. ธุรกิจการพัฒนที่ดิน กล่าวได้ว่าธุรกิจการพัฒนที่ดินถือเป็นธุรกิจที่สำคัญอีกธุรกิจหนึ่งของตระกูล ก ทั้งนี้เพราะตระกูล ก เปรียบเสมือนกับเจ้าของที่ดินรายใหญ่ (Landlord) ในแถบบางแสน อันเป็นผลมาจากในอดีต นาย ก สามารถรวบรวมที่ดินในเขตนี้ได้เอาเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะราคาที่ดินในแถบบางแสนในอดีตมีราคาประมาณเพียงไร่ละ 10,000 บาท ธุรกิจนี้ถือเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับกลุ่มตระกูลเช่นเดียวกันกับธุรกิจอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันที่ดินในแถบพื้นที่บางแสนมีราคาประมาณตารางวาละ 100,000 บาทหรือไร่ละ 10,000,000 บาท (สนธยา คุณปลื้ม, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2554)

5. ธุรกิจ อื่น ๆ เช่น บริษัท บางแสนซัพพลาย จำกัดประกอบธุรกิจ จำหน่ายซอสปรุงอาหาร บริษัทดังกล่าวมีผู้ถือหุ้นที่สำคัญดังต่อไปนี้

- นางเอื้อจิตต์ สุภกา ถือหุ้น 30 %
- นางสาวนิลดา แสนเจริญ ถือหุ้น 20 %
- นางสาว จิราภรณ์ คุณปลื้ม ถือหุ้น 15 %
- นายปริญญา แสนเจริญ ถือหุ้น 10 %
- นางสาววรลักษณ์ แสนเจริญ ถือหุ้น 10 %
- นางไสว บุญรัตนบัณฑิต ถือหุ้น 10 %

- นาง ปาลิตา สุวรรณพานิช ถือหุ้น 5 %

ผลประกอบการในปี พ.ศ. 2552 มีสินทรัพย์รวม 6,395,801.93 บาท รายได้ 21,980,406 บาท กำไรสุทธิ 126,987 บาท

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการบริหารธุรกิจของตระกูล ก กล่าวได้ว่ายังใช้รูปแบบการบริหารงานแบบ “กงสี” โดยมีนางสาว ร เป็นเสมือนกงสีที่เป็นผู้ดูแลธุรกิจของครอบครัวทั้งหมด อย่างไรก็ตามแล้วแต่ก็มีการปรับระบบกงสีให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน กล่าวคือรูปแบบของการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากระบบกงสินั้นจะไม่ใช้การแบ่งปันในลักษณะที่ทุกคนในครอบครัวได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน แต่รูปแบบการจัดสรรผลประโยชน์นั้นจะออกมาในรูปแบบของบุคคลใดที่ทำงานให้กับกงสีมากก็จะต้องได้รับผลประโยชน์มากกว่าคนอื่น ๆ ในครอบครัว (สนธยา คุณปลื้ม, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2554; สนธยา คุณปลื้ม, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2554)

3. ความแตกต่างภาวะการณ์นำอุปถัมภ์ในแบบนาย ก กับคนในรุ่นลูก

ปัจจัยหนึ่งที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์จากแบบดั้งเดิมไปสู่แบบสมัยใหม่ของกลุ่มบ้านใหญ่ส่วนหนึ่งเกิดจากบทบาทภาวะการนำที่แตกต่างกันระหว่างนาย ก และผู้นำเครือข่ายคนใหม่ในรุ่นลูก กล่าวคือนาย ก ถือได้ว่าเป็นผู้นำที่มีทั้งอำนาจและบารมีในขณะที่คนในรุ่นลูกก็เป็นผู้นำที่มีฐานทางการศึกษาและคุ้นเคยกับวิถีชีวิตแบบสมัยใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์ ความแตกต่างระหว่างภาวะการณ์นำทั้งสองแบบอาจเกิดขึ้นจากสาเหตุและเงื่อนไขที่สำคัญ 3 ประการ คือ (สง่า ชนสงวนวงศ์, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2553; ภิญญ์ ตันวิเศษ, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2552)

3.1 ประสิทธิภาพในทางการเมืองของนาย ค เมื่อเทียบกับนาย ก นั้น ถือว่ามีน้อยอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะนาย ก ผ่านประสบการณ์ทางการเมืองในฐานะหัวหน้าคณะคนสำคัญของนักการเมืองในจังหวัดชลบุรี มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 และวนเวียนอยู่ในสนามการเลือกตั้งมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงทำให้นาย ก สามารถสร้างเครือข่ายทางการเมืองทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบลหรืออำเภอต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้เส้นทางบนถนนการเมืองกว่าสามทศวรรษของนาย ก ย่อมทำให้นาย ก รู้ถึงยุทธวิธีต่าง ๆ ทั้งใต้ดินและบนดินเพื่อที่จะได้มาซึ่งคะแนนเสียง แต่กรณีของนาย ค นั้น กล่าวได้ว่าเพิ่งเข้ามามีบทบาททางการเมืองในช่วงหลังปี พ.ศ. 2535 และเป็นการเข้ามามีบทบาททางการเมืองภายใต้การอุปถัมภ์ของผู้เป็นพ่อมาโดยตลอด ดังนั้นเมื่อต้องออกมาเป็นผู้จัดการทางการเมืองจึงมีปัญหาในด้านการประสานงานระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในเครือข่ายบ้านใหญ่ ที่ค่อนข้างมีลักษณะหลากหลาย

3.2 การถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นระยะเวลา 5 ปี อันเป็นผลจากการมีชื่อเป็นกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคกรณีการทุจริตการเลือกตั้ง

ทำให้ นาย ค ไม่สามารถทำงานทางการเมือง (ในเบื้องหน้า) ได้อย่างเต็มตัว เช่น การไม่สามารถลงรับสมัครเลือกตั้งทั้งในการเมืองระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นหรือการไม่สามารถดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้ และไม่เฉพาะแต่ตัวของนาย ค เท่านั้นที่ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง นักการเมืองในกลุ่มบ้านใหญ่ เช่น นาย อ ซึ่งเป็นอดีต สส. ชลบุรี ที่มีความใกล้ชิด ก็ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเช่นกันกับ นาย ค ประกอบกับการที่คนในตระกูล ก เช่น นาย ง และนาย จ ที่เคยลงรับสมัครเลือกตั้งในสนามการเมืองระดับชาติ ก็ประกาศ “เว้นวรรค” ทางการเมืองระดับชาติเพื่อที่จะลงเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงเป็นผลให้กลุ่มบ้านใหญ่ขาดบุคลากรที่เคยผูกขาดการเลือกตั้งไปถึง 4 คน ทำให้ทางกลุ่มต้องมีการคัดสรรผู้ที่จะมาลงรับสมัครเลือกตั้งแทนบุคคลดังกล่าว ซึ่งผลจากกรณีดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างนาย ค และกลุ่มผู้อาวุโสในเครือข่ายบ้านใหญ่

3.3 รูปแบบการบริหารงานการเมืองของนาย ค และผู้เป็นพ่อมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวได้ว่า รูปแบบการบริหารการเมืองของนาย ค จะมีลักษณะที่เน้นความเป็นทางการและมีขั้นตอนที่ชัดเจน รวมถึงการไม่ให้ความสำคัญหรือฟังคำแนะนำของผู้อาวุโสในกลุ่มบ้านใหญ่ ขณะที่รูปแบบการบริหารงานของนาย ก มีลักษณะที่ผู้ใกล้ชิดหลายคนเรียกว่า “ใจนักเลง” กล่าวคือเป็นรูปแบบที่มีลักษณะกล้าได้กล้าเสีย พูดคำไหนคำนั้น รวมถึงลงพื้นที่พบปะกับผู้นำท้องถิ่นในทุกระดับตลอดระยะเวลาและที่สำคัญที่สุด คือ นาย ก คอยช่วยเหลือบุคคลในเครือข่ายทุกคนที่มีความเดือดร้อนหรือประสบปัญหา โดยเฉพาะการช่วยเหลือทางการเงิน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วนาย ก จึงสามารถครองใจคนในเครือข่ายหลาย ๆ คนได้ กระทั่งนำไปสู่ความภักดีของลูกน้องที่มีต่อตัวนาย ก ด้วยรูปแบบวิธีการและการบริหารงานทางการเมืองเช่นนี้นำมาซึ่งการเปรียบเทียบระหว่างการทำงานของบุคคลทั้งสอง และเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ลูกน้องของนาย ก หลายคน ต้องตัดสินใจแยกตัวไปทำงานทางการเมืองด้วยตนเอง

ผลกระทบของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในยุคกระจายอำนาจในจังหวัดชลบุรี

ผลกระทบของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นจะนำเสนอเฉพาะผลกระทบในเชิงลบ (Negative Impact) ที่เกิดขึ้นในระดับ โครงสร้าง (Structural Level) โดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาในมิติทางเศรษฐกิจและการเมืองเนื่องจากเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีซึ่งวิทยานิพนธ์นี้วิเคราะห์ตั้งแต่ระดับการปกครองท้องถิ่นมาสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นในยุคกระจายอำนาจนั้น มีลักษณะเป็นเครือข่ายอุปถัมภ์ที่โยงใยไปทั่วจังหวัดโดยเน้นถึงพระคุณเป็นหลักทำให้การวิเคราะห์ผลกระทบในเชิงลบจะมองไม่เห็นถึงผลกระทบในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป แต่ต้องวิเคราะห์ในเชิงโครงสร้างถึงจะเห็นภาพดังกล่าวได้ชัดเจนขึ้น ส่วนการพิจารณามิติทางเศรษฐกิจและการเมืองนั้นถือได้ว่าเป็นมิติที่มีผลวัดในการขับเคลื่อนเครือข่ายในปัจจุบัน ผลกระทบของเครือข่ายในที่นี้จะนำเสนอ

2 ประเด็นหลักคือ

1. ผลกระทบของเครือข่ายกระจายอำนาจที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี

2. ผลกระทบของเครือข่ายกระจายอำนาจในการสร้างความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร

1. ผลกระทบของเครือข่ายกระจายอำนาจที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี

จากผลการศึกษาพบว่า เครือข่ายอำนาจท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรีตั้งแต่ยุคกระจายอำนาจมีลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบขั้วเดียว โดยการนำของนาย ก โครงสร้างเครือข่ายอำนาจแบบนี้ได้รับการกล่าวขวัญในท้องถิ่นว่า “บ้านใหญ่” ย่อมเป็นอุปสรรคหรือตัวถ่วงในการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น เนื่องจากมีความจำเป็นจะต้องรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่เครือข่ายใด เครือข่ายหนึ่ง ดังนั้น จึงไม่สามารถนำไปสู่การจัดการปกครองตนเองของท้องถิ่นโดยประชาชนของจังหวัดชลบุรีได้ (Local Self Governance) ผลกระทบดังกล่าวเกิดจากการที่กระบวนการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีเป็นเพียงการแบ่งอำนาจจากส่วนกลางไปให้แก่เครือข่ายอำนาจท้องถิ่นของบ้านใหญ่ชลบุรีที่มีมาก่อนหน้ายุคกระจายอำนาจ ดังนั้น เรายังพบการรวมศูนย์อำนาจในจังหวัดชลบุรีที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ

การรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองในจังหวัดชลบุรีของนาย ก ในลักษณะที่เรียกว่า บ้านใหญ่เกิดขึ้นมาก่อนยุคกระจายอำนาจคือ ปรากฏการณ์เห็นได้ชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมาพบว่า กลุ่มอุปถัมภ์ของนาย ก ในนามของพรรคชาติไทย สามารถเอาชนะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ได้ในทุกเขตและที่สำคัญการเลือกตั้งครั้งนี้สามารถโค่นล้มนักการเมืองอย่างนาย ภ ส.ส.จังหวัดชลบุรี 8 สมัยลงได้ ผลจากการชนะการเลือกตั้งครั้งนั้นทำให้นาย ก ได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในรัฐบาลชุดดังกล่าว นอกจากนี้การเลือกตั้ง พ.ศ. 2539 ก็เป็นอีกครั้งหนึ่งที่กลุ่มของนาย ก ในนามของพรรคชาติไทย สามารถกวาดที่นั่ง ส.ส. ในจังหวัดชลบุรีได้ทั้งหมด จากผลงานของนาย ก ทั้งการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2539 ทำให้พรรคชาติไทยแต่งตั้งให้นาย ก เป็นผู้อำนวยการ การเลือกตั้งของพรรคชาติไทยในภาคตะวันออก มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการส่งตัวผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550)

เช่นเดียวกับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 ที่นาย ก สามารถนำผู้สมัครจากพรรคชาติไทยชนะการเลือกตั้งถึง 7 เขต ขณะที่การเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2548 แม้ว่ากลุ่มของนาย ก จะย้ายพรรคจากพรรคชาติไทยมาสู่พรรคไทยรักไทยแต่กลุ่มของนาย ก ก็ยังคงสามารถเอาชนะการเลือกตั้งทั้ง 7 เขต

ในจังหวัดชลบุรีได้อีกเช่นเดียวกัน นอกจากนี้แล้วการเข้ามาสังกัดพรรคไทยรักไทยในขณะนั้น ส่งผลให้ นาย ก ได้รับตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทยในเขตภาค ตะวันออก (สำนักประชาสัมพันธ์เขต 7, 2552; ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550)

ไม่เฉพาะแต่การเลือกตั้ง ส.ส.เท่านั้น ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานาย ก ก็สามารถ พลักดันคนสนิทอย่าง นาย ช อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพาให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ในปี พ.ศ. 2548 การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งซ่อมแทนนายวิโรจน์ อมตกุลชัย ที่เสียชีวิตด้วย โรคติดเชื้อในกระแสโลหิต (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2548)

ในส่วนของการเมืองในระดับท้องถิ่นก็ถือว่ากลุ่มของนาย ก ก็มีการรวมศูนย์อำนาจในพื้นที่จังหวัดชลบุรีเช่นเดียวกัน ดังกรณีของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล เมืองแสนสุขที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว คือ นาย ก หรือกรณีของการเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดชลบุรีคนสนิทของนาย ก คือ นาย ญ ก็ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด ทุกครั้งไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยอ้อม กรณีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลบ้านสวนก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการผูกขาดอำนาจทางการเมืองใน ระดับท้องถิ่นของกลุ่มนาย ก เพราะนาย ช ซึ่งมีศักดิ์เป็นน้องเขยของนาย ก ก็ได้รับเลือกตั้งมาโดย ตลอด (จนกระทั่งเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งในปี พ.ศ. 2549)

นอกจากนี้ กลุ่มบ้านใหญ่ยังสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายขององค์กรปกครองท้องถิ่นในยุค กระจายอำนาจให้โยงใยไปทั่วจังหวัดชลบุรีได้ กล่าวได้ว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมด 103 แห่ง ในจังหวัดชลบุรีอันประกอบไปด้วย เทศบาล 26 เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล 75 ตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเมืองพัทยา ในช่วงนาย ก เรืองอำนาจองค์กรปกครองท้องถิ่น เหล่านี้ถูกหลอมรวมให้เป็นเนื้อเดียวกันภายใต้การนำของนาย ก (การนำที่ไม่เป็นทางการ) และคน สนิทของนาย ก (การนำที่เป็นทางการ) โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นเหล่านี้ได้มีการวางตัวบุคคลและ ผู้บริหารเอาไว้เกือบทั้งหมด ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างคนสนิทของนาย ก ที่เข้าไปมีบทบาทในองค์กร ปกครองท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ โดยผู้บริหารท้องถิ่นเหล่านี้เป็นเครือข่ายของนาย ก ที่เข้ามา มีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นในช่วงก่อนที่นาย ก จะถูกศาลฎีกาพิพากษาในคดีทุจริตการจัดซื้อที่ดิน เขาไม้แก้วและต่อมานาย ก ก็หลบหนี ดังนี้ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550)

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี	นายบุญ โญ่ ต้นวิเศษ
- เมืองพัทยา	นายไพรัช สุทธิธำรงสวัสดิ์
- เทศบาลเมืองชลบุรี	นายอุกฤษณ์ ต้นสวัสดิ์
- เทศบาลเมืองพนัสนิคม	นายวิชัย อมราลิขิต

- เทศบาลเมืองศรีราชา	นาย ฉัตรชัย ทิมกระจ่าง
- เทศบาลตำบลแหลมฉบัง	นายบุญเลิศ น้อมศิลป์
- เทศบาลตำบลพานทอง	นายสมศักดิ์ เกตวัดตา
- เทศบาลตำบลหนองตำลึง	นายนิวัติ วงษ์ใบงาม
- เทศบาลตำบลบ้านสวน	นายวันชัย ชิตวิเศษ
- เทศบาลตำบลอ่างศิลา	นายวิระ มณีรัตน์

นอกจากเครือข่ายของผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นแล้ว นาย ก ยังได้สร้างเครือข่ายระดับมวลชนในจังหวัดชลบุรี โดยการอาศัยการสะสมทุนทางสังคมที่สร้างภาพพจน์ในลักษณะ “เจ้าพ่อใจบุญ” หรือ “จอมคนบางแสน” หรือ “เจ้าพ่อจอมบริจาค” ในลักษณะของการบริจาคเงินกว่าปีละ 30-50 ล้านบาท เพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ ชาวบ้านทั่วไปที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ การสนับสนุนองค์กรสาธารณะประโยชน์ องค์กรการกุศลต่างๆ หรือบริจาคเงินเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เช่น กรณีของการบริจาคที่ดินส่วนตัวเพื่อสร้าง “หมู่บ้านโชคดี” ในการรองรับครอบครัวชาวบ้านกว่า 100 ครอบครัว ที่ต้องอพยพออกจากพื้นที่เดิมเพราะทางเทศบาลต้องการพื้นที่ในการสร้างสำนักงานของเทศบาล หรือกรณีการใช้เงินส่วนตัวเพื่อจ้างคนมาคอยดูแลตามชายหาดบางแสน (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และจุฑามาศ ไชยรบ, 2545)

บทบาทของนาย ก ในการช่วยเหลือชาวบ้านยังรวมถึง การประกันผู้ต้องหา เจรจากับข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่มีความขัดแย้งกับประชาชน ฝากเด็กเข้าเรียนหนังสือการช่วยเหลือเงินทุนและคุ้มครองพ่อค้าแม่ค้าในแถบบริเวณชายหาดบางแสน ฯลฯ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และจุฑามาศ ไชยรบ, 2545; สท.ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2552; ชาวบ้านผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2552)

การรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่ชลบุรีนั้นในยุคกระจายอำนาจได้รับการเสริมความแข็งแกร่งจากฐานทางเศรษฐกิจหรือธุรกิจของครอบครัว ก พบว่า การรวมศูนย์อำนาจเกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับการขยายตัวอย่างกว้างขวางของธุรกิจในกลุ่มนาย ก กล่าวได้ว่านาย ก มีธุรกิจในเครือข่ายของตนเองกว่า 50 บริษัทซึ่งดำเนินธุรกิจแตกต่างกันออกไป อาทิเช่น รับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร จำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ด จำหน่ายซอสปรุงรสอาหาร โรงโม่หิน สถานบันเทิง บริษัทเดินรถ ธุรกิจซื้อขายที่ดิน ฟาร์มกุ้ง เอเย่นขายเหล็ก ธุรกิจจำหน่ายลูกกุ้ง ดินทราย กิจการตลาดนัดและการให้เช่าพื้นที่ตลาดนัด ฯลฯ จนกระทั่งตัวนาย ก เองถึงกับยอมรับว่าจำชื่อบริษัททั้งหมดของตัวเองไม่ได้ ในส่วนของการบริหารงานภาคธุรกิจนั้น นาย ก ได้วางบทบาทให้ลูกสาวและลูกชาย คือ นางสาว ร และนาย จ เป็นหัวเรือใหญ่สำหรับการบริหารงานในภาคธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจที่เป็นหัวใจของของตระกูล ก คือ ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและธุรกิจ

การโรงแรม โดยนางสาว ร จะดูแลในส่วนของการรับเหมาก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์ ส่วน นาย จ จะเป็นผู้ดูแลธุรกิจทางการโรงแรม ขณะที่ธุรกิจในเรื่องอื่น ๆ นั้นจะมีคนสนิทที่นาย ก ไว้วางใจเข้าไปเป็นผู้บริหารงาน ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าการจัด โครงสร้างทางธุรกิจและการเมืองของนาย ก จะแบ่งแยกจากกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในทางการเมืองผู้มีบทบาทน่าจะอยู่ที่ นาย ค และนาย ง ขณะที่ในภาคธุรกิจจะมีนางสาว ร และนาย จ เป็นผู้ดูแลโดยมีนาย ก เป็นผู้ดูแลในภาพรวมของทั้งสองส่วน ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งสองภาคส่วนหนุนเสริมซึ่งกันและกัน ในลักษณะของการเมืองหนุนธุรกิจและใช้ธุรกิจเสริมการเมือง (ชัยนงค์ ประดิษฐศิลป์ และ โอฟาร์ ถิ่นบางเตียว, 2550)

การรวมศูนย์อำนาจบนฐานการกระจุกตัวทางธุรกิจของเครือข่ายกระจายอำนาจของบ้านใหญ่ชลบุรีเป็นอุปสรรคต่อการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นเนื่องจากอำนาจ ยังกระจุกตัวรวมศูนย์การตัดสินใจอยู่ที่ครอบครัว ก เป็นหลักแล้วเครือข่ายกระจายอำนาจดังกล่าวยังส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยแบบตัวแทนเนื่องจากกระบวนการเลือกตั้งของเครือข่ายของกลุ่มบ้านใหญ่ ยังคงใช้กระบวนการที่เรียกว่า “ธุรกิจการเมือง” ธุรกิจการเมืองในที่นี้ มีลักษณะของทุนนิยมทางการเมืองคือ มีการลงทุนเพื่อให้ได้ตำแหน่งทางการเมืองและหลังจากที่ได้ตำแหน่งแล้วก็จะมีการแสวงหากำไรจากอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ ปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงในจังหวัดชลบุรีโดยการจับkleoของกลุ่มบ้านใหญ่มีมาตั้งแต่ยุคก่อนกระจายอำนาจและครอบคลุมไปถึงการทุจริตในการเลือกตั้งรูปแบบอื่น ๆ นอกจากการใช้เงินอันถือได้ว่าเป็นการลดต้นทุนในการลงทุนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตัวอย่างเช่น

ก่อนยุคกระจายอำนาจจะพบว่า มีรูปแบบการทุจริตซื้อเสียงและรูปแบบอื่น ๆ เกิดขึ้นในจังหวัดชลบุรีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปใน พ.ศ. 2512 จนถึง การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2538 และ 2539 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่ทำให้ นาย ก สามารถรวมศูนย์อำนาจในจังหวัดชลบุรีได้จากผลการวิจัยของผู้มีประสบการณ์ในการเลือกตั้งโดยตรง (ธงชัย พิมพ์สกุล, 2539) พบว่า การเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรีที่ผ่านมา มีรูปแบบทุจริตการเลือกตั้งที่สำคัญ ดังนี้

1. การทุจริตด้วยการแจกเครื่องอุปโภคบริโภคและการจัดงานเลี้ยงต่าง ๆ เช่น การแจกข้าวสาร กระป๋อง นม ปลา อาหารแห้ง เสื้อผ้า รวมถึงยารักษาโรคแก่ประชาชนที่ยากจน เป็นต้น
2. การทุจริตด้วยการแจกเงินซื้อเสียงทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยการบังคับและด้วยความสมัครใจ เช่น ซื้อบัตรประจำตัวประชาชนจากชาวบ้านผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น
3. ความร่วมมือในการทุจริตของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่เป็นห้วคะแนน
4. ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่รัฐในการทุจริตโดยตรงหรือละเลยต่อหน้าที่ เช่น การให้ข้าราชการฝ่ายปกครองหรือข้าราชการฝ่ายครูย้ายทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือการให้ทหาร

ผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง เป็นต้น

5. การตัดสินใจบนเจ้าหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้ง เช่น การให้เงินเพื่อให้เจ้าหน้าที่เวียนเทียนหรือใช้วิธีพลร่ม เป็นต้น

รูปแบบการทุจริตเลือกตั้งทั้ง 5 รูปแบบดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นพร้อมกัน แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาที่ผ่านมาคือ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2512 เริ่มมีการใช้รูปแบบการใช้แจกเครื่องอุปโภคบริโภคจนถึงการจัดงานเลี้ยง ต่อมาในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2518, 2519, และ 2522 มีการแจกเครื่องอุปโภคบริโภค มีการจัดงานเลี้ยงมีการขยายตัวไปทั่วทั้งจังหวัดในหมู่ประชาชนที่ยากจน นอกจากนี้ ก็เริ่มมีพฤติกรรมการซื้อเสียงด้วยเงินในบางพื้นที่ การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2526 และ 2529 มีพฤติกรรมการซื้อเสียงและการทุจริตเลือกตั้ง โดยความร่วมมือของนักการเมือง ผู้มีอิทธิพลและข้าราชการฝ่ายปกครอง เช่น การซื้อเสียง การใช้เวียนเทียน หรือพลร่ม นอกจากนี้ ก็เริ่มมีการซื้อหรือตัดสินใจบนกรรมการในบางพื้นที่ ในการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2535 ทั้ง 2 ครั้ง พบว่ามีการซื้อเสียงทั่วทุกอำเภอและข้าราชการที่ร่วมทุจริตภายใต้อิทธิพลของนักการเมือง ส่วนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2539 พบว่า มีการทุจริตเลือกตั้งอย่างกว้างขวางรุนแรงทั้งการซื้อเสียงและซื้อกรรมการหน่วยเลือกตั้ง

จากแบบแผนการทุจริตเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรีที่ผ่านมาพบว่า เป็นวิธีการเลือกตั้งที่ยังคงส่งผลมาถึงยุคกระจายอำนาจในปัจจุบัน แต่มีการปรับรูปแบบให้ทันสมัยขึ้น เช่น การเลือกตั้งของกลุ่มเครือข่ายกระจายอำนาจที่นำโดยสมาชิกของครอบครัว ก ในรุ่นลูกก็ยังพบว่า มีการแจกเงินโดยพรรคท้องถิ่นในหลายๆ พื้นที่เริ่มจากจำนวน 500 บาท ต่อคน โดยอาศัยหวัคคะแนน ที่เป็นผู้นำท้องถิ่น และท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต. นายกเทศมนตรีในจังหวัด ส่วนในบางพื้นที่ตัวเลขนี้อาจลดลงหรือเพิ่มขึ้น ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์การแข่งขันในการเลือกตั้ง รวมถึงการทำงานในรูปโครงการพัฒนาของสมาชิกครอบครัว ก ที่มีต่อชุมชนต่างๆ เช่น โครงการก่อสร้างถนนซึ่งทางผู้นำเครือข่ายก็จะมีการประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนรับทราบผลงานของกลุ่มตัวเอง เป็นต้น (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555)

การทุจริตเลือกตั้งโดยเครือข่ายกระจายอำนาจในรุ่นลูกของครอบครัว ก ไม่ได้ดำเนินการอย่างกว้างขวางและเข้มข้นรุนแรงเนื่องจากผู้นำเครือข่ายในรุ่นลูกใช้วิธีการหรือนอกเหนือจากทุจริตมากเป็นรูปแบบการสร้างฐานเสียงหรือคะแนนนิยมทางการเมือง รูปแบบหลักที่ใช้สำหรับคนรุ่นลูกก็คือ การใช้รูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นฐานทางการเมืองอาจเรียกว่า “การเมืองเชิงวัฒนธรรม” ได้แก่ การทำงานการเมืองในเชิงวัฒนธรรมนี้ปรากฏออกมาให้เห็นได้จากการให้น้ำหนักความสนใจของกลุ่มบ้านใหญ่ในงานด้านการส่งเสริมการกีฬา การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวดังจะเห็นได้จากภายหลังเข้ามามีบทบาททางการเมืองระดับท้องถิ่นของบุตรชาย นาย ก

ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ได้มีกิจกรรมประเภทนี้เป็นจำนวนมาก เช่น

1. การจัดงาน “บางแสนย้อนยุค” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางเทศบาลเมืองแสนสุขร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จัดขึ้นประมาณเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี (จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2554 มีการจัดงานขึ้นทั้งหมด 3 ครั้ง) ลักษณะของงานดังกล่าวเป็นการออกร้านขายของเก่า ของสะสม การโชว์ลีลาศ การฉายหนังกลางแปลง การแสดงย้อนยุค รวมถึงการจัดนิทรรศการบางแสนในอดีต (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2554)

2. การจัดงาน “มนต์เสน่ห์แหลมแท่น แสนมหัศจรรย์อาหารทะเล” เป็นกิจกรรมที่เทศบาลเมืองแสนสุขร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จัดขึ้นประมาณเดือนสิงหาคม เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการออกร้านขายอาหารทะเล รวมถึงการแสดงของคาราและศิลปินที่มีชื่อเสียง (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2554)

3. การจัดงาน “การจัดงานบางแสนไทยแลนด์ สปีด เฟสติวัล (Bangsaen Thailand Speed Festival)” เป็นกิจกรรมการแข่งขันรถยนต์ทางเรียบ โดยใช้สนามแข่งขันเฉพาะกิจบริเวณถนนเรียบชายหาดบางแสน แหลมแท่นและเขาสามมุข เป็นสถานที่แข่งขัน รวมระยะทางประมาณ 3.7 กิโลเมตร นอกจากนี้งานดังกล่าวยังมีกิจกรรม เช่น Classic Car และ Exotic Car เป็นต้น (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2554)

4. การจัดงาน “บางแสนไบค์วีค (Bangsaen Bike Week)” เป็นกิจกรรมที่ทางเทศบาลเมืองแสนสุขร่วมกับชมรมบางแสนไบค์วีค จังหวัดชลบุรี รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จัดการแสดงรถยนต์โบราณ รถจักรยานยนต์คลาสสิก บริเวณชายหาดแหลมแท่น (กิจกรรมดังกล่าวมีรถจักรยานยนต์เข้าร่วมงานกว่า 5,000 คัน) งานดังกล่าวจะจัดขึ้นประมาณเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2554)

5. กิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสน เช่น การจัดให้มีถนนคนเดินบางแสน (Bangsaen Walking Street), การสานต่อกิจกรรมวันไหลบางแสน การจัดงาน Bangsaen Countdown เป็นต้น (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2554)

เช่นเดียวกันกับเมืองพัทยาใต้การนำของนาย จ ก็ได้มีการจัดงานในเชิงวัฒนธรรมขึ้นตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็น

- การจัดงานวันไหลพัทยา
- การจัดงานถนนคนเดิน
- การจัดงานพัทยามาราธอน
- การจัดงานเทศกาลตรุษจีน
- การจัดงานพัทยาสัปดาห์โลว์

- การจัดงานพื้ยา (พื้ยาเฟสดีวัล)
- การจัดงานพื้ยาเคาท์ดาวน์
- โครงการประกวดภาพถ่ายเพื่อการท่องเที่ยว
- โครงการพื้ยาแกรนด์เซล์ส เกี่ยวทังวันลคทังเมือง

นอกจากกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกกิจกรรมหนึ่งและอาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่กลุ่มบ้านใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด ก็คือ “กิจกรรมด้านการกีฬา” โดยเฉพาะ “ฟุตบอล” กล่าวได้ว่าทั้งนาย ค และนาย ง นั้น เป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้เกิดสโมสรฟุตบอลระดับแนวหน้าของประเทศไทย คือ “สโมสรชลบุรี เอฟซี” ในปัจจุบันทั้งคู้อยู่ดำรงตำแหน่งประธานสโมสรฟุตบอลที่สำคัญของจังหวัดชลบุรี 2 สโมสร คือ นาย ค ดำรงตำแหน่งประธานสโมสรพื้ยาในเต็ด ส่วนนาย ง ดำรงตำแหน่งประธานสโมสรชลบุรี เอฟซี (สโมสรชลบุรีเอฟซี, 2554; สโมสรพื้ยาในเต็ด, 2554)

นอกจากนี้แล้วความสนใจในกิจกรรมด้านการกีฬาของกลุ่มบ้านใหญ่ยังแสดงออกมาให้เห็นได้จากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีในส่วนของงบประมาณในการกีฬาและนันทนาการ ซึ่งงบประมาณในส่วนนี้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากปีงบประมาณ 2552 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นปีที่นาย ง ในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีสามารถกำหนดงบประมาณได้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่างบประมาณเกี่ยวกับการกีฬาและนันทนาการเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าอย่างชัดเจน เช่น ปีงบประมาณ 2551 งบประมาณในส่วนนี้มีเพียง 33 ล้านบาท แต่ในปีงบประมาณ 2552 งบประมาณในส่วนนี้เพิ่มขึ้นเป็น 94 ล้านบาทและเป็น 126 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2553

การเข้ามามีบทบาทในด้านการกีฬาของผู้นำกลุ่มบ้านใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงที่กระแสฟุตบอลของเมืองไทยกำลังโด่งดังนั้น หลายฝ่ายพยายามที่จะวิเคราะห์ว่าเป็นการขยายฐานทางการเมืองรูปแบบใหม่ของกลุ่มบ้านใหญ่โดยการใช้กีฬาเป็นสื่อกลาง เพื่อที่จะดึงคะแนนจากแฟนบอลที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนหลากหลายสถานภาพ แต่เรื่องดังกล่าวกลับได้รับการปฏิเสธจากนาย ง ว่าจุดประสงค์ในการทำทีมฟุตบอลนั้นไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองแต่อย่างใด แต่งานทางด้านการกีฬาที่เป็นเสมือนเครื่องมือที่สำคัญยิ่งเพื่อสร้างคะแนนนิยมให้กับตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า (วิทยา คุณปลื้ม กับทีมชลบุรีเอฟซี คู่ขนานถนนสานกีฬาการเมือง, 2553, หน้า 64-66)

“เราไม่คิดว่าจะมาทำกีฬา เพื่อหาเสียงหรือหวังผลทางการเมือง เพราะถึงไม่ใช่นักการเมืองก็ทำ เราทำฟุตบอล 20 ปีแล้ว ไม่ใช่เพิ่งมาทำตอนฟุตบอลดัง แต่เหมือนเป็นผลพลอยได้ เพราะเมื่อฟุตบอลเริ่มดัง คนก็เริ่มเห็นว่าเราทำจริงจัง เป็นธรรมดาที่เยาวชนหรือประชาชนเห็นแล้ว

ก็จะมีความนิยมชมชอบโดยอัตโนมัติ”

อาจกล่าวได้ว่าผลจากการเข้ามาส่งเสริมกิจกรรมทางด้านการกีฬาและนันทนาการของกลุ่มบ้านใหญ่ นั้น แม้ในมิติหนึ่งจะไม่ส่งผลโดยตรงต่อฐานเสียงทางการเมืองของตนเองโดยตรงแต่ในอีกมิติหนึ่งในทัศนะของผู้วิจัยก็เห็นว่ากิจกรรมทางด้านกีฬานั้นส่งผลกระทบในเชิงของการเชื่อมโยง (Linkage Effect) ต่อฐานเสียงทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งของ นาย ง ในคราวที่ลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ที่กล่าวในตอนหนึ่งว่า ลักษณะคะแนนเสียงที่ตนเองได้รับนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากแฟนบอล กองเชียร์ รวมถึงผู้คนชื่นชอบสโมสรชลบุรีเอฟซีที่มีนาย ง เป็นประธานสโมสร อันเป็นผลให้กลุ่มเหล่านี้ต่างพากันลงคะแนนสนับสนุนนาย ง จนสามารถเอาชนะคู่แข่งได้

“พอชาวบ้านเริ่มรู้ว่าทำทีมฟุตบอลก็จะถามเรื่องฟุตบอลอย่างเดียว ตอนผมไปหาเสียงเลือกตั้ง อบจ. มีแต่คนถามเรื่องฟุตบอล บอกเป็นแฟนคลับ แฟนบอล ไม่ต้องห่วงช่วยอยู่แล้ว คือเรื่องแบบนี้ผมอยากบอกว่าเป็นผลพลอยได้ทางการเมือง เพราะตอนทำฟุตบอลไม่เคยคิดว่าจะมีผลทางการเมืองขนาดนี้” (วิทยา คุณปลื้ม กับทีมชลบุรีเอฟซี ถูขานานถนนวนสานกีฬาการเมือง, 2553, หน้า 64-66)

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงอาจสรุปได้ว่าเครื่องมือที่สำคัญในทางการเมือง อีกประการหนึ่งที่กลุ่มบ้านใหญ่นำออกมาใช้ นอกเหนือไปจากเงินทุนและบารมีของผู้เป็นพ่ออย่างนาย ก แล้ว ก็คือการเพิ่มต้นทุนทางสังคมให้กับตนเอง โดยผ่านการทำงานในเชิงวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมหรือการกีฬา แม้การขยายพื้นที่ทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวอาจจะไม่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของคะแนนเสียงโดยตรงเมื่อเปรียบกับการใช้เงินหรืออำนาจและบารมีแต่การทำงานในลักษณะนี้ ก็มีผลในเชิงเชื่อมโยงต่อฐานเสียงในระยะยาวและส่งผลในเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มบ้านใหญ่ในสายตาของประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้นในทัศนะของผู้วิจัยจึงเห็นว่าในอนาคตกลุ่มบ้านใหญ่จะหันมาให้ความสนใจในการทำงานด้านวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการงานด้านการพัฒนาเพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานทางการเมืองในกลุ่มของตนเอง โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางการเมืองซึ่งครั้งหนึ่งกลุ่มของตนเองเคยผูกขาดเอาไว้

เมื่อพิจารณาผลในทางเศรษฐกิจ การทำงานในเชิงวัฒนธรรมด้านกีฬานั้น แม้จะไม่ส่งผลโดยตรงกับธุรกิจของตระกูล ก แต่คงปฏิเสธไม่ได้ถึงผลกระทบทางอ้อมและผลกระทบในเชิงเชื่อมโยงด้านการกีฬา เช่น กรณีของการจัดการแข่งรถในแถบบางแสน พบว่ามีผู้เข้าชมมากกว่า 150,000 คน และมีอัตราเงินหมุนเวียนในพื้นที่กว่า 200 ล้านบาท (สนธยา คุณปลื้ม, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2554) นั่นย่อมหมายความว่าตระกูล ก ในฐานะที่ผูกขาดธุรกิจการโรงแรมในพื้นที่บางแสนย่อมได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากเหล่านี้ กรณี

ดังกล่าวอาจเทียบเคียงได้กับรายได้ของพ่อค้าแม่ค้าในแถบบางแสนในช่วงที่มีการแข่งขันรถในพื้นที่ที่มีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่า 5 เท่าจากรายได้ปกติ

การใช้งบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมด้านวัฒนธรรมเพื่อสร้างฐานเสียงทางการเมืองของครอบครัว ก เป็นการนำงบประมาณบางส่วนของรัฐมาใช้ แทนที่จะเป็นการลงทุนของครอบครัวทั้งหมด ตัวอย่างเช่น งบประมาณในการส่งเสริมด้านกีฬาของ อบจ. นั้นภายหลังจากที่ นาย ง เข้ามารับตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีนั้น งบประมาณในโครงการส่งเสริมกีฬาและนันทนาการมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สรุปจากข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด เรื่องงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2548-2553)

- งบประมาณปี พ.ศ.2548	ประมาณ 30 ล้านบาท
- งบประมาณปี พ.ศ.2549	ประมาณ 14 ล้านบาท
- งบประมาณปี พ.ศ.2550	ประมาณ 41 ล้านบาท
- งบประมาณปี พ.ศ.2551	ประมาณ 33 ล้านบาท
- งบประมาณปี พ.ศ.2552	ประมาณ 94 ล้านบาท
- งบประมาณปี พ.ศ.2553	ประมาณ 126 ล้านบาท

การเพิ่มขึ้นของงบประมาณในส่วนของการกีฬาและนันทนาการนั้นสอดคล้องกับการที่แกนนำในกลุ่มบ้านใหญ่หลายคนได้หันมาให้ความสนใจงานทางด้านกีฬาโดยเฉพาะการจัดตั้งสโมสรฟุตบอล

2. ผลกระทบของเครือข่ายกระจายอำนาจในการสร้างความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร

จากการที่เครือข่ายกระจายอำนาจในจังหวัดชลบุรีภายใต้การนำของครอบครัว ก หรือที่เรียกว่าบ้านใหญ่สามารถรวมศูนย์อำนาจทั้งทางการเมืองและอำนาจที่ไม่เป็นทางการทำให้การตัดสินใจในการจัดสรรงบประมาณภายในจังหวัดจะกระจุกตัวอยู่กับครอบครัว ก เป็นสำคัญ การตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรที่ผ่านมาของครอบครัว ก พบว่า สามารถกระจายทรัพยากรให้เกิดความเป็นธรรมในหมู่ของสมาชิกเครือข่ายเดียวกันดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของสมาชิกเครือข่ายที่สะท้อนออกมาดังนี้

“ ท่านนาย ก ทำงานเก่ง บริหารเก่ง ดึงงบประมาณเก่ง ทุกบาทที่ได้มาเค้าจะกระจายคือแบ่งสรรปันส่วนอย่างแท้จริง จะแบ่งกันเยอะ แบ่งให้อบต. ที่ไม่มีรายได้ซึ่งปกติจะรวมแต่เทศบาลอย่างเดียว แต่นี่จะกระจายให้หมดเลย แบ่งให้เท่ากัน พอคนได้งานทำมีเงินใช้กันอย่างทั่วถึง ความขัดแย้งภายในมันก็ไม่มี อยู่กันอย่างสมัคสมานสามัคคี กลุ่มมันก็อยู่ได้เพราะคนมันอยู่ได้ ”

(สนมบูรณ์ ประไพ, 2544 อ้างถึงในพรณศิริ จิตรรัตน์, 2544, หน้า 119)

“เรื่องของการทำงานสำคัญ ต้องมีการทำงานต้องพยายามหางานให้ทำไม่มากนักน้อยแล้วแต่ถ้ามีฝากให้ได้ก็ฝากให้แล้วก็แบ่ง ๆ กันไปกรูปีนี้มีก็คน มันแบ่งสรรปันส่วนกันได้ลงตัวดีปัญหามันก็ไม่เกิด” (วัฒนา ตั้งประกอบ, 2544 อ้างถึงในพรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 119)

“สิ่งที่เป็แรงจูงใจมากที่สุดคือ การทำให้ทุกคนมีอาชีพ สร้างอาชีพให้กับชุมชนเช่น ในจังหวัดชลบุรีจะสร้างอาชีพตรงไหนบ้าง เป็นการตัดถนนสร้างถนน เค้ดคนชลมาทั้งนั้น แบ่งกันไปคนนั้นเอาดินไป คนนี้เอาลูกรังไป ก็กระจายรายได้และสร้างรายได้และทำเพื่อชุมชน” (ชาติศิริวรรณ, 2544 อ้างถึงในพรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 110)

“ท่านนายกนั้นเป็นผู้มีแต่ให้ ได้งานการมาให้มาแบ่งกันโดยไม่ต้องแก่งแย่งกัน คนไหนได้โอกาสก็เอาไปมากหน่อยขึ้นอยู่กับว่าคนไหนเค็ดร้อนมาก” (วัฒนา ตั้งประกอบ, 2544 อ้างถึงในพรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 63)

“เวลาทะเลาะกันท่านก็จะขอร้องว่าให้คนนี้ไปก่อนเถอะเพราะเค้าเค็ดร้อน ส่วนคุณเอาไว้งานหน้าเค็ดจะหางานให้ คนก็มีความหวัง” (อาวุธ บุญสุวรรณ, 2544 อ้างถึงในพรรณสิริ จิตรัตน์, 2544, หน้า 119)

แต่เมื่อมาพิจารณาภาพรวมทั้งจังหวัดก็จะพบว่าการตัดสินใจกระจายทรัพยากรของครอบครัว ก จะมีปัญหาความไม่เป็นธรรมในเชิงโครงสร้าง กล่าวคือ ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจมากกว่าก็จะได้ผลประโยชน์มากกว่า ส่วนคนนอกเครือข่ายก็จะไม่ได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรของจังหวัดเลย เช่น นาย ง ในฐานะผู้นำเครือข่ายที่มีตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีจะตัดสินใจไม่ให้ทรัพยากรแก่กลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามหรือสมาชิกเครือข่ายที่เอาใจออกห่าง กรณีหนึ่งของการตัดสินใจของนาย ง ได้แก่ การสั่งไม่สนับสนุนโครงการ อบต.นาวังหินซึ่งถือว่าเป็นนักการเมืองในกลุ่มของคู่แข่งในนามพรรคประชาธิปัตย์ หรือการตัดสินใจลดความช่วยเหลือแก่นายก อบต. พลงทอง ที่สร้างความระแวงในการสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตหนองใหญ่-บ่อทอง เป็นต้น (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555)

ความไม่เป็นธรรมในเชิงโครงสร้างในการจัดสรรทรัพยากรภายในจังหวัดชลบุรีปรากฏให้เห็นจากการที่ครอบครัว ก ได้ประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดโดยการที่สมาชิกในครอบครัวเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีอำนาจตัดสินใจทั้งการเป็นรัฐมนตรีในระดับชาติ การเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี การเป็นนายกเมืองพัทยา และเป็นนายกเทศบาลเมืองแสนสุข ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชายชายหาดบางแสน ดังนี้

1. ผลประโยชน์จากเทศบาลเมืองแสนสุขเราพบว่า หลังจากยุคกระจายอำนาจแล้วนาย ก ซึ่งมีตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 แล้วยังเข้ามาคุมตำแหน่งประธานประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดชลบุรีซึ่งควบคุมการจัดสรรงบประมาณผ่านการนำเสนอ

โครงการบรรจุไว้ในแผนของท้องถิ่น ด้วยตำแหน่งดังกล่าวทำให้ทางเทศบาลแสนสุขสามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบจ. โดยการนำเสนอโครงการของเทศบาลแสนสุขเข้าบรรจุในแผนพัฒนาของ อบจ. ซึ่ง อบจ. ก็จะเลือกโครงการของเทศบาลแสนสุขเข้าบรรจุเป็นแผนงบประมาณประจำปีของอบจ. นอกจากนั้นเทศบาลแสนสุขยังสามารถได้รับการจัดสรรงบประมาณจาก อบจ. ในรูปโครงการเร่งด่วนที่ไม่อยู่ในแผนของ อบจ. แต่ อบจ. สามารถจัดประชุมเฉพาะกิจเพื่อเพิ่มโครงการในแผนอันจำเป็นจะต้องใช้ “แรงดัน” มาก โครงการที่สำคัญในสมัยที่นาย ก ยังเป็นผู้นำเครือข่าย เช่น โครงการจัดงานเทศกาลสำคัญต่าง ๆ โครงการพัฒนาบ่อขยะ 30 ล้านบาท โครงการพัฒนาลานแหลมแท่น 10 กว่าล้านบาท โครงการขยายถนนบริเวณเขาสามมุข 10 กว่าล้านบาท เป็นต้น (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555)

2. ผลประโยชน์จากการแสวงหาค่าเช่า (Rent Seeking) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จากการกุ่มอำนาจการตัดสินใจในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีโดยคนใกล้ชิดบ้านใหญ่ (นาย ญ) หรือนาย ก ซึ่งเป็นลูกของนาย ก เองทำให้ครอบครัว ก สามารถได้รับผลประโยชน์จากงบประมาณของ อบจ. ชลบุรีที่มีจำนวนมากในแต่ละปีดังนี้ (กองคลังองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, ม.ป.ป.)

ปีงบประมาณ 2546 จำนวน 1,032,317,725.59 บาท

ปีงบประมาณ 2547 จำนวน 1,136,990,347.72 บาท

ปีงบประมาณ 2548 จำนวน 1,209,811,655.42 บาท

ปีงบประมาณ 2549 จำนวน 1,214,576,743.04 บาท

ปีงบประมาณ 2550 จำนวน 1,551,875,606.26 บาท

ปีงบประมาณ 2551 จำนวน 1,933,144,447.61 บาท

ปีงบประมาณ 2552 จำนวน 1,996,718,019.51 บาท

ในการตัดสินใจโครงการที่ใช้งบประมาณ อบจ. ในแต่ละปีนั้นเป็นธรรมเนียมว่าผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องเสียค่าเช่าในการเซ็นสัญญาโครงการหรือการส่งมอบโครงการเมื่อแล้วเสร็จเป็นจำนวนเงิน 10 % ของงบประมาณโครงการ เงิน 10 % ดังกล่าวครอบครัว ก ก็แบ่งสรรไปให้สมาชิกเครือข่ายที่เกี่ยวข้องประมาณ 5 % (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2555)

3. ผลประโยชน์จากการแสวงหาค่าเช่าของเมืองพัทยา การแสวงหาผลประโยชน์จากงบประมาณเมืองพัทยาคือครอบครัว ก ก็จะเป็นลักษณะเดียวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ซึ่งโดยทั่วไปถือว่าค่าเช่าของ อบจ. ชลบุรีที่เสีย 10 % นั้นถือเป็นอัตราที่ต่ำที่สุดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของชลบุรี ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากงบประมาณของเมืองพัทยาที่ผ่านมาระหว่าง

พ.ศ. 2545-2553 ก็จะสามารถวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ครอบครัว ก ได้ดังนี้

ปีงบประมาณ 2545 จำนวน 1,025,229,957.46 บาท

ปีงบประมาณ 2546 จำนวน 1,779,054,630.67 บาท

ปีงบประมาณ 2547 จำนวน 2,570,358,525.02 บาท

ปีงบประมาณ 2548 จำนวน 2,802,498,288.65 บาท

ปีงบประมาณ 2549 จำนวน 2,876,421,316.70 บาท

ปีงบประมาณ 2550 จำนวน 2,945,728,893.68 บาท

ปีงบประมาณ 2551 จำนวน 2,899,208,509.01 บาท

ปีงบประมาณ 2552 จำนวน 2,606,043,677.69 บาท

ปีงบประมาณ 2553 จำนวน 2,672,409,112.86 บาท

4. ผลประโยชน์จากการผูกขาดธุรกิจของครอบครัว ก ธุรกิจจังหวัดชลบุรี ที่กระจุกตัวรวมศูนย์อยู่ที่บ้านใหญ่แต่เพียงแห่งเดียวที่สำคัญ ดังนี้คือ

ธุรกิจโดยเฉพาะในพื้นที่เขตบางแสนและพื้นที่ใกล้เคียงนั้นเป็นแหล่งที่นำมาซึ่งรายได้อย่างมหาศาลของกลุ่มเครือข่ายของนาย ก จะเป็นผู้ลงทุนหรือถือหุ้นเกือบทั้งหมด เช่น ธุรกิจโรงแรมโดยเฉพาะโรงแรมที่ตั้งอยู่ในเขตบางแสนนั้นถือว่าเป็นธุรกิจของนาย ก ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น โรงแรมบิรริสอร์ท โรงแรมบางแสนวิลล่า โรงแรมบางแสนวิลล่าริสอร์ท โรงแรมเอสเอส บางแสนบีช โรงแรมบางแสนวิลล่า ซิอีลส์ โรงแรมเดอะไทด์ริสอร์ท (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และ โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2550)

นอกจากการกระจุกตัวในธุรกิจโรงแรมแล้ว ธุรกิจที่มีการกระจุกตัวที่สำคัญของนาย ก อีกธุรกิจหนึ่ง คือ ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งหลังจากที่มีการดำเนินโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ต่อมาธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ได้มีการขยายธุรกิจโดยแตกแขนงออกเป็นบริษัทย่อยอีกหลาย ๆ บริษัทเพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจทุนนิยมในจังหวัดชลบุรี ซึ่งก็คือบริษัทที่อยู่ในเครือของนาย ก ทั้งสิ้น แต่ชื่อผู้ถือหุ้นในทะเบียนแตกต่างกันไป ประเภทงานที่บริษัทเหล่านี้รับดำเนินการมีหลากหลายรูปแบบออกไป เช่น งานรับเหมาก่อสร้าง งานสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย งานก่อสร้างถนน เป็นต้น กล่าวได้ว่าบริษัทเหล่านี้กระจุกตัวในการดำเนินงานที่เป็นงานของส่วนราชการและงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น

สำหรับจังหวัดชลบุรี ในส่วนของกระบวนการแบ่งสรรงานระหว่างนาย ก และลูกน้องนั้น มีข้อตกลงที่ชัดเจนว่างานรับเหมาก่อสร้างทุกชนิดที่มีมูลค่าตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไปจะอยู่ในการควบคุมของนาย ก แต่หากมูลค่าของงานต่ำกว่า 100 ล้านบาท ก็จะมีผู้ดำเนินการเมืองท้องถิ่นในเครือข่ายของ “นาย ก” เปิดบริษัทขึ้นมาเพื่อรองรับงานเหล่านั้น (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และ

โอฟาร ถิ่นบางเตียว, 2550)

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University